

Konceptuālais ziņojums

“Par augstskolu iekšējās pārvaldības modeļa maiņu”

SATURS

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	3
I. KONCEPTUĀLĀ ZIŅOJUMA KOPSAVILKUMS	5
II. ESOŠĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	9
2.1. Globālās tendences.....	9
2.2. Latvija starptautiskajā kontekstā.....	9
2.2.1. Globalizācija	9
2.2.2. Tehnoloģiju attīstība	10
2.2.3. Strauji mainīgs darba tirgus pieprasījums	12
2.2.4. Augstākās izglītības un zinātniskās institūcijas kā inovāciju ekosistēmu galvenie virzītāji ...	13
2.2.5. Institūciju un lēmumu pieņemšanas caurspīdīgums, efektivitāte un atbildība	15
2.2.6. Augstākās izglītības un zinātnes finansējuma diversifikācija	15
2.3. Latvijas augstskolu pārvaldības situācijas izvērtējums	16
III. RISINĀJUMS	20
3.1. Pārvaldība	20
3.1.1. Universitātes iekšējās pārvaldības modelis	20
3.1.2. Augstskolu un Mākslas un kultūras augstskolu pārvaldības modelis	24
3.1.3. Augstākās izglītības sektora pārvaldības racionalizācija	27
3.2. Finansējums	28
3.2.1. Augstākās izglītības institūciju tipoloģija.....	30
3.2.2. Resursu koplietošana un konsolidācija	37
3.3. Cilvēkresursi	40
IV. IETEKME UZ PROBLĒMAS RISINĀŠANU	43
V. RISKI, JA SITUĀCIJA NEMAINĀS	45
VI. FINANSĒJUMS JAUNĀ AUGSTSKOLU PĀRVALDĪBAS MODEĻA IEVIEŠANAI	46
VII. IETEKME UZ VALSTS UN PAŠVALDĪBU BUDŽETU	49
VIII. TURPMĀKĀS RĪCĪBAS PLĀNS	50
PIELIKUMI	52

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

AIC – Akadēmiskās informācijas centrs

AII – augstākās izglītības institūcijas (universitātes un augstskolas un mākslas un kultūras augstskolas) konceptuālā ziņojuma ietvaros

AIKA – Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas aģentūra

AIP – Augstākās izglītības padome

AL – Augstskolu likums

CERN – *European Organization for Nuclear Research* (Eiropas Kodolpētījumu organizācija)

DESI – Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss

EAIT – Eiropas Augstākās izglītības telpa

ECTS – *European Credit Transfer System* (Eiropas Kredītu pārneses sistēma)

EDSO – Eiropas Drošības un sadarbības organizācija

ES – Eiropas Savienība

ESG – Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas Augstākās izglītības telpā

FM – Finanšu ministrija

IKVD – Izglītības kvalitātes valsts dienests

IZM – Izglītības un zinātnes ministrija

KM – Kultūras ministrija

KNAB – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

LKI – Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra

LLU – Latvijas Lauksaimniecības universitāte

LU – Latvijas universitāte

Mākslas un kultūras augstskolas – Latvijas Mākslas akadēmija, Kultūras akadēmija, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija

MIT – Massachusetts Institute of Technology (Masačūsetas Tehnoloģiju institūts)

NAP – Nacionālais attīstības plāns

OECD – *Organisation for Economic Co-operation and Development* (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija)

P&A – pētniecības un attīstība

PB – Pasaules Banka (Starptautiskā Rekonstrukcijas un attīstības banka)

PKC – Pārresoru koordinācijas centrs

PIL – Profesionālās izglītības likums

PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

QH-EHEA – *Qualification Framework European Higher Education Area* (Eiropas Augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūra)

RSU – Rīgas Stradiņa universitāte

RTU – Rīgas Tehniskā universitāte

STEM – *Science, technology, engineering and mathematics* (zinātne, tehnoloģija, inženierzinātnes un matemātika)

SVID – Stiprās puses, vājās puses, iespējas, draudi

VM – Veselības ministrija

VSAOI – Valsts sociālās apdrošināšanas obligātā iemaksa

ZDL – Zinātniskās darbības likums

ZM – Zemkopības ministrija

I. KONCEPTUĀLĀ ZIŅOJUMA KOPSAVILKUMS

Valsts institūcijas savas kompetences ietvaros izstrādā attīstības plānošanas dokumentu, izpildot augstākas institūcijas uzdevumu, ievērojot, ka attīstības plānošana ir principu, mērķu un to sasniegšanai nepieciešamās rīcības izstrāde, lai īstenotu politiski noteiktas prioritātes un nodrošinātu sabiedrības attīstību.¹ Konceptuālu ziņojumu izstrādā, ja nepieciešams **izšķirties par rīcību iepriekš noteiktu nozaru politiku īstenošanā.**²

Ievērojot minēto un pamatojoties uz Ministru kabineta 2019.gada 20.augusta sēdes (prot.Nr.35 16.§) protokollēmuma 2.punktu³, IZM sadarbībā ar Kultūras ministriju, Veselības ministriju un Zemkopības ministriju ir sagatavojusi konceptuālo ziņojumu “Par augstskolu iekšējās pārvaldības modeļa maiņu” (turpmāk – ziņojums).

Ziņojuma izstrādē IZM konsultējās ar IZM izveidoto augstākās izglītības ekspertu darba grupu, kurā bija pārstāvēti studējošie, zinātnieki, augstskolu un zinātnisko institūciju vadība, uzņēmēji (pilns ekspertu darba grupas sastāvs 1. pielikumā) un izmantoja Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas izveidotās darba grupas (darba grupas sastāvs 1. pielikumā) materiālus par augstskolu tipoloģiju. 2019.gada 25.septembra līdz 2019.gada 20.decembrim IZM organizēja piecu diskusiju ciklu “Drosme mainīties” (vairāk informācijas ziņojuma 2. pielikumā). Diskusiju cikla noslēgumā Valsts prezidents pauda atbalstu All iekšējās pārvaldības modeļa maiņai, aicinot turpināt diskusijas par Latvijai piemērotu modeli.⁴ Priekšlikumus par ziņojuma koncepciju sniedza: Akadēmiskās informācijas centrs, Augstākās izglītības padome, Ārvalstu investoru padome, Biznesa vadības koledža, Daugavpils Universitāte, Finanšu ministrija, Iekšlietu ministrija, Kultūras ministrija, Latvijas Mākslas akadēmija, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija, Latvijas Kultūras akadēmija, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Izglītības darbinieku arodbiedrība, Latvijas Jauno zinātnieku apvienība, Latvijas Jūras administrācija, Latvijas Koledžu asociācija, Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Latvijas Studentu apvienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Universitāte, Latvijas Universitātes Absolventu klubs, Latvijas Zinātnes padome, Liepājas Universitāte, Neatkarīgā izglītības biedrība, Pasaules brīvo latviešu apvienība, Pārresoru koordinācijas centrs, Rektoru padome, Rīgas Juridiskā augstskola, Rīgas Stradiņa universitāte, Rīgas Stradiņa universitātes Absolventu asociācija, Rīgas Tehniskā universitāte, Rīgas Tehniskās universitātes Absolventu asociācija, Satiksmes ministrija, Sociālās integrācijas valsts aģentūra, Tieslietu ministrija, Ventspils Augstskola, Veselības ministrija, Vidzemes Augstskola, Zemkopības ministrija.

Latvijas valsts, izdarot izvēli pievienojoties starptautiskajām politiskajām un ekonomiskajām organizācijām (Eiropas Savienība, OECD, EDSO u.c.), kā arī **augstākās izglītības**

¹ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 3.panta pirmā daļa, 10.pants

² Ministru kabineta 2014.gada 2.decembra noteikumu Nr.737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi” 14.punkts

³ <http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2019-08-20>

⁴ Valsts prezidenta Egila Levita secinājumi diskusiju ciklā “Augstākās izglītības pārvaldība: drosme mainīties” , 2019.g. 20. decembrī. Pieejams: <https://www.president.lv/lv/jaunumi/zinas/valsts-prezidenta-egila-levita-secinajumi-diskusiju-cikla-augstakas-izglitibas-parvaldiba-drosme-mainities-26077>

un zinātniskās institūcijas, iesaistoties starptautiskajās organizācijās un aliansēs (Eiropas Universitāšu asociācija, CERN, Eiropas Kosmosa aģentūra u.c.), **apliecināja savas ambīcijas un spējas kļūt par konkurētspējīgiem spēlētājiem attīstīto valstu saimē.**

Latvijā ir vairāki priekšnoteikumi, lai attīstītu konkurētspējīgu augstākās izglītības un zinātnes sistēmu: sociālekonomiskā stabilitāte, piekļuve Eiropas Savienības finansējumam, augsts drošības līmenis, nostiprinātas attiecības ar pasaules turīgākajām valstīm, attīstīta fiziskā un digitālā infrastruktūra, multikulturāla sabiedrība u.c.

Pasaulē augstākā izglītība un zinātne ir kļuvusi par vienu no visdinamiskākajām nozarēm, kuras attīstību lielā mērā nosaka šādas tendences:

- 1) **globalizācija** (akadēmiskā personāla, studējošo, kā arī zināšanu un informācijas brīva aprīte un globāla konkurence);
- 2) **tehnoloģiju attīstība** (studiju procesa un pētnieciskās darbības digitalizācija un intensifikācija);
- 3) **strauji mainīgs darba tirgus pieprasījums** (starpdisciplināritāte, modularitāte, mūžizglītības nozīmes pieaugums, neformālā izglītība, elastīgums);
- 4) **augstākās izglītības un zinātniskās institūcijas ir kļuvušas par attīstīto valstu inovāciju ekosistēmas galveno virzītāju;**
- 5) **pieaugošs institūciju un lēmumu pieņemšanas caurspīdīgums, efektivitāte un atbildība;**
- 6) **augstākās izglītības un zinātnes finansējuma diversifikācija** (publiskais, privātais, starptautiskais).

Ņemot vērā minētās tendences un pieejamos līdzekļus, Latvijas augstākās izglītības un zinātnes institūcijas (All) ir **sasniegušas vērā ņemamu progresu**. Tomēr vietējo (piemēram, All, Valsts kontrole, atbildīgās ministrijas, Latvijas Studentu apvienība, sociālie un sadarbības partneri) un starptautisko (piemēram, Pasaules Bankas, OECD, Eiropas Komisija, starptautiskās augstākās izglītības un zinātnes organizācijas) ekspertu analīze un secinājumi parāda, ka, neskatoties uz **atsevišķu jomu sasniegumiem**, sistēmiski **netiek pilnībā izmantots All potenciāls**.

Lai paaugstinātu nozares starptautisko konkurētspēju ir nepieciešami kompleksi strukturālie risinājumi, kas fokusējas uz trīs pīlāriem: pārvaldība, finansējums un cilvēkresursi.

Atbilstoši pasaules labajai praksei All pārvaldības jomā ieteikts nodalīt akadēmisko un stratēģisko lēmumu pieņemšanu. Lai to īstenotu, iekšējās All pārvaldības sistēmās ir jāievieš **padomes**, kas spētu efektīvi garantēt All **autonomiju, atvērtību un caurspīdīgumu**, kamēr **senāts** nodrošinātu **akadēmisko brīvību, zinātnes un izglītības ekselenci**. Analizējot kaimiņvalstu un reģiona All pārvaldības tendences, padomes sastāvā vairākums būtu ārējie locekļi.

Finansējuma jomā ir jāparedz, ka valsts finansējums tiek piešķirts pēc sasniegtajiem rezultātiem atbilstoši valsts izvirzītajām prioritātēm un All tipoloģijas mērķiem. Papildus jāparedz garantēts līdzfinansējums All piesaistītajiem līdzekļiem no ārējiem avotiem. Tas ļaus padomēm un All vadībai efektīvāk piesaistīt ārējo finansējumu, tādējādi dažādot All finansējuma avotus un nodrošināt stratēģisku ilgtermiņa attīstību neatkarīgi no valsts ekonomiskās situācijas.

Cilvēkresursu jomā nepieciešams attīstīt jaunu un vienotu akadēmiskā un zinātniskā personāla karjeras modeli, kas tiks izstrādāts, ņemot vērā labāko pasaules praksi, veicinot pasaules līmeņa personāla, īpaši diasporas, piesaisti un noturēšanu Latvijā. Tas ļaus paaugstināt augstākās izglītības un zinātnes konkurētspēju un nodrošinās jauno talantu attīstību tieši Latvijā.

Ziņojumā ieteiktos risinājumus paredzēts 2020. gada laikā iestrādāt atbilstošos ārējos un iekšējos tiesību aktos. Valsts dibināto All pārvaldības modeļa maiņa ir plānota pakāpeniski –

vispirms universitātēs (2020.–2022.g) un pēc tam augstskolās un mākslas un kultūras augstskolās (2022.–2023.g.). Nevilcināšanās reformu īstenošanā ļaus ieraudzīt pirmos sistēmiskos rezultātus 2025.–2027. gadā, kas ļaus pilnvērtīgi sagatavoties 2028+ plānošanas periodam.

Ziņojums izstrādāts, ievērojot šādos politikas plānošanas dokumentos noteiktās politikas prioritātes un rīcības virzienus:

1. **Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020.gadam.** Rīcības virziena “Attīstīta pētniecība, inovācija un augstākā izglītība” [190] uzdevums “Augstākās izglītības konkurētspēja un konsolidācija, materiāltehniskās bāzes (aprīkojums) attīstība, augstskolu un koledžu iekšējās kvalitātes sistēmas pilnveide, augstskolu personāla zinātnisko publikāciju skaita pieauguma motivēšana, starptautisko zinātnisko žurnālu izveide, pārvaldības sistēmas efektivitātes palielināšana”.⁵
2. **Latvijas nacionālā reformu programma “ES2020” stratēģijas īstenošanai** (apstiprināta ar Ministru kabineta 2011.gada 26.aprīļa sēdes protokollēmumu (prot. Nr.27 34.§))⁶
 - 1) **kas augstākās izglītības modernizācijas**⁷ ietvaros paredz:
 - paaugstināt studiju un pētniecības efektivitāti, kvalitāti un starptautisko konkurētspēju un nodrošināt iegūto kvalifikāciju un prasmju pilnīgāku atbilstību darba tirgus prasībām, kā arī atbalstīt starpaugstskolu sadarbības projektus programmu uzlabošanai, tajā skaitā – sniedzot atbalstu Rīgas augstākās izglītības institūciju filiāļu integrēšanai reģionālajās augstskolās vai koledžās, vai jaunu koledžu izveidei reģionos;
 - uzlabot studiju kvalitāti, attīstot un ieviešot inovatīvu pieredzi, tajā skaitā – piesaistot ārvalstu pasniedzējus, attīstot e-studiju risinājumus, modernizējot un palielinot studiju intelektuālos resursus, kā arī stiprinot studiju darba (prakses ietvaros) saikni ar nozares uzņēmumiem;
 - pilnveidot akadēmiskā personāla kvalifikāciju;
 - piešķirt valsts budžeta līdzekļus tikai kvalitatīvām programmām, īstenojot principu – „nauda seko kvalitātei”;
 - 2) **zinātniskās darbības potenciāla attīstības ietvaros**⁸ paredz izveidot konkurētspējīgas zinātniskās institūcijas ar modernu materiāltehnisko nodrošinājumu, konsolidējot valsts zinātniskās institūcijas un stiprinot to infrastruktūru, veicinot cilvēkresursu piesaisti zinātnei un sekmējot zinātnieku konkurētspēju.
3. **Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.–2020.gadam**⁹, kas paredz šādas darbības:
 - 1) **zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovāciju konkurētspējas palielināšanu** attīstot nozares cilvēkkapitālu attīstību, mazinot fragmentāciju, veicinot zinātnes internacionalizāciju un starptautisko sadarbību;

⁵ Pieņemts Saeimā 20.12.2012. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/253919-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-2014-2020-gadam>

⁶ Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40214685>

⁷ Turpat 26.lpp.

⁸ Turpat 27. lpp.

⁹apstiprinātas ar Ministru kabineta 2013.gada 28.decembra rīkojumu Nr.685 Pieejams: https://www.izm.gov.lv/images/zinatne/ZTAIP_2014-2020.pdf

2) zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovāciju efektīvu pārvaldību, uzlabojot koordināciju un ieguldījumu efektivitāti, attīstot pētniecību augstākajā izglītībā un ieviešot monitoringa sistēmu.¹⁰

4. **Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.– 2020. gadam**¹¹, kas paredz sekmēt augstākās izglītības internacionalizāciju un nodrošināt kvalitatīvu, starptautiski konkurētspējīgu un zinātnē balstītu augstāko izglītību, ko īsteno efektīvi pārvaldītas institūcijas ar konsolidētiem resursiem, tai skaitā stiprinot gan Latvijas akadēmiskā personāla kapacitāti, gan iesaistot ārvalstu mācībspēkus.

5. **Valdības rīcības plāns Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai**¹² paredz:

1) **paugstināt augstskolu un zinātnisko institūciju darbības kvalitāti un starptautisko konkurētspēju**, kā arī programmu Apvārsnis 2020 un Apvārsnis Eiropa finansējuma piesaisti, veikt nepieciešamo konsolidāciju augstskolu un zinātnisko institūciju darbībā un izveidot ar augstskolu attīstības stratēģijām saistītu publiskā finansējuma piešķiršanas sistēmu un tās ieviešanas monitoringu (60.3);

2) **spēcināt augstskolu kapacitāti, mainot akadēmiskā personāla karjeras attīstības sistēmu**, sekmējot labākā akadēmiskā personāla, tostarp ārvalstu mācībspēku, piesaisti un akadēmiskā personāla profesionālo kompetenču stiprināšanu (132.1.);

3) **pilnveidot izglītības kvalitātes kritērijus visos izglītības līmeņos, tai skaitā augstākajā izglītībā**, izveidojot grantus ārvalstu mācībspēku piesaistei un sekmējot internacionalizācijas procesu Eiropas Savienības oficiālo valodu telpā (125.4.);

4) **nodrošināt valsts budžeta finansējuma pieaugumu trīs pilāru modeļa efektīvai darbībai, starptautiski konkurētspējīgai, uz izcilību vērstai augstākai izglītībai**, veicinot digitalizāciju augstākajā izglītībā, kāpinot starptautisko sadarbību un konkurētspēju, panākot, ka vismaz viena universitāte iekļūst 500 pasaules labāko universitāšu skaitā (130.3).

¹⁰ Turpat

¹¹ Pieņemtas Saeimā 2014.gada 22.maijā Pieejams <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4608>

¹² apstiprināts ar Ministru kabineta 2019.gada 7.maija rīkojumu Nr. 210 Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/306691-par-valdibas-ricibas-planu-deklaracijas-par-artura-krisjana-karina-vadita-ministru-kabineta-iecere-to-darbibu-istenosanai>

II. ESOŠĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS

2.1. Globālās tendences

Augstākās izglītības institūciju uzdevumi un loma pēdējās desmitgadēs ir būtiski mainījušies un kļuvuši ievērojami plašāki:

- 1) **globalizācija** (akadēmiskā personāla, studējošo, kā arī zināšanu un informācijas brīva aprīte un globāla konkurence);
- 2) **tehnoloģiju attīstība** (studiju procesa un pētnieciskās darbības digitalizācija un intensifikācija);
- 3) **strauji mainīgs darba tirgus pieprasījums** (starpdisciplināritāte, modularitāte, mūžizglītības nozīmes pieaugums, neformālā izglītība, elastīgums);
- 4) **augstākās izglītības un zinātniskās institūcijas ir kļuvušas par attīstīto valstu inovāciju ekosistēmas galveno virzītāju;**
- 5) **pieaugošs institūciju un lēmumu pieņemšanas caurspīdīgums, efektivitāte un atbildība;**
- 6) **augstākās izglītības un zinātnes finansējuma diversifikācija** (publiskais, privātais, starptautiskais).

2.2. Latvija starptautiskajā kontekstā

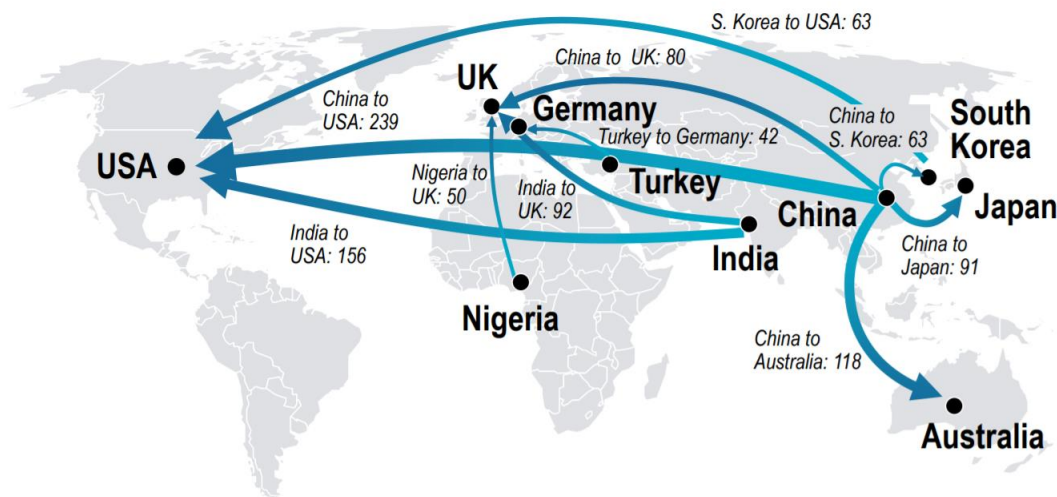
Latvijas valsts, izdarot izvēli pievienojoties starptautiskajām politiskajām un ekonomiskajām organizācijām (Eiropas Savienība, OECD, EDSO u.c.), kā arī augstākās izglītības un zinātniskām institūcijām, iestājoties organizācijas un aliansēs (Eiropas universitāšu asociācija, CERN, Eiropas Kosmosa aģentūra u.c.), Latvijas sabiedrība apliecinājusi savu ambīciju kļūt par konkurētspējīgu spēlētāju attīstīto valstu saimē. Lai arī pēdējās desmitgadēs ir daudz sasniegts, ziņojums parāda Latvijas All iespējas tālākai attīstībai.

2.2.1. Globalizācija

Augstākā izglītība un zinātne šobrīd ir viena no visvairāk globālajām nozarēm, kas nozīmē, ka akadēmiskā un zinātniskā personāla, studējošo un absolventu pārrobežu mobilitāte neatņemama tās sastāvdaļa. Šajā kontekstā jebkuras valsts globālās konkurētspējas prioritāte ir nodrošināt šo mobilitātes plūsmu tādā veidā, lai spētu noturēt/atgriezt savas valsts cilvēkresursus un vienlaikus piesaistītu talantus no ārpuses. Augstākās izglītības un zinātnes institūcijas ir tās, kas nodrošina šīs misijas īstenošanu ar savu izglītības un zinātnes kvalitāti un vidi.

Studējošo mobilitātes jomā Latvija ir jaunpienācēja (Latvijā izbrauc 6,4% studējošo, bet iebrauc – 12%) un konkurē ar klasiskajiem studējošo piesaistes mērķiem ASV, Lielbritāniju, kā arī prognozētajām jaunajām mērķvalstīm (Austrālija, Dienvidkoreja, Japāna u.c. Dienvidaustrumāzijas valstis) (1.att.). Savukārt mācībspēku un zinātnieku piesaistē Latvijas institūcijām ir liels izaicinājums.

Šobrīd diasporā ir identificēti vismaz 600¹³ latviešu izcelsmes zinātnieku un augstskolu mācībspēku, kas ir apliecinājuši savu gatavību iesaistīties Latvijas augstākās un zinātnes norisēs gan tepat Latvijā, gan neklātienē. Līdz ar to svarīgi šo potenciālu izmantot.

1. att. ¹⁴ Prognoze – 10 galvenās augstākās izglītības plūsmas 2024. gadā pasaulē (tūkstošos)

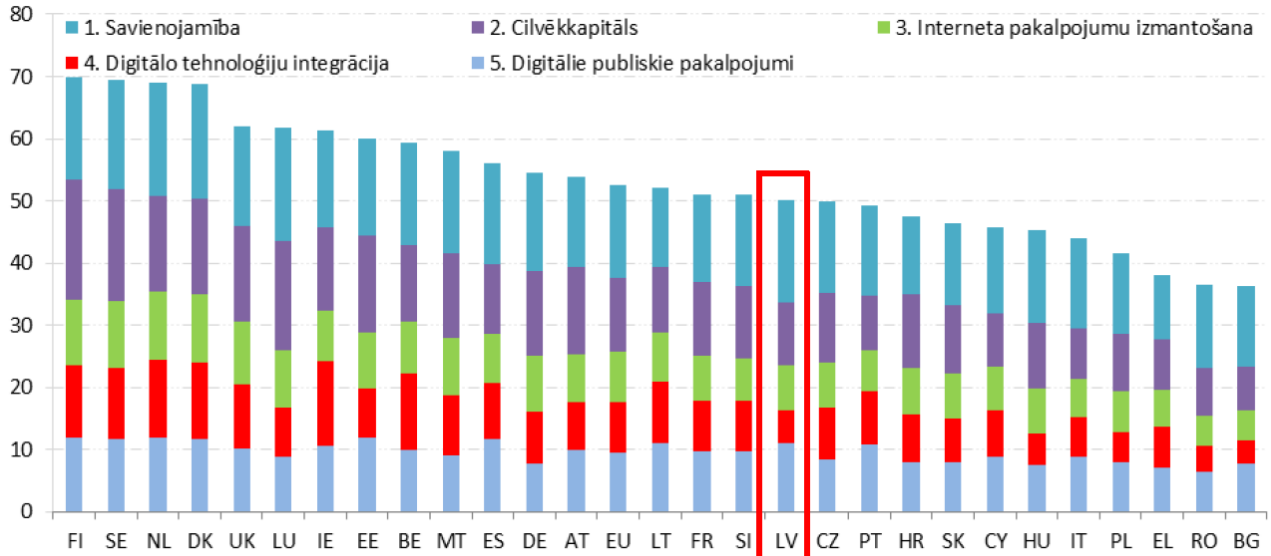
2.2.2. Tehnoloģiju attīstība

Augstākās izglītības un zinātniskās institūcijas ir būtiski tehnoloģijas izmantošanas katalizatori sabiedrībā – gan sagatavojot studējošos, gan veicot pētniecisko darbu un piedāvājot risinājumus vietējās tautsaimniecības vajadzībām. Kopš 2015.gada ES dalībvalstu sasniegumus šajās jomās monitorē un analizē, izmantojot Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (DESI indekss)¹⁵ (2.att.).

¹³ 2018. gada Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Sociālo un politisko pētījumu institūta “Diasporas un migrācijas pētījumu centrs” īstenots pētījums “Latvijas zinātnieku diaspora: sadarbības tīkli un iespējas”. Pētījums ietver valstis: ASV, Lielbritānija, Zviedrija, Vācija, pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/3091>

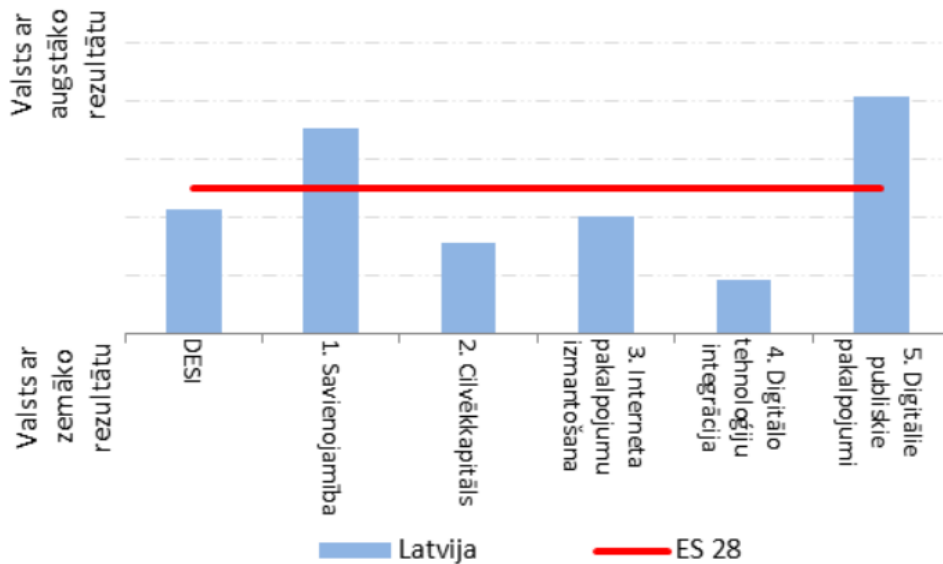
¹⁴ British Council

¹⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>

2.att. Digitālās ekonomikas un sabiedrības (DESI) indekss,¹⁶ 2019.gada sarindojums

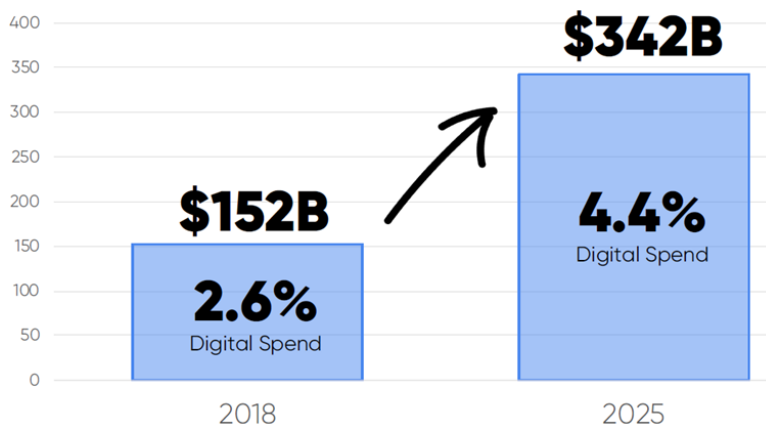
Latvijas uzņēmējdarbības nozare joprojām atpaliek no ES vidējiem rādītājiem ne tikai digitālo tehnoloģiju integrācijas aspektā, bet arī cilvēkkapitāla jomā. Gandrīz pusei iedzīvotāju joprojām trūkst digitālo pamatprasmju, un sagatavoto IKT speciālistu skaits atpaliek no augošā pieprasījuma darba tirgū. Arī digitālo tehnoloģiju izmantošana uzņēmumu vidū ļoti atpaliek, jo Latvijas uzņēmumi neizmanto iespējas, ko piedāvā e-komercija. Arī sociālo plašsaziņas līdzekļu izmantošanā Latvijas uzņēmumu rādītāji ir ievērojami zemāki par ES vidējiem rādītājiem (3.att.).

3.att. DESI 2019 – relatīvais sniegums katrā jomā

¹⁶ Pieejams: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>

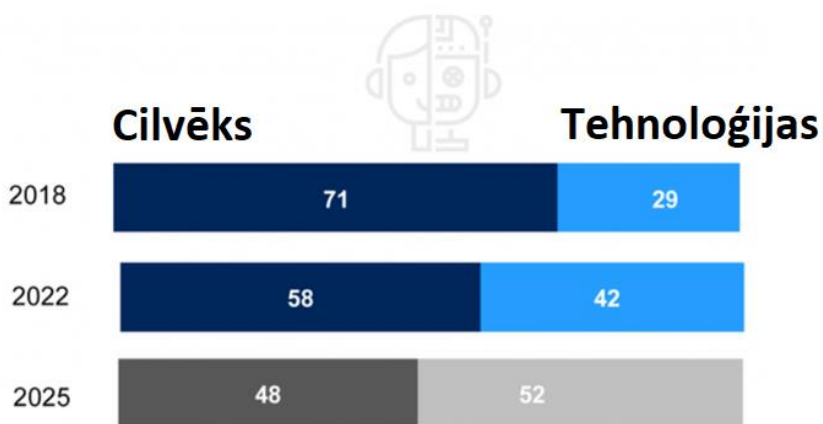
Līdz ar to Latvijas augstākās izglītības un zinātniskajām institūcijām ir nopietns izaicinājums un iespējas gan sagatavot konkurētspējīgu piedāvājumu, gan gūt papildus ienākumus (4. un 6.att.).

4.att.¹⁷ Globālie izdevumi digitālajai izglītībai 2018.gadā un prognoze 2025.gadam

2.2.3. Strauji mainīgs darba tirgus pieprasījums

Pasaules Ekonomikas foruma¹⁸ un OECD pētījumi demonstrē, ka nākotnes darba tirgus pieprasījumu noteiks tehnoloģiju izmantošana. Līdz ar to, lai saglabātu nodarbinātību, aizvien vairāk būs nepieciešamas tādas prasmes, kas ļauj elastīgi pielāgoties mainīgiem apstākļiem un nepārtraukti mācīties. Līdz ar to, sadarbojoties ar darba devējiem, augstākās izglītības institūcijām ir iespēja pielāgot savu piedāvājumu gan formālajai izglītībai, gan tālākizglītībai (5. un 6.att.).

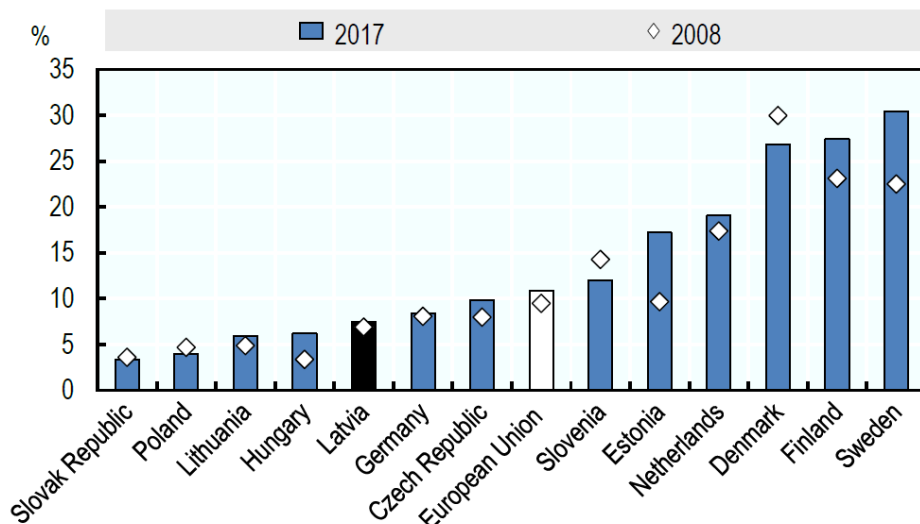

5.att. Automatizācijas pakāpe. Darbaspēka sadalījums kā daļa no pavadītā laika, %. Esošā situācija un prognoze¹⁹

¹⁷ HolonIQ, Smart Estimates™ January 2019

¹⁸ Pieejams: <https://intelligence.weforum.org/topics/a1Gb000000LPffEAO?tab=publications>

¹⁹ Pieejams: <https://www.weforum.org/agenda/2018/09/future-of-jobs-2018-things-to-know/>

6.att.²⁰ Līdzdalība mūžizglītībā, 25 – 64 gadus veci cilvēki, 2017

OECD pētījumā²¹ ES valstu vidū Latvijas jaunatnes prasmju līmeņa vērtējums ir zem vidējā, lai gan ir atzīmēta diezgan strauja tendence tam uzlaboties. Bažas rada prasmju atbilstība darba tirgus prasībām, kas ir vērtēta zem vidējā ES valstu līmeņa. Pie tam, darbam nepieciešamo prasmju līmenis vērtēts ļoti zemu: Latvija ierindojas starp 20% ES valstu, kurām darbinieku prasmes novērtētas viszemāk.

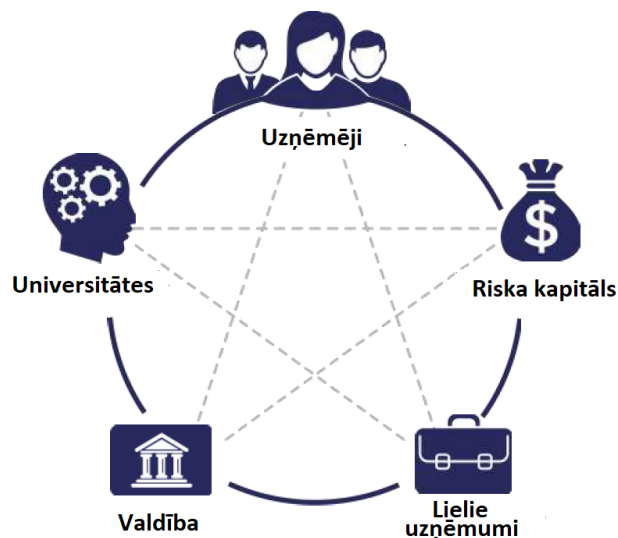
2.2.4. Augstākās izglītības un zinātniskās institūcijas kā inovāciju ekosistēmu galvenie virzītāji

Vēsturiski universitātes ir bijušas nozīmīgi reģionālās attīstības centri. Mūsdienās to loma ir paplašinājusies ārpus tradicionālās izglītības un zinātnes. Ka parāda Masačūsetsas Tehnoloģiju institūta (MIT) pētījums, universitātes darbojas kā integrators un uzticams starpnieks ekosistēmu attīstīšanā. Lai pilnvērtīgi pildītu šo lomu, augstākās izglītības institūcijām ir jādemonstrē uzņēmība un līderība sadarbībā ar visiem pārējiem ekosistēmas dalībniekiem: valsti, lielajiem uzņēmumiem, uzņēmējiem un riska kapitālistiem,²² kā tas parādīts 7.attēlā.

²⁰ Eurostat (2018), Labour Force Survey (LFS), 2017

²¹ OECD (2019). OECD skills strategy Latvia: Assessment and Recommendations. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/66164699-en/index.html?itemId=/content/component/66164699-en&mimeType=text/html>

²² Taylor, M. Z. (2016). The Politics of Innovation: Why Some Countries Are Better Than Others at Science and Technology. New York: Oxford University Press.

7.att.²³ Ieinteresēto pušu iesaiste inovāciju ekosistēmā jeb MIT modelis

Lai gan augstākās izglītības iestādes spēlē galveno lomu izglītības un zinātnes attīstībā, Latvijā to darbībai ir iespēja uzlaboties. OECD pētījumā²⁴ augstākās izglītības kvalitātes ziņā Latvija ierindojas zem vidējā līmeņa ES valstu grupā.

Inovācijas nav īstenojamas bez produktīvas sadarbības starp augstākās izglītības un zinātnes institūcijām un industriju. Pētījumā par studiju procesa un industrijas sadarbības veicināšanu²⁵ uzsvērts, ka inovāciju ekosistēmā šāda sadarbība ieņem vadošo lomu. Vairākās Latvijas All jau ir tehnoloģiju pārneses punkti un iestrādnes inovāciju projektu īstenošanā, kur iesaistās arī attiecīgo nozaru uzņēmumi. No All viedokļa, šāda modeļa tālākai attīstībai ir gan stimuli, gan barjeras. No vienas puses, All ir ieinteresētas gan studējošo, gan mācību spēku praktisku iemaņu un kompetenču attīstīšanā, papildus finansējuma iegūšanā, kontaktu ar industriju tālākā attīstīšanā, All prestiža celšanā, potenciālu darba vietu nodrošināšanā studējošiem, kā arī zinātnisko pētījumu komercializēšanā. No otras puses, ir virkne risināmu jautājumu, pirms sadarbības modeli paplašināt vai sākt ieviest visās All. Ir jādomā par tādiem aspektiem kā finansiāla atbalsta un infrastruktūras trūkums, sarežģīts organizatoriskais process un birokrātija, nevienlīdzīgi noteikumi valsts un privātajām All, iesaistīto pušu motivācijas un kompetenču trūkums, neskaidrības par sadarbības norisi un intelektuālo īpašumu, inovācijas projektu atrautība no studiju procesa, iesaistīto pušu savstarpējā neuzticēšanās un neefektīva komunikācija, un veiksmes stāstu trūkums. Daži no risinājumiem varētu būt attiecīgo struktūrvienību atbalsta nodrošināšana, kāda veida granti studējošiem, kas piedalās inovāciju projektos, akadēmiskā personāla apmācības, speciālu studiju programmu izstrādāšana, utt.

²³ https://innovation.mit.edu/assets/MIT-Stakeholder-Framework_Innovation-Ecosystems.pdf

²⁴ OECD (2019). OECD skills strategy Latvia: Assessment and Recommendations. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/66164699-en/index.html?itemId=/content/component/66164699-en&mimeType=text/html>

²⁵ Projekta «Studiju procesa un industrijas sadarbības veicināšanas pasākumu alternatīvu modeļu izpēte» ārvalstu un Latvijas pieredzes analīze un datu apkopojums darbības programmas «Izaugsme un nodarbinātība» 1.1.1.3. pasākumam «Inovāciju granti studentiem» (2017). Rīga, Latvija https://www.izm.gov.lv/images/ES_fondi/seminaru_DK/P%4%93t%4%abjuma_rezult%4%81ti_15.05.pdf

2.2.5. Institūciju un lēmumu pieņemšanas caurspīdīgums, efektivitāte un atbildība

Mūsdienās sabiedrība pieprasa caurspīdīgumu un lēmumu pieņemšanas pamatojumu jebkura līmeņa organizācijās. Tas ietver finanšu un naudas izcelsmes informāciju, personas datu aizsardzību, preču un pakalpojumu izejmateriālu izcelsmes atšifrējumu utt. Caurspīdīgums veicina lēmumu pieņemšanas kvalitāti un ātrumu, tādējādi palielinot efektivitāti un augstāku rezultātu sasniegšanu.

Pārskatatbildība (*accountability*) ir arī arvien svarīgāks elements augstākās izglītības sistēmu pārvaldībā. Saistībā ar valsts finansētām augstākās izglītības sistēmām [...] plaši izplatīta ir vērtības demonstrēšana attiecībā uz efektīvu publisko līdzekļu izlietojumu. Šī tendence panākt lielākas pārredzamības un atbildību sabiedrības priekšā paralēli attīsta lielāku augstākās izglītības institūciju autonomiju.²⁶

Būtisks faktors augstākās izglītības institūcijas pārskatatbildības nodrošināšanā ir ārējo ekspertu iesaiste institūcijas pārvaldībā. Latvija ir pēdējā valsts ES, kurā tas nav nodrošināts²⁷ (3.pielikums).

Eiropas Universitāšu Asociācijas pētījumā²⁸ norādīts, ka Eiropas universitātēs ir tendence aizvien vairāk pāriet uz divlīmeņu pārvaldības struktūru, kur vara ir sadalīta starp senātu un padomi, un katrai struktūrvienībai ir noteikti savi pienākumi un atbildība. Kamēr senāts vairāk nodarbojas ar akadēmiskiem jautājumiem (piem., mācību programmas, grādu piešķiršana, amata paaugstinājumu piešķiršana), padome atbild par ilgtermiņa stratēģiskiem lēmumiem (piem., statūti, stratēģiskie plāni, rektoru un vice-rektoru izvēle, budžets). Turklāt vairumā gadījumu padomēs ir iesaistīti ārējie dalībnieki, kas piedalās vissvarīgāko lēmumu pieņemšanā. Pie tam, daudzās universitātēs tā ir obligāta prasība.

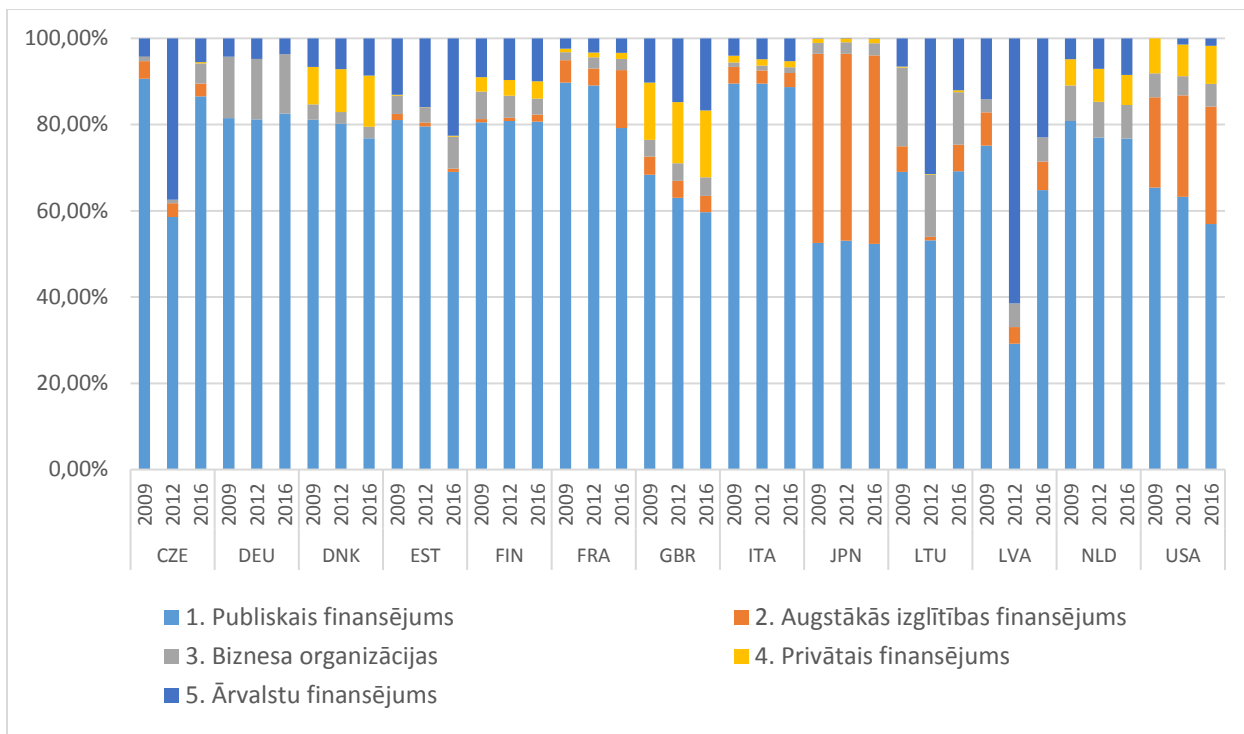
2.2.6. Augstākās izglītības un zinātnes finansējuma diversifikācija

Pasaules tendences augstākās izglītības institūciju P&A finansējumā rāda, ka publiskā finansējuma daļa vai nu stagnē vai samazinās. Tas ir īpaši izteikts valstīs ar augsti attīstītu augstākās izglītības sistēmu. Tas liecina par to, ka aizvien vairāk tendences norāda uz All finansējuma diversifikāciju, kas vienlaikus ir arī izaicinājums All vadībai.

²⁶Pieejams: <http://www.oecd.org/education/imhe/46064461.pdf>, 19.lpp.

²⁷ Bennetot Pruvot E., Estermann T. "University Autonomy in Europe III The Scorecard" 2017 Pieejams: <https://eua.eu/resources/publications/350:university-autonomy%C2%A0in-europe-iii-%C2%A0the-scorecard-2017.html>

²⁸ European University Association (2015). ATHENA toolkit: Governance models. EUA, Brussels: Belgium. Pieejams: <https://www.athena-tempus.eu/images/docs/EUA-ATHENA%20Toolkit%20Governance.pdf>

8.att. P&A finansējums augstākās izglītības institūcijās²⁹

2.3. Latvijas augstskolu pārvaldības situācijas izvērtējums

Pēdējos gados Latvijas augstākās izglītības sektorā ir veikti vairāki sistēmiski pētījumi: IZM pasūtītie Pasaules Bankas pētījumi, OECD *Education at a Glance* analīze, Eiropas Komisijas Eiropas Semestra ziņojumi, kā arī Valsts Kontroles revīzijas ziņojumi.

Kā apliecina Pasaules Bankas pētījumi³⁰, līdzšinējais All iekšējās pārvaldības modelis nav spējis nodrošināt pietiekami efektīvu institūciju pārvaldību, kas ir īpaši nozīmīgi ierobežota finansējuma apstākļos. Turklāt, kā norādīts 2017. gada Valsts kontroles revīzijas ziņojumā,³¹ problēmas nav būtiski mainījušās kopš Izglītības attīstības pamatnostādņu 2007.–2013. gadam izstrādes. Pasaules Bankas pētījumā, kā arī citos pētījumos, ko veikuši ārējie eksperti³², norādīti vairāki pārvaldības aspekti, kas būtu jāuzlabo.

²⁹ OECD, Pieejams: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GERD_SOF

³⁰ Pasaules Banka (2017). Latvijas augstākās izglītības iestāžu iekšējā finansēšana un pārvaldība: ziņojums par faktisko stāvokli, 7., 48., 53. lpp. Pieejams:

https://www.izm.gov.lv/images/izglitiba_augst/Pasaules_Banka/Latvijas_augst%C4%81k%C4%81s_izgl%C4%ABt%C4%ABbas_iest%C4%81%C5%BEu_iek%C5%A1%C4%93j%C4%81_finans%C4%93%C5%A1ana_un_p%C4%81rvald%C4%ABba_-_status_quo.pdf

³¹ Vai augstākās izglītības finansēšanas sistēma ir efektīva? Revīzijas ziņojums, pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-15_2016/augstakas%20izglitibas%20finansesanas%20sistemas%20efektivitate.pdf

³² OECD (2016), Education in Latvia, Reviews of National Policies for Education, OECD Publishing, Paris, pieejams: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264250628-en>; Latvijas Republikas Valsts kontrole (2017). Vai augstākās izglītības finansēšanas sistēma ir efektīva? Revīzijas ziņojums: Pārresoru Koordinācijas Centrs (2012). Latvijas nacionālais attīstības plāns 2014.–2020.

1. **Ārējo ieinteresēto pušu īpatsvars** vairumā institūciju ir zems un to iesaistīšana ir neformāla un virspusēja, piemēram, padomdevēju statusā bez oficiālām tiesībām un pienākumiem. Institūcijas nav izmantojušas potenciālu, ko sniedz ārējo ieinteresēto pušu iesaistīšana.
2. Trūkst mērķtiecīgu, precīzu un institucionālajām īpatnībām pielāgotu **stratēģiju** ar konkrētiem rīcības plāniem un skaidri definētiem, izmērāmiem rezultātiem. Uzsverot, ka stratēģiskie un pārvaldības uzdevumi ne vienmēr ir skaidri nodalīti.
3. Novērojamas problēmas ar pārvaldības procesu **efektivitāti**. Struktūrvienību sadrumstalotība, lielais iesaistīto struktūru skaits un neformālie sarunu procesi padara lēmumu pieņemšanu sarežģītu un laikietilpīgu, kā arī mazina procesu un struktūru pārredzamību. Ir šaubas arī par to, vai iesaistīto pušu tiesības un pienākumi ir pietiekami labi definēti un skaidri. Pasaules Bankas pētījumā arī norādīts, ka iestāžu struktūrvienību autonomijas līmenis ir zems, bet satversmes sapulce vai senāts dažās iestādēs ir ļoti lieli vai paplašināti. Tāpēc pārvaldības struktūras un procesus vajadzētu racionalizēt un uzlabot iekšējās un ārējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas.
4. Ir vērojamas nepilnības All **darba uzraudzībā** pārvaldības informācijas sistēmas trūkumu dēļ. Nav pietiekami labi attīstīta snieguma rādītāju sistēma ar noteiktām prioritātēm un efektīvas datu vākšanas metodes, kas kavē uzraudzību. Joprojām pastāv problēmas ar iestādēm pieejamo informāciju un datiem.
5. Vairumā iestāžu ir maz sistemātisku **cilvēkresursu attīstības** iniciatīvu augstākās izglītības vadībai, administrācijai un akadēmiskajam personālam, jo trūkst cilvēkresursu attīstības stratēģijas. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam pedagogu motivācija un profesionālā pilnveide, un darba samaksas sistēmas sakārtošana ir norādīti kā līdz šim vēl neatrisināti jautājumi, turpretī 2017. gada Valsts kontroles revīzijas ziņojumā uzsvērts, ka All personāla politika nav sasaistīta ar Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam noteiktajiem mērķiem un sagaidāmajiem rezultātiem.
6. Vairumā All uzmanība jāpievērš studiju **programmu saturam**, lai nodrošinātu to atbilstību mūsdienu darba tirgus un tautsaimniecības prasībām, kā arī veicinātu to konkurētspēju un studējošo piesaisti no Eiropas Savienības valstīm. Studiju mērķtiecību var sekmēt programmu stratēģiska prioritizēšana. Līdz ar to arī jāpilnveido izglītības programmu kvalitātes novērtēšanas sistēmas.³³
7. Augstākās izglītības jomas zema finansējuma apstākļos (finansējums uz vienu studējošo Latvijā ir viens no zemākajiem ES³⁴) institūcijām vairāk jāplāno un jāuzrauga ierobežotā **budžeta resursu racionāla un piemērota izmantošana**, lai uzlabotu studiju un pētniecības materiāli tehnisko nodrošinājumu un personāla atalgojumu. Pasaules Bankas pētījumā norādīta nepieciešamība finansiāli atbalstīt topošos pētniekus, tādējādi veicinot arī akadēmiskā personāla ataudzi. Tikpat

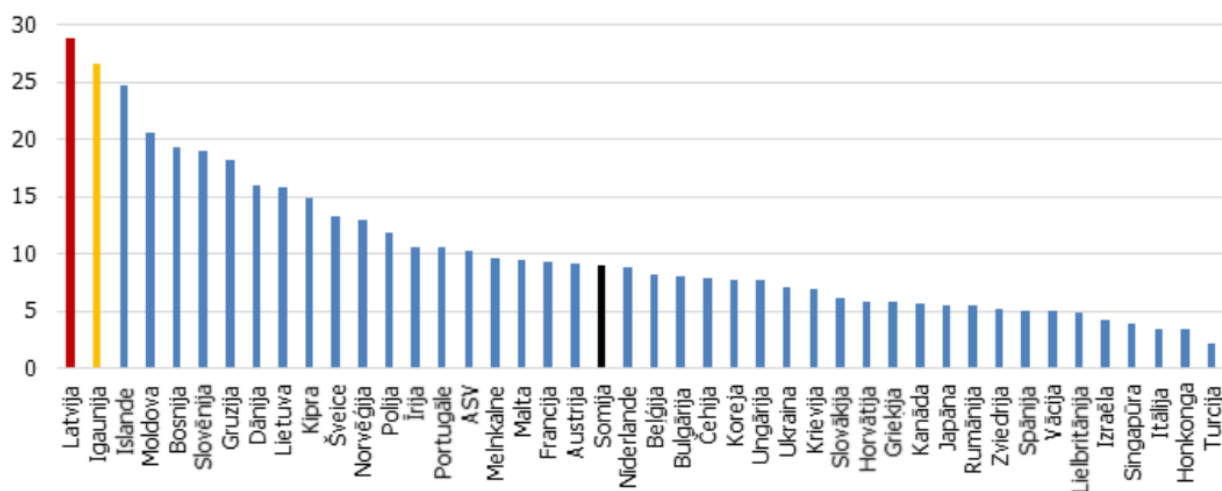
³³ Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam.

³⁴ Latvijas Nacionālā Reformu Programma “Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai: progresa ziņojums, pieejams: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-national-reform-programme-latvia-lv.pdf>

stratēģiski svarīgi ir domāt par sadarbību un resursu koplietošanu, tajā skaitā starpdisciplīnu un starpaugstskolu programmām.

Ar līdzīgām problēmām saskaras arī kultūras nozares All. Ir trūkumi institūciju stratēģiju izstrādē, pašreizējai situācijai atbilstošu rezultatīvo rādītāju sistēmas izveidošanā, mūsdienu darba tirgum atbilstoša izglītības satura nodrošināšanā, attīstības plānošanas dokumentu saskaņotībā un personāla politikas veidošanā, lai piesaistītu jaunos speciālistus un palīdzētu tiem profesionāli pilnveidoties.³⁵ Šo institūciju specifika prasa radošuma veicināšanu un sasaisti starp izglītības un kultūras procesiem, kam nepieciešama lielāka materiāli tehniskā bāze. Taču radošā potenciāla komercializācija bieži ir sarežģīta. Ir vajadzīgs arī lielāks atbalsts kultūras un mākslas pētniecības darbam. Inovāciju veicināšanai kultūrizglītības iestādēm nepieciešams veidot saiknes ar citām All un uzņēmējiem Latvijā un ārvalstīs un izstrādāt inovatīvas starpaugstskolu un starpnozaru programmas un prakses. Kultūrizglītības sistēmā ir būtiski sekmēt pētniecības, zinātnisko inovāciju un radoši mākslinieciskās darbības sasaisti.³⁶

Latvijas augstākās izglītības sistēmas būtiska iezīme ir liels skaits salīdzinoši maza izmēra All, kuru loma un uzdevumi pēdējo 20 gadu laikā nav pārskatīti un aktualizēti. Uzsākto reformu kontekstā ir nepieciešams pārdefinēt prasības All, t. sk. precizējot All tipoloģiju. Tāpēc, kontekstā ar All iekšējās pārvaldības modeļa maiņu, ir būtiski skaidri iezīmēt katra All segmenta lomu un prasības institucionālajam sniegunam. Tas ir būtiski arī kontekstā ar plānoto virzību augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanā, īstenojot pakāpenisku pāreju uz All ciklisku institucionālo akreditāciju, sākot ar 2024.g.

9.att.³⁷ Augstākās izglītības iestāžu skaits uz 1 milj. iedzīvotāju skaitu dažādās valstīs

³⁵ Vai Kultūras ministrijas veiktie pasākumi augstākās kultūrizglītības jomā ir pietiekami, lai veicinātu tās attīstību? Revīzijas ziņojums. Pieejams: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-15-1_2016/Revizijas%20zinojums_KM-30.11.2017.pdf

³⁶ Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija”. <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4877>

³⁷ Pasaules Banka, <https://www.makroekonomika.lv/latvijas-augstakas-izglitibas-sistemas-raksturojums>

Kopsavilkums par esošā pārvaldības modeļa trūkumiem:

- All augstāko amatpersonu izvirzīšanas un apstiprināšanas procedūras uztur All kā slēgtas sistēmas, jo vairumā gadījumu uz šīm amata pozīcijām var kandidēt tikai All personāla pārstāvji; pārvaldības sistēma, kas balstās tikai uz iekšējo struktūrvienību izvirzītiem amatu kandidātiem, veicina organizācijas iekšējo polarizāciju, piemēram, rektora amata pretendētus var izvirzīt tikai All personāls;
- All iekšējie normatīvie akti daudzos gadījumos netiek ilgstoši aktualizēti, tajos noteiktās normas nereti netiek ievērotas, radot augstus riskus lēmumu leģitimitātei;³⁸
- daudzos gadījumos All netiek veicināta akadēmiskā un zinātniskā personāla sadarbība ar All vadību, kas kavē akadēmiskā un zinātniskā personāla attīstības politiku veidošanu,³⁹ kas negatīvi ietekmē akadēmiskā un zinātniskā darba kvalitāti;
- All darbība līdz šim ir bijusi ārējos normatīvajos aktos detalizēti reglamentēta. Lai mazinātu ārējā un iekšējā regulējuma slogu, ir nepieciešams ieviest un nostiprināt profesionālu iekšējās pārvaldības institūciju – padomi. Padomei jānodrošina uz labas pārvaldības principiem balstīta All iekšējā pārvaldības sistēma un saimnieciski pamatotu lēmumu pieņemšana.

Ieteikumi tālākai rīcībai akcentē nepieciešamību attīstīt iekšējās pārvaldības struktūras, līdzsvarot akadēmisko un administratīvo pārvaldības procesu vadību, izstrādāt vienkāršāku un caurskatāmāku pārvaldības struktūru, skaidri nodalīt atbildības, kā arī izstrādāt skaidri noteiktas funkcijas, pienākumus un tiesības saistībā ar ārējo ekspertu iesaisti iekšējā pārvaldībā.

ES struktūrfondu investīcijas iekšējās pārvaldības uzlabošanai, akadēmiskā personāla stiprināšanai un studiju programmu fragmentācijas mazināšanai, stiprinot resursu koplietošanu projektu īstenošana beigsies 2022.–2023.gadā, tādēļ atdevi pašreiz nav iespējams novērtēt, bet jāņem vērā, ka ziņojumā iekļautie risinājumi nav pretrunā ar iepriekš uzsāktajiem reformu virzieniem un investīcijām. Šie risinājumi pēc būtības paredz stimulus uzsāktu izmaiņu tālākai attīstībai.

³⁸ Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) All veiktajās pārbaudēs bieži tiek konstatēta nepieciešamība aktualizēt All izveidoto iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmu darbību, it sevišķi attiecībā uz izstrādātajiem mehānismiem savu studiju programmu darbības uzraudzīšanai un periodiskai pārbaudei, kā arī izveidoto un publiskoto studējošo sekmju vērtēšanas kritērijiem, nosacījumiem un procedūrām.

³⁹ Jauno zinātnieku integrācija augstskolās, http://www.aip.lv/ESF_par_projektu.htm

III. RISINĀJUMS

Ziņojums paredz savstarpēji saistītus risinājumus, tālākās darbības virzienus un to pamatprincipus, lai nodrošinātu kvalitatīvas pārmaiņas augstākās izglītības sistēmā. Balstoties uz pasaules pieredzi⁴⁰, risinājumi tiek sadalīti trīs daļās: **pārvaldība, finansējums un cilvēkresursi.**

3.1. Pārvaldība

Augstākās izglītības un zinātnes efektīvai pārvaldībai ir svarīga visu ieinteresēto pušu (*stakeholders*) sabalansēta iesaiste. AIP izstrādātajā Latvijas augstākās izglītības un augstskolu attīstības nacionālā koncepcijā 2013.–2020.gadam arī ticis norādīts, ka Latvijas augstākās izglītības pārvaldības modernizācija būtu jāveido, nodrošinot visu trīs pušu – publiskās, privātās un akadēmiskās vides iesaisti un vienlīdzīgu sadarbību.⁴¹ Atbilstoši pasaules labajai praksei All pārvaldības jomā ieteikts nodalīt akadēmisko un stratēģisko lēmumu pieņemšanu. Lai to īstenotu, iekšējās All pārvaldības sistēmās ir jāievieš **padomes**, kas spētu efektīvi garantēt All **autonomiju, atvērtību un caurspīdīgumu**, kamēr **senāts** nodrošinātu **akadēmisko brīvību, zinātnes un izglītības ekselenci**. Analizējot kaimiņvalstu un reģiona All pārvaldības tendences, padomes sastāvā vairākums būtu ārējie locekļi (3.pielikums). Arī AIP pievērsusi uzmanību All pārvaldes profesionalizācijai, izsverot nepieciešamo līdzsvaru starp akadēmisko aprindu pārstāvjiem un profesionāliem menedžeriem augstskolu vadībā, ja tas ir nepieciešams, un izstrādātajā Latvijas augstākās izglītības un augstskolu attīstības nacionālā koncepcijā 2013.–2020.gadam, piedāvājot trīs augstskolu pārvaldības modeļus, kur viens no tiem ietver augstskolas (universitātes, akadēmijas, institūta) padomes izveidi⁴².

3.1.1. Universitātes iekšējās pārvaldības modelis

All augstākās vadības institūcija un lēmēj institūcija stratēģiskajos, finanšu un saimnieciskajos jautājumos ir tās dibinātājs.⁴³ Vienlaikus iekšējam pārvaldības modelim jānodrošina valsts augstākās izglītības politikas mērķu un uzdevumu īstenošana.

Ekspertu grupas darba rezultātā, kā arī diskusijās ar iesaistītajām pusēm un analizējot saņemtos priekšlikumus no sociālajiem partneriem un All, ir izstrādāti šādi priekšlikumi **universitāšu pārvaldības modeļa maiņai (tostarp priekšlikumi par padomēm, senātu, rektoru):**
1.alternatīva:

⁴⁰ <http://documents.worldbank.org/curated/en/688061468337210820/pdf/The-road-to-academic-excellence-the-making-of-world-class-research-universities.pdf>

⁴¹ "Latvijas augstākās izglītības un augstskolu attīstības nacionālā koncepcija 2013. - 2020. gadam" (94.lpp.), pieejams: https://docs.google.com/viewer?url=http://www.aip.lv/files/AIP_vestules_nr11231_pielik_LAIAANK_Koncepcija.doc&embedd=true&chrome=true

⁴² Turpat,

⁴³ Augstskolu likuma 12.panta otrā daļa, <https://likumi.lv/ta/id/37967-augstskolu-likums>

- vienkāršot pārvaldības modeli, atsakoties no satversmes sapulces (funkcijas pārdalot starp padomi un senātu) un atsakoties no akadēmiskās šķirējtiesas (šķirējtiesas kompetences jautājumi izskatāmi administratīvā procesa kārtībā vai senāta apstiprinātu universitātes iekšējo noteikumu kārtībā);
- noteikt, ka universitātes senāta kompetencē ir studiju un zinātnes jautājumi, bet universitātes padomes kompetencē ir stratēģiskā attīstība, budžets un rektora amata kandidātu atlase un izvirzīšana;
- universitātes ikdienas vadība, saskaņā ar padomes pilnvarojumu īsteno universitātes rektors;
- universitātēm var būt padomnieku konvents, kas nodrošina universitātes darbības sasaisti ar tautsaimniecības attīstības jautājumiem.

2.alternatīva:

- noteikt, ka universitātes senāta kompetencē ir studiju un zinātnes jautājumi, bet universitātes padomes kompetencē ir stratēģiskā attīstība, budžets un rektora amata pretendentu atlase un izvirzīšana vēlēšanām;
- universitātes ikdienas vadība, saskaņā ar padomes pilnvarojumu īsteno universitātes rektors;
- universitātēm var būt padomnieku konvents, kas nodrošina universitātes darbības sasaisti ar tautsaimniecības attīstības jautājumiem.

Padomes pamatfunkcijas:

- atbild par universitātes stratēģisko vadību: nosaka un apstiprina stratēģiskos rīcības virzienus universitātes attīstības stratēģijā, seko tās ieviešanas progressa un kvalitātes monitoringam;
- atbild par universitātes administratīvo, saimniecisko un finanšu vadību: apstiprina un seko līdzī budžeta izpildei; apstiprina nekustamo īpašumu plānu⁴⁴; apstiprina atalgojuma un motivācijas politiku; pieņem lēmumus par investīciju piesaisti; veic risku pārvaldību un nodrošina iekšējā un ārējā audita darbu risku pārraudzībai un kontrolei; pārrauga universitātes darbības atbilstību ārējiem un iekšējiem normatīvajiem aktiem; pārrauga rektora un administratīvās vadības komandas darbu;
- veic rektora kandidātu atlasī saskaņā ar iekšējo kārtību, nosaka rektora darba pienākumus, atalgojumu un slēdz darba līgumu, veic rektora darbības novērtēšanu;
- stiprina starptautisko atpazīstamību un konkurētspēju.

Padomes sastāvs: 11 locekļi un tiek nodrošināts ārējo pārstāvju (t.i., nav universitātes akadēmiskā personāla vai studējošo pārstāvji) vairākums padomes sastāvā.

Prasības padomes locekļiem: likumā padomes locekļiem nosaka minimālās prasības (piem., izglītībai, darba pieredzei). Katram padomes loceklim ir jānodrošina noteikta kompetence, lai visi padomes locekļi kopā aptvertu visas tās kompetences, kas nepieciešamas universitātes attīstībai un stratēģiskajai pārvaldībai:

- a) zināšanas un kompetence augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju jomā;
- b) augstākās izglītības iestāžu vadībā; organizāciju stratēģiskajā vadībā, finanšu vadībā, risku vadībā, stratēģiskajā komunikācijā, investīciju piesaistē;
- c) All stratēģiskās specializācijas jomā;

⁴⁴ Arī gadījumos, kad nekustamo īpašumu plāns jāapstiprina Ministru kabinetā.

d) nevainojama reputācija.⁴⁵

Izslēdzšie kritēriji:

- interešu konflikts,⁴⁶
- domājot par politiskās ietekmes risku mazināšanu, pēdējo divu gadu laikā nav ieņemts politisks amats.⁴⁷

Padomes atlases procesa organizācijas principi:

- jānodrošina skaidra un caurskatāma visu padomes locekļu izvēle, nepieļaujot atlases procesā politiskās ietekmes risku;
- padomes atlasei organizējams atklāts konkurss (gan universitātes, gan sabiedrības pārstāvju izvēlei);
- labas pārvaldības principu nodrošināšanai centralizētu sabiedrības pārstāvju padomes locekļu atlasī un izvērtēšanu veic Pārresoru koordinācijas centra sadarbībā ar dibinātāju izveidota nominācijas komisija, kuras sastāvā iekļauj gan dibinātāja pārstāvi, gan attiecīgās nozares ekspertus un var tikt iekļauti novērotāji bez balstiesībām;
- levēro vienu no tālāk uzskaitītām padomes izvirzīšanas alternatīvām.

Padomes locekļu izvirzīšanas alternatīvas:

1.alternatīva:

- a) Universitātes nominācijas komisija atklāta konkursa kārtībā izvēlas piecus pārstāvjus šādā kārtībā:
 - senāta noteiktā kārtībā tiek atlasīti 4 pārstāvji no akadēmiskā personāla (jābūt doktora grādam, nevar būt universitātes vadības, fakultāšu un institūtu vadītāji) vai pārstāvji, kam ir akadēmiskā darba pieredze (jābūt doktora grādam) Latvijā vai ārvalstīs;
 - universitātes senāta ievēlētiem padomes locekļiem tiek noteikti minimālie kritēriji un katram padomes loceklim nepieciešamās kompetences;
 - viens universitātes pārstāvis ir universitātes studējošo pašpārvaldes pārstāvis.
- b) Pārresoru koordinācijas centra izveidota nominācijas komisija izvēlas piecus profesionāļus (sabiedrības pārstāvjus) darbam padomes locekļu amatā šādā kārtībā:
 - Pārstāvji izvēlēti atvērta konkursa kārtībā
 - Padomes locekļiem tiek noteikti minimālie kritēriji un katram padomes loceklim nepieciešamās kompetences
 - viens profesionālis izvēlēts no absolventiem
- c) vienu pārstāvi darbam universitātes padomē izvirza Valsts prezidents vai dibinātājs (nozares ministrija).

2.alternatīva:

- a) piecus pārstāvjus atklāta konkursa kārtībā nominē universitātes stratēģiskajai specializācijai atbilstošās nozaru organizācijas (nosakot padomes locekļiem minimālos kritērijus un nepieciešamās kompetences);
- b) četrus atklāta konkursa kārtībā nominē universitātes senāts (nosakot padomes locekļiem minimālos kritērijus un nepieciešamās kompetences);

⁴⁵ Nevainojama reputācija nozīmē pretendenta atbilstību objektīvajiem kritērijiem un konkrētām pazīmēm, kas iekļauti atlases nolikumā.

⁴⁶ Interesešu konflikts definēts "Par interesešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" likumā. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=61913>

⁴⁷ Politisks amats ir amats, ko ieņem amatpersona, kuru ievēlē vai ieceļ, pamatojoties uz politiskiem kritērijiem.

- c) viens pārstāvis ir studējošo pašpārvaldes vadītājs;
- d) atklāta konkursa kārtībā vienu neatkarīgu pārstāvi izvirza dibinātājs (nozares ministrija).

Padomes apstiprināšanas kārtība: Ministru kabineta noteiktā kārtībā.

Padomes darbības modelis:

- a) padomes priekšsēdētāju ievēlē no padomes locekļiem, padomes priekšsēdētājs nevar būt universitātes pārstāvis;
- b) padomes priekšsēdētāja darbs tiek apmaksāts;
- c) par padomes darba organizēšanas kārtību atbild padomes priekšsēdētājs, administratīvo atbalstu padomes darbībai nodrošina universitāte;
- d) padomes priekšsēdētājs pēc nepieciešamības, bet ne retāk kā reizi ceturksnī, organizē padomes darba sanāksmes, ārvalstu pārstāvji var piedalīties attālināti, bet vismaz reizi gadā piedalās sanāksmē arī klātienē;
- e) universitāte var noteikt atlīdzību padomes locekļiem, kas nav darba attiecībās ar universitāti, atbilstoši ārējā normatīvā akta regulējumam, kā arī var noteikt transporta un uzturēšanās izdevumu kompensāciju;
- f) padomes reglaments nosaka padomes darba principus, lēmumu pieņemšanas principus un procedūras, t.sk. sadarbības modeli ar senātu;

g-1) padomes sastāva atjaunošana notiek pakāpeniski, katru trešo gadu mainot vienu trešdaļu no padomes sastāva un ik reizi organizējot padomes priekšsēdētāja vēlēšanas. Padomes priekšsēdētājs var tikt pārvēlēts, bet ne vairāk kā vienu reizi;

g-2) padomes locekļus apstiprina uz 5 gadiem. Ja kāds padomes loceklis atstāj amatu, tad viņa vietā tiek apstiprināts cits padomes loceklis, kas atlasīts analogā kārtībā kā aizgājušais padomes loceklis, uz 5 gadu termiņu (neskatoties, cik ilgu laiku amatā pavadījis aizgājušais padomes loceklis)

h) padomes locekļi ir valsts amatpersonas, nosakot atvieglojumus saskaņā ar likumu "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā".⁴⁸

Senāts

1.alternatīva: senātu ievēlē atbilstoši Augstskolu likumā līdz šim noteiktajai kārtībai.

2.alternatīva: senātā visas pozīcijas ir atvērtas atklātām vēlēšanām. Senāta sastāva nomaiņa notiek pakāpeniski, katru otro gadu pārvēlot vienu trešdaļu senatoru. Senatora amatā nevar būt ilgāk kā divus secīgus termiņus. Pēc viena vēlēšanu cikla pārtraukuma ir iespējama atkārtota kandidēšana.

3.alternatīva: senāta sastāvs tiek paplašināts ar absolventu un konventa ievēlētiem senatoriem.

Rektors

Rektora atlases alternatīvas:

1.alternatīva: Rektora amata pretendentes padome atlasa atklātā starptautiskā konkursā; rektora amatu nevar ieņemt vairāk kā divus termiņus (secīgi vai pēc pārtraukuma).

⁴⁸ Likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=61913>. Saeima 2018.g. 25. oktobrī pieņēma grozījumus likumā, paredzot, ka uz amatpersonām, kuras pilda amata pienākumus ārpus publiskas personas institūcijām un cita starpā veic arī finanšu līdzekļu sadalīšanu, neattiecas likuma prasības par ienākumu deklarācijas iesniegšanu. IZM kopā ar FM un KNAB izstrādās priekšlikumu grozījumiem likumā, paredzot īpašus nosacījumus padomju locekļu amatpersonu deklarāciju iesniegšanai

2.alternatīva: Rektora amata pretendētus atlasa padome un senāts kopīgi izveidotā procesā, izveidojot rektora nominācijas komisiju, kuras sastāvā ir padomes, senāta un studējošo pārstāvji. Rektoru kandidātu atlasa atklātā starptautiskā konkursā; rektora amatu nevar ieņemt vairāk kā divus termiņus (secīgi vai pēc pārtraukuma).

Rektora ievēlēšanas alternatīvas:

1.alternatīva: rektoru ievēlē satversmes sapulce. Rektora amata pretendētus atlasa un nominē padome.

2.alternatīva: rektoru ievēlē viss universitātes personāls, ievērojot balsu procentuālā sadalījuma principus. Rektora amata pretendētus atlasa un nominē padome.

3.alternatīva: rektoru ievēlē senāts. Rektora amata pretendētus atlasa un nominē padomes un senāta kopīgi izveidotā procesā.

Rektora apstiprināšanas amatā un atcelšanas no amata pamatprincipi:

- a) rektoru amatā apstiprina Ministru kabinets vai nozares ministrs;
- b) rektoru no amata atceļ Ministru kabinets vai nozares ministrs pēc universitātes padomes, senāta vai nozares ministra pamatota ierosinājuma, kura pamatotību izvērtē Ministru kabineta noteiktā kārtībā izveidota komisija vai ja šo lēmumu atbalsta 2/3 padomes un 2/3 senāta pārstāvju;
- c) atbrīvojot rektoru no amata pirms līguma darbības termiņa beigām, padomes priekšsēdētājs noslēdz līgumu līdz vienam gadam ar rektora pienākumu izpildītāju.

Pēc rektora ievēlēšanas rektors rekomendē prorektoros apstiprināšanai padomē, saskaņojot prorektoros ar senātu. Padome var noraidīt prorektoru amatu kandidātus, bet nevar iecelt tos amatā bez rektora rekomendācijas. Pārējiem administratīvo struktūrvienību vadītājiem attiecībā uz to iecelšanu un maksimālajiem darbības termiņiem ierobežojumu nav. Universitātes administratīvo struktūrvienību vadītāju pretendentu atlase jāveic atklātā konkursā, atbilstoši amata specifikai ir jānosaka amata termiņš (3–5 gadi) un jāievēro nosacījums, ka amatu nevar ieņemt vairāk kā divus termiņus (secīgi vai pēc pārtraukuma).

3.1.2. Augstskolu un Mākslas un kultūras augstskolu pārvaldības modelis

Augstskolu un Mākslas un kultūras augstskolu pārvaldības modelis ir identisks universitāšu pārvaldības modelim, ievērojot, ka padomes sastāvā ir ne vairāk kā 11 padomes locekļi un saglabāta noteiktā padomes locekļu kategoriju proporcija. Augstskolas un Mākslas un kultūras augstskolas var veidot kopīgas padomes.

Alternatīvas, kas ir formulētas Augstskolu un Mākslas un kultūras augstskolu pārvaldības modeļa maiņai, ir jāvērtē, ņemot vērā universitāšu pārvaldības modeļa maiņas pieredzi.

Pārvaldības modeļa ar padomēm ieviešanas mehānismi

Ministrija, izvērtējot augstākās izglītības sektora, nozaru ministriju un augstākās izglītības ekspertu piedāvātās alternatīvas All iekšējās pārvaldības modelim, kas paredz padomju izveidi un to kompetenci, ir izstrādājusi risinājumu, kas paredz All padomju institucionalizēšanai divus īstenošanas mehānismus. (skat. 1.tabulu).

Augstskolu likuma pārejas noteikumi paredzēs, ka All noteiktā termiņā izstrādās priekšlikumu iekšējās pārvaldības īstenošanas mehānismam (A vai B, 1.tabula). Īstenošanas mehānisms saskaņojams ar nozares ministriju un Izglītības un zinātnes ministriju, un to apstiprina Ministru kabinets kā All dibinātājs. All padomju ieviešanas atbalstam tiks izveidota neatkarīga, stratēģiska pārvaldības modeļa ieviešanas komiteja, kuras galvenais uzdevums ir izstrādāt labas pārvaldības vadlīnijas un konsultēt All jaunā pārvaldības modeļa ieviešanā.

1.tabula Piedāvātā risinājuma īstenošanas mehānismi

Īstenošanas mehānisms A	Īstenošanas mehānisms B
Saeima	
<p><u>Augstskolu likums nosaka pamatprincipus:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • All satversmes saturam • Prasības padomes locekļiem, padomes izveidei un darbības pamatprincipiem • Prasības rektoram, rektora apstiprināšanai un atcelšanai <p>Zinātniskās darbības likums nosaka pamatprincipus All darbībai kā zinātniskajām institūcijām.</p> <p>Ikgadējais budžets un vidēja termiņa budžets paredz ikgadējo finansējumu All.</p>	
Ministru kabinets	
<p>Nosaka nozares attīstības mērķus un uzdevumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izglītības un prasmju attīstības pamatnostādnes • Zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovāciju pamatnostādnes • Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 	
Apstiprina All iekšējās pārvaldības modeli	
Nosaka kārtību, kādā atlasa, ieceļ, atceļ padomes locekļus	
Nosaka kārtību, kādā atlasa, ieceļ, atceļ rektoru	
Apstiprina nekustamo īpašumu plānu normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos	
Nozaru ministrijas	
<ul style="list-style-type: none"> • Pēc apstiprināšanas padomē, saskaņo All attīstības stratēģiju; • Atbilstoši Ministru kabineta apstiprinātajai kārtībai piedalās padomes locekļu un rektora atlasē, iecelšanā un atcelšanā 	
All satversmes sapulce	
<ul style="list-style-type: none"> • Izstrādā, apstiprina un groza All satversmi • Apstiprina senāta nolikumu • Apstiprina padomes nolikumu • Ievēlē senātu un rektoru • Tiesības iniciēt rektora atcelšanu 	<ul style="list-style-type: none"> • Satversmes sapulces funkcijas sadala starp padomi un senātu

Padome	Senāts	Padome	Senāts
<p>Nodrošina All darbības autonomiju un labas pārvaldības principu īstenošanu.</p> <p>Apstiprina rektora vadībā izstrādātu budžetu, uzrauga tā izpildi.</p> <p>Apstiprina All attīstības stratēģiju.</p> <p>Pārrauga All darbības atbilstību normatīviem aktiem.</p> <p>Pārrauga rektora un administratīvās vadības darbu.</p> <p>Veic rektora amata pretendentu atlasī, slēdz darba līgumu ar rektoru.</p> <p>Tiesības iniciēt rektora atcelšanu.</p>	<p>Nodrošina akadēmisko brīvību un studējošo un akadēmiskā personāla tiesību aizsardzību un ierobežojumu novēršanu.</p> <p>Veicina zinātnes un izglītības izcilību.</p> <p>Pieņem lēmumus akadēmiskajos un zinātniskajos jautājumos, t.sk. atbild par akadēmisko un zinātnisko personālu.</p> <p>Izvirza 5 padomes locekļus, t.sk. studējošo pārstāvi ar nosacījumu, ka persona nevar ieņemt senatora un padomes locekļa amatus vienlaikus.</p>	<p>Izstrādā un groza All satversmi padomes un senāta kopīgi izveidotā procesā.</p>	
		<p>Nodrošina All darbības autonomiju un labas pārvaldības principu īstenošanu.</p>	<p>Apstiprina All satversmi.</p> <p>Nodrošina akadēmisko brīvību un studējošo un akadēmiskā personāla tiesību aizsardzību un ierobežojumu novēršanu.</p> <p>Veicina zinātnes un izglītības izcilību.</p> <p>Senātu ievēlē atbilstoši All satversmei.</p> <p>Izstrādā satversmi un tās grozījumus, saskaņojot ar padomi.</p>
		<p>Saskaņo satversmi un tās grozījumus.</p>	<p>Saskaņo padomes nolikumu.</p>
		<p>Izstrādā un apstiprina padomes nolikumu.</p>	<p>Izstrādā un apstiprina senāta nolikumu.</p>
		<p>Saskaņo senāta nolikumu.</p>	<p>Rektora amata pretendentus atlasa padomes un senāta kopīgi izveidotā procesā, izveidojot rektora nominācijas komisiju, kuras sastāvā ir padomes, senāta un studējošo pārstāvji.</p>
		<p>Padome apstiprina nominācijas komisijas atlasītos kandidātus un virza uz senātu vēlēšanām.</p>	<p>Ievēlē rektoru.</p>
		<p>Tiesības iniciēt rektora atcelšanu.</p>	
		<p>Tiesības iniciēt rektora atcelšanu.</p>	

		<p>Apstiprina rektora vadībā izstrādātu budžetu, uzrauga tā izpildi.</p> <p>Apstiprina All attīstības stratēģiju. Pārrauga All darbības atbilstību normatīviem aktiem.</p> <p>Pārrauga rektora un administratīvās vadības darbu</p>	<p>Pieņem lēmumus akadēmiskajos un zinātniskajos jautājumos, t.sk. atbild par akadēmisko un zinātnisko personālu.</p> <p>Izvirza 5 padomes locekļus, t.sk. studējošo pārstāvi, ar nosacījumu, ka persona nevar ieņemt senatora un padomes locekļa amatus vienlaikus.</p>
Rektors			
<ul style="list-style-type: none"> • All augstākā amatpersona • All vispārējā administratīvā vadība • All pārstāvība bez īpaša pilnvarojuma 			

3.1.3. Augstākās izglītības sektora pārvaldības racionalizācija

Pildot Valsts kontroles uzdevumu⁴⁹ IZM kā atbildīgai par valsts politiku augstākās izglītības jomā [Augstskolu likuma 2.panta 3.daļa] sadarbībā ar AIP izvērtēt tai noteiktās kompetences un uzdevumus, nepieciešamības gadījumā ierosinot attiecīgas izmaiņas tiesību aktos, IZM ir izvērtējusi AIP darbību, tās rezultātus un piedāvā racionalizēt augstākās izglītības pārvaldību, likvidējot AIP un tai noteiktās funkcijas, kuru īstenošanai jānodrošina pēctecība, pārdalīt citām institūcijām.

Augstskolu likuma 35.pantā AIP noteiktās funkcijas attiecībā uz profesoru padomju apstiprināšanu un to darbības pārraudzību ir nododamas Latvijas Zinātnes padomei, kas ar šī gada 1.jūliju tiks reorganizēta kā vadošā zinātnes politikas īstenošanas iestāde.⁵⁰

Augstskolu likuma 70.panta deviņtajā daļā noteiktā atbildība pieņemt lēmumu par augstskolu akreditāciju būtu nododama Studiju kvalitātes komisijai, kuras darbību nodrošina AIC, kurš kopš 2018.gada beigām ir iekļauts Eiropas kvalitātes nodrošināšanas aģentūru reģistrā (EQAR). Valsts uzdevums ir stiprināt AIC kapacitāti augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai. Ņemot vērā, ka laika posmā līdz 2027.gadam ir jānodrošina gan kārtējais studiju virzienu

⁴⁹ Revīzija Nr. 2.4.1-15/2016 "Vai augstākās izglītības finansēšanas sistēma ir efektīva?", pieejams:

http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-15_2016/augstakas%20izglitibas%20finansesanas%20sistemas%20efektivitate.pdf

⁵⁰ <https://likumi.lv/ta/id/309955-par-konceptualo-zinojumu-par-latvijas-zinatnes-politikas-ieviesanas-sistemas-institucionalo-konsolidaciju>

akreditāciju cikls, gan jāsagatavo un jāuzsāk pāreja uz ciklisku institucionālo akreditāciju, AIC darba apjoms ievērojami palielināsies un būs nepieciešams papildu finansējums.

Citi Augstskolu likuma 70.pantā noteiktie pamatuzdevumi, kompetence un funkcijas galvenokārt saistās politikas plānošanas darbībām. Kopš Augstskolu likuma pieņemšanas 1995.gadā, kad AIP tika noteikti šie uzdevumi politikas plānošanas sistēma Latvijā ir būtiski mainījusies, līdz ar to pašreiz ir izveidojusies situācija, kad AIP iegulda resursus darbībās, kas dublē politikas plānošanas dokumentu izstrādi.

No Augstskolu likuma ir jāizslēdz tās AIP funkcijas, kuras rada lieku administratīvo slogu augstskolām, respektīvi jāveic grozījumi Augstskolu likuma 46.panta trešajā daļā, 46.panta ceturtajā daļā, 55.panta otrajā daļā.

Pašreizējā AIP sastāva⁵¹ pilnvaru termiņš ir 2020.gada 31.decembris. Pēc šī termiņa AIP darbība vairs netiek turpināta.

3.2. Finansējums

Neatkarīgi no augstākās izglītības institūcijas tipa, galvenais publiskā finansējuma piešķiršanas kritērijs ir institūcijas spēja nodrošināt studiju programmu un zinātniskā darba kvalitāti un tās kapacitāte piesaistīt ārējo finansējumu. Finansējums ir pakārtots institūcijām izvirzīto mērķu sasniegšanai, līdz ar to tipoloģija noteiktam institūcijas tipam izvirza noteiktus mērķus.

Pasaules Bankas pētījuma ietvaros⁵² tika izvirzīti **trīs scenāriji** augstākās izglītības reformai:

- 1) **zināšanu sabiedrības attīstības scenārijs** (*Knowledge Society Model*);
- 2) **ierobežotas izaugsmes scenārijs** (*Limited Expansion Model*);
- 3) **nepietiekamības scenārijs** (*Scarcity Model*).

Saskaņā ar minētajiem scenārijiem jeb finansējuma pieauguma prognozēm sniegtā balstītu finansēšanas instrumentu ieviešana notiek proporcionāli finansējuma līmeņa pieaugumam. Visi scenāriji piedāvā iespēju padarīt sistēmu konkurētspējīgāku un orientētu uz kvalitāti, tomēr nepietiekama finansējuma gadījumā, pat saglabājot stabilu bāzes finansējumu, konkurētspējas un kvalitātes pieaugums notiek ar ievērojamu laika nobīdi.

Līdz šim Latvijā augstākās izglītības sektors ir finansēts pēc nepietiekamības scenārija. Lai to mainītu, Pasaules Bankas eksperti kā būtisku priekšnoteikumu finansējuma palielināšanai rekomendē veikt atbilstošas izmaiņas All iekšējās pārvaldības modelī, lai nodrošinātu caurspīdīgu, atbildīgu un uz rezultātu vērstu resursu izmantošanu.

Eiropas Universitāšu asociācija ir norādījusi uz šādiem vairākiem faktoriem saistībā ar pārvaldību, kas ietekmē augstākās izglītības iestādes sniegumu:

- stratēģiskajā attīstībā vērsta finansēšana un atbildība par to;
- stratēģiskā specializācija un pozicionēšanās;
- atbilstoša pārvaldības īstenošana;

⁵¹ <https://likumi.lv/doc.php?id=287217>

⁵² Par jauna augstākās izglītības finansēšanas modeļa ieviešanu Latvijā. <https://likumi.lv/ta/id/274944-par-jauna-augstakas-izglitibas-finansesanas-modeļa-ieviesanu-latvija>

- stratēģiska cilvēkresursu atlase;
- augstākās izglītības iestāžu konkurētspējas nodrošināšana;
- sadarbības, tīklošanās un konsolidācijas nodrošināšana.

Eiropas Universitāšu asociācijas pētījums⁵³ par universitāšu autonomiju Eiropā norāda, ka Latvija pēc 2016.gada datiem ir viena no trim valstīm, kurās regulējums neparedz ārējo iesaistīto pušu līdzdalību institūcijas pārvaldībā. Kopš šī ziņojuma publicēšanas Polija ir mainījusi regulējumu un iekļāvusi prasību ārējo ekspertu iesaistei augstskolu pārvaldībā. **Līdz ar to Latvija ir palikusi pēdējā valsts Eiropas augstākās izglītības telpā, kur ārējās puses nav iesaistītas iekšējās pārvaldības institūcijās.** Atbilstoši Augstskolu likumam Latvijā esošie padomnieku konventi nav iesaistīti iekšējās pārvaldības struktūrās, jo tiem ir konsultatīvs raksturs.

Bez publiskā finansējuma augstākai izglītībai pastāv arī iespējas piesaistīt ārpusbudžeta resursus. All stratēģiskajai attīstībai 2021.-2027.gada plānošanas periodā papildus Kohēzijas politikas instrumentiem (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, tostarp Eiropas teritoriālā sadarbības Interreg, Eiropas Sociālais fonds Plus) būs iespējas piesaistīt finansējumu arī no citiem Eiropas Savienības finanšu instrumentiem – primāri ES pamatprogrammas izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā Erasmus+ (turpmāk – **Erasmus+**), ES pētniecības un inovācijas programmas **Apvārsnis Eiropa** (turpmāk – Apvārsnis Eiropa) un programmas “**Digitālā Eiropa**”.

Saskaņā ar aktuālo ES daudzgadu budžeta projektu **Erasmus+** finansējumu paredzēts divkārtot, sasniedzot 30 miljardus eiro. Programmas galvenie mērķi ir sekmēt dalībvalstu izglītības un mācību sistēmu un organizāciju modernizēšanu, veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, nodarbinātību un sociālo iekļaušanu, veicināt Eiropas Izglītības telpas (*Europan Education Area*) izveidi, tostarp attīstīt prasmju un kompetenču kvalitāti, caurskatāmību un atzīšanu. Kompleksus ieguldījumus All attīstībai (studiju satura internacionalizācija un modernizācija, sadarbības projekti inovāciju veicināšanai) sniegtu finansējuma piesaiste Stratēģisko partnerību un Zināšanu apvienību projektu ietvaros, kuras plānots turpināt un kas paredz atbalstu inovatīvas prakses attīstībai, ļauj īstenot starpvalstu pieredzes un prakses apmaiņu aktuālos izglītības jautājumos un nostiprina starptautiskos sadarbības tīklus.

Programmai **Apvārsnis Eiropa** paredzēts novirzīt 100 miljardus eiro, un tās fokusā būs Eiropas integritātes stiprināšana, klimata pārmaiņu jautājumu risināšana un ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšana, un Eiropas globālās konkurētspējas sekmēšana. Īpaša uzmanība pievēršama programmai “Izcilības izplatīšana un dalības paplašināšana” Eiropas pētniecības telpas stiprināšanai, kurai paredzēts novirzīt līdz 816 miljoniem eiro un kas paredz dalības paplašināšanu un izcilības izplatīšanu un Eiropas pētniecības un inovācijas sistēmas reformēšanu un pilnveidošanu.

⁵³ Bennetot Pruvot E., Estermann T. “University Autonomy in Europe III The Scorecard” 2017
<https://eua.eu/resources/publications/350:university-autonomy%C2%A0in-europe-iii-%C2%A0the-scorecard-2017.html>

Ar 2021.gadu paredzēts uzsākt jaunu ES finansēšanas programmu “**Digitālā Eiropa**”, lai atbalstītu Eiropas sabiedrību un ekonomiku digitālo pārveidi. Programma "Digitālā Eiropa" sniegs finansējumu projektiem piecās jomās: augstas veiktspējas datošana, mākslīgais intelekts, kibardošība, padziļinātas digitālās prasmes, un plašas digitālo spēju izmantošanas nodrošināšana ekonomikā un sabiedrībā. Latvijas AII būtu jāizmanto iespēja piesaistīt finansējumu apmācībām padziļinātu digitālo prasmju jomā pašreizējam un nākotnes darbspēkam, kā arī mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un publiskās pārvaldes iestādēm, lai veicinātu Latvijas un reģionāla līmeņa digitālo transformāciju un Latvijas unikālo priekšrocību attīstību. Programmai “Digitālā Eiropa” plānots novirzīt 9.2 miljardus eiro, t.sk. 0.7 miljardus eiro augsta līmeņa digitālajām prasmēm un 1.3 miljardus eiro digitālās transformācijas veicināšanai.

Stratēģiskiem AII attīstības projektiem būs pieejams arī ES līmeņa aizdevumu instruments – **InvestEU** (turpinājums Eiropas Stratēģisko investīciju fondam) – ar plānoto publisko finansējumu 38 miljardiem eiro un mērķi piesaistīt papildus ieguldījumus 650 miljardus eiro apmērā. Viena no šī instrumenta prioritātēm ir “Pētniecība, inovācijas un digitalizācija” un “Sociālie ieguldījumi un prasmes”, kas paredz iespējas piesaistīt investīcijas pētniecības un inovācijas projektiem, kā arī ieguldījumiem AII un skolās.

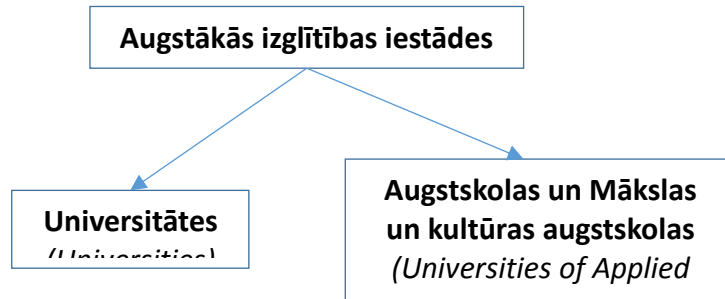
All iekšējās pārvaldības modeļa maiņas ieviešanas atbalstam nepieciešamais finansējums ir paredzēts Eiropas Savienības struktūrfondu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.2.3. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt labāku pārvaldību augstākās izglītības institūcijās" pieejamā atlikušā finansējuma ietvaros. Universitāte, augstskola un mākslas un kultūras augstskola vai augstskola pieņem lēmumu par padomes locekļu atalgojumu un atbalsta personāla iesaisti padomes darba organizēšanā.

Pēc 8.2.3. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt labāku pārvaldību augstākās izglītības institūcijās" ietvaros īstenoto pasākumu beigām tiks veikts izvērtējums, lai pieņemtu lēmumus par tālāko rīcību un nepieciešamajiem resursiem.

3.2.1. Augstākās izglītības institūciju tipoloģija

All tipoloģijas mērķis ir skaidri iezīmēt All struktūru, lomu un atbildības prasības (kritērijus, kuru izpilde kvalificē noteiktam All statusam), definējot skaidrus mērķus katram augstskolas tipam. Tipoloģija ietver kā valsts, tā privātpersonu dibinātās All.

Laika posmā līdz 2021. gadam ir jānodrošina bināras All tipoloģijas nostiprināšana, paredzot, ka augstākās izglītības sistēmu veido universitātes un augstskolas un mākslas un kultūras augstskolas. **Gan universitātes, gan augstskolas un mākslas un kultūras augstskolas ir universitātes tipa AII, kam ir tiesības īstenot bakalaura, maģistra un doktora studiju programma. Visas AII attīsta zinātnisko pētniecību. Pārdefinētajā All tipoloģijā neietilpst koledžas.**

Turpmāk Augstskolu likums reglamentēs universitāšu un augstskolu un mākslas un kultūras augstskolu darbību, kā arī noteiks augstākās izglītības studiju programmu, ieskaitot LKI 5. līmeņa īsā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programmas.

Universitātes – attīstīta zinātnisko pētniecību vairākās zinātnes nozarēs, īstenojot pētniecībā balstītu studiju procesu ar orientāciju uz augstākā līmeņa, īpaši doktorantūras (tostarp rezidentūras), studijām.

Augstskolas un Mākslas un kultūras augstskolas – universitātes tipa All, kas specializējas tautsaimniecības attīstības, valsts un sabiedrības attīstības vajadzībām nepieciešamo cilvēkresursu un inovāciju radīšanā, attīstot stratēģiskās specializācijas atbilstoši nozares un reģiona attīstības vajadzību pieprasījumam. Zinātnisko darbību attīsta atbilstoši augstskolas attīstības stratēģijā noteiktām stratēģiskās specializācijas jomām un nodrošina zināšanu radīšanu augstskolas un mākslas un kultūras augstskolas īstenojamajos studiju virzienos. All atbilstības kritēriji ir uzskaitīti 2.tabulā. Universitātes un augstskolas un mākslas un kultūras augstskolas ir tipoloģijas kategorijas. All, kuras ietilpst augstskolas un mākslas un kultūras augstskolas kategorijā var turpināt izmantot līdzšinējos nosaukumus, kā arī to tulkojumus angļu valodā.

Katras Latvijas All mērķis ir trešās misijas⁵⁴ īstenošana, kas ir vērsta uz Latvijas iedzīvotāju izglītošanu, pilsoniskās sabiedrības, kultūrvides veidošanu, radošo, kultūras un citu tautsaimniecības sektoru attīstību.

Katras All stratēģiskās specializācijas izstrādē ņemti vērā Latvijas attīstību noteicošie sociālie, ekonomiskie, demogrāfiskie u.c. faktori, kas būtiski ietekmē arī augstākās izglītības un zinātniskās darbības kvalitātes prasības un to nodrošināšanas iespējas. Stratēģiskās specializācijas definēšana pamatota hierarhiski augstākstāvošos attīstības un politikas plānošanas dokumentos.

⁵⁴ Trešās misijas aktivitāšu piemēri: sadarbība pētniecības jomā un studiju programmas, kas izstrādātas kopā ar uzņēmējdarbības nozari, turpmāka profesionālā attīstība mūžizglītības kontekstā, netradicionālu studentu (piem., personas, kas strādā, ir vecāka gada gājuma, mācās uz pusslodzi, ir ar apgādājamiem, nāk no nelabvēlīgas vides, ir ar īpašām vajadzībām) plašāka iesaiste, ieguldījums attīstības valstīs vai partnervalstīs, uzņēmumi, kas saistīti ar augstskolu, un dažāda veida tieša mijiedarbība ar sabiedrību.

Sākotnējais novērtējums „Nodrošināt labāku pārvaldību augstākās izglītības institūcijās” Eiropas Savienības struktūrfondi 2014.-2020.gadam. Rīga, 2017. gads. Pieejams:

https://www.izm.gov.lv/images/ES_fondi/Sakotnejie_novertejumi/Sakotnejais_novertejums_823sam_final.pdf

Augstskolas un mākslas un kultūras augstskolas var iekļauties tipoloģiskajā grupā „Universitātes”, rodot integrācijas risinājumus, piemēram, apvienojoties konsorcijs. Šajā gadījumā Mākslas un kultūras augstskolām jānosaka specifiskus atbilstības kritērijus tipam „Universitātes”.

2.tabula All atbilstības kritēriji

Iedalījums pēc tipoloģijas	Mērķis un uzdevumi	Kritēriji
Universitātes (Universities)	<p>Nodrošināt Latvijas zinātnes attīstību un konkurētspēju starptautiskā līmenī, veidojot pamatu nākotnes tautsaimniecības attīstībai un radīt zināšanas, kas kalpo visas sabiedrības vajadzībām. Pastāvīgi veikt fundamentālos pētījumus, rūpnieciskos pētījumus vai eksperimentālo izstrādi, kā arī plaši izplatīt šādu darbību rezultātus mācību, publikāciju vai zināšanu pārneses veidā.</p> <p>Uzdevumu izpildi, zinātniskās darbības rezultātus, studiju kvalitāti, absolventu konkurētspēju un inovatīvo darbību vērtē starptautiskā salīdzinājumā pēc vienotiem kritērijiem ar vadošajām pasaules universitātēm.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vismaz 4000 studējošo⁵⁵ (izņemot, ja universitāte zinātnisko institūciju starptautiskajā izvērtējumā iegūst vidējo vērtējumu 3,5 un vairāk); • vismaz 65% no akadēmiskajos amatos ievēlētajām personām ir doktora zinātniskais grāds • regulāri (katru gadu) piešķirti doktora zinātniskie grādi; • zinātniskā darbība aprobēta ar starptautiski atzītām (citētām) zinātniskajām publikācijām; • doktora studiju programmas īsteno tikai tajās zinātnes nozarēs, kurās universitāte spēj uzrādīt zinātniskos rezultātus, kas atbilst starptautiska līmeņa prasībām; • attīstīta zinātne un studijas vismaz 3–5 studiju programmu tematiskajās grupās un zinātnes nozarēs; • īsteno bakalaura, maģistra un doktora (tostarp rezidentūras) studiju programmas
Augstskolas un Mākslas un kultūras augstskolas		
Augstskolas	Īstenot darbaspēka sagatavošanu atbilstoši darba tirgus prasībām ar	<ul style="list-style-type: none"> • vismaz 1000 studējošo⁵⁶ (izņemot, ja augstskola zinātnisko institūciju

⁵⁵ Universitātes, kas šobrīd neizpilda studējošo skaita kritēriju, kļūst par augstskolu vai paredz plānu savā attīstības stratēģijā šī kritērija sasniegšanai vidējā termiņā, attiecīgi vai nu palielinot studējošo skaitu vai piedaloties konsolidācijas pasākumos ar citām augstākās izglītības institūcijām

⁵⁶ Izņemot Latvijas Nacionālo aizsardzības akadēmiju, Rīgas Ekonomikas augstskolu, Rīgas Juridisko augstskolu, kuru darbību regulē speciālie likumi, kā arī Lutera Akadēmiju un Latvijas Kristīgo akadēmiju; augstskolas, kas šobrīd neizpilda studējošo skaita kritēriju, paredz plānu savā attīstības stratēģijā šī kritērija sasniegšanai vidējā termiņā, attiecīgi vai nu palielinot studējošo skaitu vai piedaloties konsolidācijas pasākumos ar citām augstākās izglītības institūcijām

<p><i>(Universities of Applied Sciences)</i></p>	<p>spēju efektīvi pielāgoties nozares, industrijas vai reģiona attīstības vajadzību pieprasījumam, kā arī attīstīt zinātni noteiktās jomās un nodrošināt zinātnisko rezultātu pārnesi sabiedrības izglītošanā un attiecīgās nozares vai industrijas vajadzībām.</p> <p>Uzdevumu izpildi, zinātniskās darbības rezultātus, studiju kvalitāti, absolventu konkurētspēju un inovatīvo darbību vērtē starptautiskā salīdzinājumā pēc nozares attīstības kritērijiem un nacionālā salīdzinājumā atbilstoši izglītības kvalitātes monitoringa kritērijiem.</p>	<p>starptautiskajā izvērtējumā iegūst vidējo vērtējumu 3,5 un vairāk)</p> <ul style="list-style-type: none"> • vismaz 50 % no akadēmiskajos amatos ievēlētajām personām ir doktora zinātniskais grāds; • attīstīts vismaz 1 zinātnes virziens nozaru grupā un vismaz 1 studiju virziens; • īsteno bakalaura, maģistra un doktora studiju programmas; • doktora studiju programmas īsteno tikai tajās zinātnes jomās, kurās augstskola spēj uzrādīt zinātniskos rezultātus, kas atbilst starptautiska līmeņa prasībām;
<p>Mākslas un kultūras augstskolas⁵⁷ <i>(Universities of Arts)</i></p>	<p>Universitātes tipa All mākslas jomā, kas akadēmisko, pētniecisko un mākslinieciskās jaunrades darbību attīsta un īsteno humanitārās un mākslas zinātnes nozarē, specializējoties arī starpdisciplināru studiju, pētniecības un mākslinieciskās jaunrades virzienu attīstībā. Studiju programmas, pētniecība un mākslinieciskā jaunrade tiek īstenotas tajās humanitārās un mākslas zinātnes apakšnozarēs, kurās augstskola spēj uzrādīt izcilību. Tiek īstenotas bakalaura, maģistra un doktora studiju programmas. Tiek nodrošinātas gan akadēmiskās, gan profesionālā doktora studiju programmas. Nodrošina mākslas un kultūras nozarei, radošo industriju vajadzībām nepieciešamos cilvēkresursus un piedalās inovāciju radīšanā.</p> <p>Mākslas un kultūras augstskolu stratēģiskie mērķi vērsti uz Latvijas kā kultūrā un valodā balstītas nacionālas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • studējošo skaits studiju programmās tiek noteikts atbilstoši valsts pasūtījumam. Starptautisko studējošo īpatsvars 10% pamatstudiju un augstākā līmeņa programmās. Maģistrantūras un doktorantūras studējošo īpatsvars ne mazāk kā 20%; • vēlētais akadēmiskais personāls ir ar zinātnisko doktora grādu un ar profesionālo doktora grādu mākslās. Sākot ar 01.01.2023., vismaz 20 % no vēlētā akadēmiskā personāla ir doktora zinātniskais grāds; • attīstīta mākslinieciski radošā darbība un zinātne vismaz 1 mākslas, izglītības vai kultūras nozares grupā. Akadēmisko, pētniecisko un mākslinieciskās jaunrades darbību attīsta un īsteno humanitārās un mākslas zinātnes nozarē, specializējoties arī starpdisciplināru studiju, pētniecības un mākslinieciskās jaunrades virzienu attīstībā. Pētniecisko, radoši māksliniecisko un starptautisko projektu un snieguma finansējuma īpatsvars veido vismaz 10% (vēlams 25%);

⁵⁷ Tipoloģijā atbilst Augstskolu un mākslas un kultūras augstskolu tipam ar īpašiem mērķiem, uzdevumiem un kritērijiem

<p>valsts ilgtspējīgas attīstības, nācijas, kopienu un individuālās rīcības nodrošināšanu. Stratēģiskā specializācija paredz tādu studiju, pētniecības un radošā darba rezultātu nodrošināšanu, kas Latvijas kultūras telpā ļauj saglabāt, attīstīt un popularizēt nacionālās kultūras vērtības, tradīcijas un kultūras mantojumu, nodrošina atvērtību kultūras un māksliniecisko izpausmju daudzveidībai un lojalitātē balstītu starpkultūru komunikāciju.</p> <p>Mākslas un kultūras augstskolas īsteno mākslas, kultūras un izglītības nozares speciālistu sagatavošanu atbilstoši mākslas, kultūras un izglītības nozares darba tirgus un mākslas un kultūras nozaru attīstības prasībām. Spēj prognozēt un ietekmēt mākslas, izglītības un kultūras nozaru attīstību, nodrošina mākslas, izglītības, kultūras un radošo industriju pētniecību, un radoši māksliniecisko projektu īstenošanu izstrādājot un pārnesot tautsaimniecībā, sabiedrībā un kultūrā tehnoloģiskās un netehnoloģiskās inovācijas.</p> <p>Mākslas un kultūras augstskolas attīsta zinātni, nodrošina zinātnisko rezultātu un radoši māksliniecisko sasniegumu pārnesi sabiedrības izglītošanā un attiecīgās mākslas vai kultūras nozares vai radošo industriju vajadzībām.</p> <p>Mākslas un kultūras augstskolu uzdevumu izpildi, zinātniskās darbības rezultātus un radoši mākslinieciskos sasniegumus, studiju kvalitāti, absolventu konkurētspēju un inovatīvo darbību vērtē starptautiskā salīdzinājumā pēc nozares attīstības kritērijiem un atbilstoši Latvijas kultūrpolitikas mērķiem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • īsteno bakalaura, maģistra un doktora studiju programmas. Tiek īstenotas gan akadēmiskā, gan profesionālā doktora studiju programmas. Studiju programmas tiek īstenotas tajās Humanitārās un mākslas zinātnes apakšnozarēs, kurās augstskola spēj uzrādīt izcilību pētniecībā un mākslinieciskajā jaunradē; • ir izveidotas akadēmiskās un profesionālās doktorantūras skolas, regulāri tiek piešķirti doktora grādi. Profesionālā doktora grāds tiek piešķirts sākot ar 2023.gadu. Augstskolas veido savas promocijas padomes zinātniskā grāda un valsts pārbaudījumu komisijas profesionālā doktora grāda mākslās piešķiršanai; • tiek nodrošināta izcilība pētniecībā augstskolu definētajās prioritārajās zinātņu nozarēs; augstskolas piedalās nacionāla un starptautiska līmeņa akadēmisko un lietišķo pētniecības projektu konkursos, īsteno pētniecības un attīstības līgumdarbus kultūras un mākslas nozarē. Zinātniskā darbība aprobēta ar starptautiski atzītām (citētām) zinātniskajām publikācijām un zinātniski recenzētām monogrāfijām. Augstskolas ir zinātniskās institūcijas un regulāri piedalās IZM administrētajā zinātnisko institūciju starptautiskajā izvērtēšanā; • akadēmiska personāla (docētāju un studējošo) izcilība radošajā darbībā augstskolas definētajās prioritārajās darbības jomās tiek apstiprināta nacionāla un starptautiska mēroga mākslinieciskās jaunrades konkursos un festivālos.
---	--

	<p>Mākslas un kultūras augstskolas specializējas mākslu jomās, nodrošina Latvijas zinātnes un mākslinieciskās jaunrades attīstību un konkurētspēju nacionālajā un starptautiskajā līmenī, nodrošinot starpdisciplināritāti, sagatavo kultūras mantojuma, kultūrizglītības, kultūras sektora un radošo industriju attīstībai nepieciešamos speciālistus.</p> <p>Profesionālās doktora studiju programmas mākslās ietvaros tiek īstenotas kultūras, sabiedrības un sociālajām vajadzībām atbilstošas, mākslinieciskajā jaunradē un pētniecībā balstītas, kā arī mākslinieciskajā praksē piemērojamas profesionālās studijas, kurās tiek iegūtas zinātniskajā pētniecībā balstītu mākslinieciski augstvērtīgu darbu veidošanas prasmes un attīstītas praktiskas iemaņas unikālu māksliniecisku ideju īstenošanā.</p>	
Specifiski kritēriji zinātniskiem institūtiem		
Zinātniskie institūti	<ul style="list-style-type: none"> • ņemot vērā zinātniskās darbības starptautiskajā izvērtējumā rezultātu – vidējā termiņā paredz integrāciju All struktūrā vai kļūst par lietišķās pētniecības un tehnoloģiju pārnese centru. 	

Indikatīvie⁵⁸ atbilstības kritēriji, ko universitātes sasniedz līdz 2027.gadam:

- pozīcija kādā no starptautiskiem reitingiem (QS⁵⁹, THE⁶⁰ vai līdzvērtīgā) top 1000 un ir stratēģisks plāns nokļūšanai top 500;
- starptautisko studējošo īpatsvars 15% (tostarp doktorantūrā);
- maģistrantūras un doktorantūras studējošo īpatsvars ne mazāks kā 30%;
- izveidotas doktorantūras skolas, pēdējo 3 gadu laikā vidēji katru gadu ir aizstāvēti vismaz 30 promocijas darbi, laikā aizstāvēto promocijas darbu skaits vismaz 70%;
- zinātnisko publikāciju skaits *Scopus* vai *Web of Science* pēdējo 5 gadu laikā nav mazāks par 200 uz 1000 studējošiem, pie tam, 50% no publikācijām publicētas 1. un 2. kvartiles akadēmiskajos žurnālos (pēc starptautiskā žurnālu ranga);

⁵⁸ Tiks precizēts Izglītības attīstības un prasmju pamatnostādnes 2021.–2027.g.

⁵⁹ QS World University Ranking, <https://www.topuniversities.com/university-rankings>

⁶⁰ Times Higher Education (THE), <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>

- zinātniskās darbības starptautiskajā izvērtējumā vērtējamo vienību vērtējums ir pozitīvs (3–5 skalā); zinātnes budžeta īpatsvars vismaz 50%;
- 10% no akadēmiskā personāla ir ārvalstnieki (tostarp diaspora).

Indikatīvie⁶¹ atbilstības kritēriji, ko augstskolas sasniedz līdz 2027.gadam:

- zinātniskās darbības starptautiskajā izvērtējumā vērtējamo vienību vērtējums ir pozitīvs (3–5 skalā); zinātnes budžeta īpatsvars vismaz 15%;
- starptautisko studējošo īpatsvars 10%;
- 10% no akadēmiskā personāla ir ārvalstnieki (tostarp diaspora) vai personas, kas pēdējos 5 gados vismaz 3 gadus strādājušas ārzemēs.

Indikatīvie⁶² atbilstības kritēriji, ko Mākslas un kultūras augstskolas sasniedz līdz 2027.gadam:

- Kopējais doktora grādu (akadēmisko un profesionālo) ieguvušo skaita īpatsvara (%) pieaugums, salīdzinot 2021.–2027.gada un 2014.–2020.gada kopējos rādītājus;
- Studējošo un akadēmiskā personāla dalības pieaugums (%) starptautiskos mākslinieciskās jaunrades, mākslas, kultūras un kultūrizglītības projektos un konkursos, salīdzinot kopējos 2021.–2027.gada un 2014.–2020.gada kopējos rādītājus.

All tipoloģijas pārdefinēšana ir saistīta ar ziņojuma 3.4.daļu par resursu koplietošanas un konsolidācijas risinājumiem, ir jāpārskata arī All Latvijas filiāļu darbības līdzšinējā prakse, paredzot, ka All attīstības stratēģijas ietver plānu līdz 2024.gadam nodrošināt filiāļu slēgšanu vai to darbības pārorientēšanu no pieaugušo formālās izglītības programmu īstenošanas uz mūžizglītības programmu īstenošanu, jo daudzos gadījumos konstatēti būtiski trūkumi filiāļu darbībā.⁶³

Savukārt, attiecībā uz All darbību ārvalstīs, lai nodrošinātu Latvijas augstākās izglītības prestižu un All reputāciju, ir jānosaka, ka ārvalstīs All filiāļu atvēršana ir iespējama, ja All ir apliecinājusi, ka tās darbība izglītības internacionalizācijas jomā apliecina atbildīgu pieeju ārvalstu studējošo piesaistē:

- pēdējo 10 gadu laikā studiju internacionalizācijas rādītāji ir bijuši stabili vai ar pozitīvu dinamiku;
- Ārlietu ministrijas konsulārā departamenta dati apliecina, ka atteikto vīzu īpatsvars nav augstāks par 15% (indikatīvi);
- PMLP dati apliecina, ka anulēto uzturēšanās atļauju skaits nav lielāks par 15% (indikatīvi);
- studiju virzieni, kuros īsteno studiju programmas ārvalstu studējošiem, ir akreditētas uz 6 gadiem;
- noslēgta vienošanās ar IZM par labo praksi ārvalstu studējošo piesaistē.

⁶¹ Tiks precizēts Izglītības attīstības un prasmju pamatnostādņēs 2021.–2027.g.

⁶² Tiks precizēts Izglītības attīstības un prasmju pamatnostādņēs 2021.–2027.g.

⁶³ AIKA (n.d.). Tematiskā analīze par ekspertu vērtējumiem studiju virzienu akreditācijas ietvaros 2016. – 2017.gadā. Pieejams: <https://www.aika.lv/wp-content/uploads/2019/05/Tematiska-analize-par-ekspertu-vertejumiemstudiju-virzienu-akreditacijas-ietvaros-2016.-2017.-gad%C4%81.pdf>

Pārdefinējot All tipoloģiju, ir nepieciešams noteikt arī koledžas vietu Latvijas izglītības sistēmā.

Profesionālās izglītības ciešā sasaiste ar darba tirgu izvirza augstas prasības studiju programmām un to īstenotājiem, jo vienlaikus ir jānodrošina gan kvalitatīva teorētisko zināšanu apguve, gan jānodrošina profesijas apguve atbilstoši profesionālās kvalifikācijas prasībām, tajā pašā laikā jāspēj arī elastīgi reaģēt uz mainīgo pieprasījumu pēc jaunām prasmēm un zināšanām. Koledžu līdzšinējā darbība ir apliecinājusi ciešu sasaisti ar nozaru organizācijām un spēju reaģēt uz pieprasījumu vidējā līmeņa speciālistu sagatavošanai ar nozaru attīstībai nepieciešamajām kompetencēm. Turpinot nostiprināt koledžas kā profesionālās izglītības iestādes, tiek stiprināts profesionālās izglītības prestižs un veidots stabils piedāvājums atbilstoši nacionālajai kvalifikāciju ietvarstruktūrai, ko definējušas nozares.

Pārdefinējot All tipoloģiju, koledžas ir jāstiprina kā profesionālās izglītības iestādes, kurām ir tiesības īstenot īsā cikla augstākās izglītības studiju programmas (skat. 4.pielikumu).

3.2.2. Resursu koplietošana un konsolidācija

Ņemot vērā augsto fragmentācijas pakāpi augstākās izglītības sistēmā gan institūciju skaita un darbības profila ziņā, gan institūciju lieluma un studiju programmu piedāvājuma ziņā, ir nepieciešami pozitīvi stimuli, lai veicinātu straujāku resursu konsolidācijas procesu. Salīdzinot ar tuvākajām Eiropas valstīm, All (ieskaitot visu veidu valsts un privātās augstskolas) blīvums Latvijā ir daudz lielāks, un tajās mācās mazāk studējošo. Ja Latvijā ir viena institūcija ir uz 35 556 iedzīvotājiem (54 All uz 1,92 milj. iedzīvotājiem), Igaunijā tā ir uz 63 095 iedzīvotājiem, Lietuvā – uz 63 477 iedzīvotājiem, Somijā – uz 143.243 iedzīvotājiem un Dānijā – uz 144 872 iedzīvotājiem.⁶⁴ Studējošo skaita ziņā vidēji vienā institūcijā 2017./18. mācību gadā Latvijā mācījās 1 511 studējošie, Igaunijā 2 200 studējošie, Lietuvā 2 677 studējošie, Somijā 4 147 studējošie un Dānijā 3 608 studējošie.⁶⁵ Jāpiebilst, ka 16 Latvijas valsts universitātēs (kurās iekļautas arī aģentūras – koledžas) 2018./19. akadēmiskajā gadā vidēji mācījās 3 646 studējošo⁶⁶, kas liecina par to, ka studējošo skaits privātajās augstskolās un valsts koledžās kopumā ir salīdzinoši daudz zemāks nekā valsts universitātēs. Taču arī valsts universitātēs studējošo skaits nav viendabīgs. Ja no aprēķiniem izslēdz četras Latvijas lielākās valsts universitātes (LU, RTU, RSU, LLU), tajās 2018./19. akadēmiskajā gadā vidēji mācījās vien 1 163 studējošo. Turklāt, ņemot vērā maksimālo studējošo skaitu katrā augstskolā pēdējos desmit gados, var noteikt, ka Latvijas augstskolu infrastruktūra šobrīd ir paredzēta aptuveni 150–160 tūkstošiem studējošo. Šobrīd valstī ir aptuveni 80 tūkstoši studējošo, un tas ir par 36.7% mazāk nekā 2008./09. akadēmiskajā gadā.

⁶⁴ Dati par Igaunijas, Lietuvas, Somijas un Dānijas augstskolām ņemti no Latvijas Republikas Valsts Kontroles 2017.g. Revīzijas ziņojuma "Vai augstākās izglītības finansēšanas sistēma ir efektīva?" http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-15-1_2016/Revizijas%20zinojums_KM-30.11.2017.pdf.

⁶⁵ Izglītības un Zinātnes Ministrija, Statistika par augstāko izglītību; Statistics Estonia; Official Statistics Portal of Lithuania; Statistics Finland; Statistics Denmark

⁶⁶ Izglītības un Zinātnes Ministrija, Statistika par augstāko izglītību <https://www.izm.gov.lv/lv/publikacijas-un-statistika/statistika-par-izglitibu/statistika-par-augstako-izglitibu>

Runājot par studiju programmu fragmentāciju, 2018./19. akadēmiskajā gadā gan visās Latvijas valsts un privātajās augstskolās kopumā, gan 16 valsts universitātēs atsevišķi vidēji vienā studiju programmā mācījās 82 studējošie, bet, izslēdzot četras lielākās valsts universitātes, pārējās valsts universitātēs vienā studiju programmā mācījās vien 54 studējošo.⁶⁷ Pie tam, vairākās augstskolās ir studiju programmas ar nepietiekamu studējošo skaitu, un ir būtiski šķēršļi sasniegt minimālo programmas izmēru.⁶⁸

Tā kā All uz izmaiņām ārējā vidē reaģē salīdzinoši lēni un ar risinājumiem, kas rada riskus studiju un pētniecības darba kvalitātes nodrošināšanai ilgtermiņā, tad ir nepieciešama valdības intervence, lai mainītu augstskolu darbības modeli no *status quo* uzturēšanas vai izdzīvošanas stratēģijām uz konsolidācijas un resursu koplietošanas risinājumiem.

Sadarbības un resursu koplietošanas tālākās attīstības virzieni:⁶⁹

Sadarbība studiju procesā:

- jāpilnveido atbalsta pasākumi kopīgo studiju programmu veidošanai, t.sk. radot vienādas iespējas visiem kopīgās studiju programmas īstenošanā un apgūvē iesaistītajiem (atalgojums, pieeja resursiem);
- studiju procesā jānodrošina elastība studējošiem no citām fakultātēm vai All izvēlēties kursus vai modulus, jārada Latvijas nacionālā studiju mobilitātes programma;
- jāveido sistēma akadēmiskā personāla profesionālajai pilnveidei un tālākizglītībai, t.sk. paredzot, ka augstskolas specializējas un sadarbojas.

Sadarbība infrastruktūras izmantošanā:

- investīcijām augstākās izglītības digitalizācijā ir jābūt vērstām uz kopīgu platformu veidošanu un kopīgu satura radīšanu;
- jāveido vienots e-risinājums studējošo uzņemšanas sistēmai;
- jānodrošina diplomu reģistra izveide, kas kvalificētos starptautiskas automātiskās diplomatzīšanas prasībām;
- jāveido konsorcijs/-i datu bāzu un bibliotēku resursu kopīgai abonēšanai; atvērto izglītības resursu un atvērtās zinātnes resursu veidošanai, uzturēšanai un izmantošanai;
- nacionālās nozīmes zinātnes infrastruktūras uzturēšanai nepieciešama īpaša atbalsta programma; jāadaptē starptautiskās infrastruktūras koplietošanas finansēšanas formulas, lai veicinātu sistēmisku šo resursu izmantošanu nacionālā līmenī.

Institucionālā konsolidācija

Latvijai ir pieredze zinātnes institucionālās reformas īstenošanā. Laika posmā no 2015.–2016.gadam tika veikta apjomīga un sekmīga valsts zinātnisko institūtu konsolidācija. Tās īstenošanas atbalstam un zinātnisko institūciju institucionālās kapacitātes attīstībai tika piešķirts arī ES struktūrfondu finansējums 11,2 milj. *euro* apmērā (100% ERAF finansējums), lai veicinātu

⁶⁷ Aprēķinos izmantoti dati no Izglītības un Zinātnes Ministrijas Statistikas par augstāko izglītību un Akadēmiskās Informācijas Centra (AIC) akreditēto studiju virzienu un programmu datu bāzes <http://www.aic.lv/portal/aikna/akreditetie-studiju-virzieni-un-programmas>

⁶⁸ No valsts universitāšu iesniegtiem datiem Izglītības un zinātnes ministrijai par budžetu un programmu ilgspēju.

⁶⁹ Diskusiju cikla “Drosme mainīties” 4.decembra seminārā izteiktie priekšlikumi

konkurētspējīgāko zinātnisko institūciju rīcībspēju uzlabošanu, zinātnes resursu funkcionālo un teritoriālo koncentrēšanu un attīstību atbilstoši zinātnes izvērtējuma rekomendācijām.⁷⁰

Rīcības plāns attiecībā uz augstākās izglītības institucionālo konsolidāciju ir jānostiprina izglītības attīstības un prasmju pamatnostādnēs 2021.–2027.gadam, paredzot, ka vidējā termiņā jānodrošina stimuli tālākai institucionālai konsolidācijai, kas pakārtota diviem pamatmērķiem:

- 1) izcilības stiprināšanai, lai veicinātu Latvijas zinātnes un augstākās izglītības starptautisko konkurētspēju;
- 2) augstākās izglītības kvalitātes un resursu ieguldījumu efektivitātes veicināšanai, attīstot stratēģiskās specializācijas noteiktās studiju un pētniecības jomās sabiedrības attīstībai un inovāciju veicināšanai.

Tāpēc AII attīstības stratēģijās ir jāiekļauj redzējums par starpinstitucionālās sadarbības modeļiem, kādus tās attīstīs, lai nodrošinātu virzību uz šo mērķu sasniegšanu. Resursu koplietošanas un integrācijas modeļi, kas izkristalizējušies pēdējo 20 gadu laikā īstenotajās reformās,⁷¹ ietver četras pamata formas:

- 1) sadarbības tīkli, kas veidojas kā neformāla sadarbība starp institūcijām, to struktūrvienībām vai personālu, bez formālas tīkla vadības un bez stingri institucionalizēta sadarbības ietvara;
- 2) sadarbība, kas tiek veidota, noslēdzot sadarbības līgumus starp institūcijām, kuros paredzēta konkrēta noteiktu resursu koplietošana;
- 3) alianses/konsorciji, kurās institūcijas veido plašu sadarbību visās augstskolu pamatdarbības jomās. Alianses/konsorcijus raksturo cieša horizontālā sadarbība, bet tiek saglabātas individuālās institucionālās identitātes un institūciju juridiskais statuss, pastāv iespējas atsaukt dalību aliansē;
- 4) institucionālā apvienošanās, kas var īstenoties divos veidos:
 - vienai vai vairākām institūcijām pievienojoties kādai esošai institūcijai,
 - divu vai vairāku institūciju saplūšana, izveidojot jaunu institūciju.

Institūcijas, kuras ir juridiski apvienojušās, var saglabāt vēsturiskos nosaukumus un to darbības (pārvaldība, personāls, finanses, studiju programmas, pētniecības programmas utt.); integrācijai iespējami dažādi līmeņi atkarībā no apvienošanās veida un apvienojošos institūciju profila. Citu valstu pieredze liecina, ka nepastāv tipveida strukturālie risinājumi integrācijas juridiskai nostiprināšanai. Par to, kāds būs integrācijas modelis, puses var vienoties pirms apvienošanās sarunās vai arī vienojoties, ka šo jautājumu risinās reorganizācijas procesa laikā, ja nepieciešams, iesaistot arī IZM pārstāvjus vai ārējos ekspertus (piem., Eiropas universitāšu asociācija konsultēja Strasbūras universitātes izveidošanas procesu). IZM, pirms apvienošanās modelis tiek juridiski nostiprināts, ir jāvērtē, kādi būs sistēmas līmeņa ieguvumi, kā tiks nodrošināta pārmaiņu vadība un komunikācija, kā arī, vai paredzētā institucionālās autonomijas pakāpe nerada izolācijas riskus.

Latvijas situācijā jānodrošina stimuli, lai veicinātu tādu institucionālo integrāciju, kuras rezultātā:

⁷⁰ Šo investīciju rezultātā 2015. gadā tika reorganizētas 14 institūcijas un Zinātnisko institūciju reģistrā reģistrēto zinātnisko institūciju skaits samazinājās par 16 institūcijām

⁷¹ Williams, J. (2017) "Collaboration, alliance, and merger among higher education institutions" OECD Education Working papers No.160, OECD Publishing, Paris.

- palielinot All izmēru, tiek nostiprināta institūcijas loma un ietekme reģionā vai nozarē; mazinot studiju programmu dublēšanos, tiek koncentrēts izglītības piedāvājums un efektīvāk izmantoti resursi, t.sk. akadēmiskais personāls un infrastruktūra, tādējādi stiprinot studiju un pētniecības kvalitāti;
- tiek stiprināta kopējā sistēmas kapacitāte, integrējoties institūcijām, kuru stratēģiskās specializācijas nodrošina sinerģiju un paver plašākas iespējas starpdisciplinārai pētniecībai un studijām;
- tiek stiprinātas All, kuras piedalās starptautiskos sadarbības un integrācijas projektos, piemēram, Eiropas universitāšu iniciatīvā.

3.3. Cilvēkresursi

Pilnveidojot All pārvaldību, ir jānodrošina akadēmiskā personāla jauna karjeras modeļa ieviešana, kas balstās uz akadēmiskā un zinātniskā darba vienotību, paredzot vienu akadēmiskā personāla ievēlēšanas vietu, 40 stundu darba nedēļu un darba slodzi, kurā iekļauti visi akadēmiskā personāla karjerai nozīmīgie aspekti: zinātniskais, pedagoģiskais, administratīvais darbs un t.s. “trešās misijas” pienākumi, mākslas un kultūras augstskolās arī mākslinieciskā jaunrade.

Lai nodrošinātu akadēmiskā un zinātniskā darba vienotību, ir jāveido vienota akadēmisko amatu struktūra, kura, no vienas puses, vienkāršotu akadēmisko amatu hierarhiju, noteiktu pedagoģiskā, zinātniskā un administratīvā darba sadales līdzsvaru akadēmiskiem amatiem, bet, no otras puses, nodrošinātu paredzamas, caurspīdīgas un elastīgas profesionālās izaugsmes un karjeras attīstības iespējas.

Lai veicinātu vienotu izpratni un vienota standarta ieviešanu akadēmiskā personāla profesionālās atbilstības prasībām noteiktu amata pienākumu pildīšanai, ir jāizstrādā akadēmisko amatu kompetenču ietvars. Akadēmisko amatu kompetenču ietvars ir instruments, ko pielieto gan akadēmisko amatu pretendentu atlases un izvērtēšanas procesā, gan akadēmiskā personāla snieguma izvērtēšanai, gan arī tālākas profesionālās pilnveides vajadzību apzināšanai un atbilstoša tālākizglītības piedāvājuma veidošanai.

Ņemot vērā izmaiņas, kas tiks veiktas attiecībā uz akadēmisko amatu struktūru un amata pienākumiem, ir jāveido jauna pieeja akadēmisko amatu slodžu veidošanai. Sistēmas līmenī ir jādefinē slodžu veidošanas principi⁷², vienlaikus paredzot iespējas All adaptēt šos principus akadēmiskā personāla politikas mērķiem, kas definēti atbilstoši augstskolas stratēģijā noteiktajām attīstības prioritātēm. All veidojot akadēmiskā personāla amatu pozīcijas, ir jānodrošina slodžu veidošanas caurspīdīgums, taisnīgums un samērīgums. Vēlētā akadēmiskā personāla amatiem jānodrošina pilnas slodzes nodarbinātība un amata pozīcijas ilgtspēja, jāizstrādā modelis *tenūras*⁷³ profesoru amata vietu izveidei un finansēšanai⁷⁴. Vienlaikus, lai

⁷² LIZDA pētījums “Par cienīgu darbu augstākās izglītības iestāžu mācībspēkiem”(2019), pieejams: <https://www.lizda.lv/wp-content/uploads/2019/09/P%C4%93t%C4%ABjuma-Par-cien%C4%ABgu-darbu-kopsavilkums.pdf>

⁷³ garantētās nodarbinātības sistēma

⁷⁴ LIZDA pētījums “Par cienīgu darbu augstākās izglītības iestāžu mācībspēkiem”(2019), pieejams: <https://www.lizda.lv/wp-content/uploads/2019/09/P%C4%93t%C4%ABjuma-Par-cien%C4%ABgu-darbu-kopsavilkums.pdf>

nodrošinātu attīstības dinamiku, kā arī iespējas augstas kvalifikācijas speciālistu iesaistei studiju un pētniecības procesa nodrošināšanā, jāparedz elastība vēlēta un nevēlēta akadēmiskā personāla amata pozīciju veidošanai (terminētie līgumi).

Vienlaikus, veidojot jauno pieeju akadēmisko amatu slodžu veidošanas principiem, ir jāizstrādā metodoloģija zinātniskā darba PLE (pilna darba laika ekvivalenta) noteikšanai.

Būtiski jāmaina pieeja akadēmiskā personāla amatu pretendentu atlasei, vērtēšanai un apstiprināšanai: pretendentu atlasei jānotiek atklātā starptautiskā konkursā (obligāti piemērojama prasība uz profesoru (vadošo pētnieku) amatiem); amata pretendentu izvērtēšana un apstiprināšana jāveic komisijai, kurai nav interešu konflikta, t.i., sastāvā nav akadēmiskajā karjerā ieinteresētas personas, tiek nodrošināta ekspertīze cilvēkresursu attīstības jautājumos.

Jānosaka vienoti principi rīcībai gadījumos, kad akadēmiskā personāla pārstāvis neizpilda amatam noteiktās profesionālās snieguma prasības, kā arī jāvērtē pensionēšanās vecuma noteikšana un tālākās nodarbinātības nosacījumi, sasniedzot šo vecumu, jāparedz t.s. aiziešanas stratēģijas jeb scenāriji akadēmiskās karjeras noslēgumam.

Ieviešot jauno pieeju, jānostiprina uz sniegumu balstīta atalgojuma sistēma, nosakot, ka akadēmiskā personāla darba līgumā jāiekļauj snieguma⁷⁵ kritēriji un paredzamais izvērtēšanas cikls. All ir jāizstrādā akadēmiskā personāla snieguma izvērtēšanas kārtība, paredzot rezultātu sasaisti ar atalgojuma politiku, kas salāgota ar All stratēģisko specializāciju un attīstības mērķiem.

Augstākās izglītības sektoram ir jāvienojas par labu praksi akadēmiskā personāla politikai, kas ietver šādus elementus:⁷⁶

- All cilvēkresursu politikā ir iekļauts akadēmiskā personāla karjeras attīstības un karjeras izaugsmes modelis;
- doktorantūrai jānodrošina pamatkompetences akadēmiskās karjeras uzsākšanai;
- jāparedz stratēģija akadēmiskā personāla atjaunotnei;
- jāparedz pēcdoktorantūras kā karjeras atbalsta instrumenta loma;
- akadēmiskā personāla profesionālās pilnveides/attīstības sistēma, t.sk. mentoringi;
- atbalsta sistēma izcilības veicināšanai studijās un pētniecībā;
- atbalsta sistēma akadēmiskajam personālam internacionalizācijas nosacījumu izpildei (profesionālās kompetences darbam daudzkultūru auditorijā, svešvalodu kompetences darbam ar studējošiem, atbalsts starptautiskajai mobilitātei, t.sk. ārvalstu mācībspēku integrācijai All un Latvijas sabiedrībā);
- All personāla politikai jāparedz nevienlīdzības novēršanas/mazināšanas risinājumi:
 - starp struktūrvienībām;
 - starp vietējiem un ārvalstu docētājiem;
 - starp vēlētajiem un nevēlētajiem amatiem;
- atbalsta sistēma akadēmiskās brīvības stiprināšanai, kas motivētu inovatīviem risinājumiem studiju procesā un nodrošinātu atbalstu inovatīviem pētniecības projektiem;

⁷⁵ Zinātniskās darbības snieguma kritēriji; mācīšanas (T&L) snieguma kritēriji; administratīvā darba snieguma kritēriji; trešās misijas darbības snieguma kritēriji, u.c., snieguma kritēriji, kas izriet no personāla attīstības politikas mērķiem.

⁷⁶ Diskusiju cikla "Drosme mainīties" 25.septembra seminārā izteiktie priekšlikumi

- citi aspekti, kuru ieviešana veicinātu akadēmiskā darba kvalitāti, virzību uz izcilību, akadēmiskā personāla karjeras attīstību.

Ņemot vērā plašo un komplekso jautājumu loku, kas saistīts ar akadēmiskā personāla jauna karjeras modeļa izstrādi un ieviešanu, IZM ir izstrādājusi un iesniegusi projektu Eiropas Komisijas strukturālo reformu atbalsta programmai. Projekts paredz detalizētu jaunā karjeras modeļa izstrādi, priekšlikumus atbilstoša normatīvā regulējuma izveidošanai (paredzot konkrētus priekšlikumus likumu un atbilstošo MK noteikumu normām, kā arī vadlīnijas AII iekšējam regulējumam) un ceļa karti jaunā modeļa iedzīvināšanai un tā ilgtspējas nodrošināšanai, t.sk. finansējuma ietvaru. Projekta īstenošana plānota, iesaistot nozares organizācijas un sadarbības partnerus. Plānotais projekta īstenošanas ilgums 18 mēneši.

Gadījumā, ja pieteiktais projekts netiek apstiprināts, tiks vērtētas alternatīvas, kā finansēt un nodrošināt ārējo ekspertīzi akadēmiskā personāla jaunā karjeras modeļa izstrādei.

IV. IETEKME UZ PROBLĒMAS RISINĀŠANU

Lai izvērtētu All padomju izveides lietderību, 3.tabulā ir sniegta SVID analīze.

3.tabula SVID analīze augstākās izglītības institūciju padomju ieviešanai

Stiprās puses	Vājās puses
<p>Padome nodrošina All iekšējos varas līdzsvarošanas mehānismu All augstas pakāpes autonomijas apstākļos.</p> <p>Ārējo pārstāvju vairākums ļauj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piesaistīt plašu profesionālo kompetenču diapazonu - nodrošināt viedokļu un lēmumu daudzveidību un objektivitāti - ienest izglītības iestādē sabiedrības perspektīvu <p>Atklāta dalībnieku atlasē procedūra pēc izstrādātiem objektīviem kritērijiem nodrošina padomes objektivitāti.</p>	<p>Iespējams interešu konflikts (it īpaši tieši nominētu padomes locekļu gadījumā) – šo izaicinājumu var mazināt ar padomes locekļu apstiprināšanas procedūru.</p> <p>All pieredzes trūkums padomju veidošanā, to dalībnieku atlasē un darba organizācijā var nenodrošināt padomju atbilstošu darbību un pievienoto vērtību.</p> <p>Ārvalstu dalībnieki var nebūt labi informēti par augstākās izglītības situāciju Latvijā.</p> <p>Pārāk liela dalībnieku un viedokļu daudzveidība var kavēt efektīvu lēmumu pieņemšanu.</p>
Iespējas	Draudi/izaicinājumi
<p>Padome dod iespēju paplašināt rektora pilnvaras pieņemt stratēģiskus lēmumus par iestādes darbu un attīstību un atbildību par iestādes stratēģijas īstenošanu un saimniecisku rīcību.</p> <p>Iespējamā ārvalstnieku iekļaušana padomē var sekmēt institūcijas starptautisku atpazīstamību.</p> <p>Padomes sastāva periodiska atjaunotne padara padomi elastīgu un spējīgu prognozēt tautsaimniecības vajadzības, plānot All attīstību, nesaistot to ar resursu, akadēmiskā un zinātniskā personāla ierobežojumiem.</p> <p>Padomes dalībnieki (īpaši ārējie pārstāvji) var palīdzēt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piesaistīt finanšu resursus no vietējiem un starptautiskiem uzņēmumiem, fondiem, un citiem avotiem - veicināt izglītības iestāžu un tautsaimniecības sadarbību 	<p>Padomju ieviešana ietekmēs All iekšējo atbildību dalījumu starp lēmumu pieņemējainstitūcijām, iekšējos normatīvos aktus, iekšējo politiku, iekšējos lēmumu pieņemšanas procesus un kvalitātes vadības procesus.</p> <p>Jārod risinājumi padomes funkciju un pilnvaru noteikšanai.</p> <p>Jārod risinājumi funkciju nošķiršanā starp padomi un citām iekšējās pārvaldes institūcijām.</p> <p>Jāveido regulējums jaunās pārvaldības struktūras nostiprināšanai.</p> <p>Nepietiekami konstruktīvas attiecības starp Padomi un citām ārējām iesaistītajām pusēm.</p> <p>Ārējo iesaistīto pušu nevēlēšanās iesaistīties padomes darbā.</p>

- veicināt izglītības iestāžu un sabiedrības savstarpējo sapratni	
---	--

No SVID analīzes secināms, ka ieguvumi no stiprajām pusēm un iespējām ir būtiski All stratēģisko mērķu un uzdevumu sasniegšanai, savukārt vājās puses galvenokārt ir saistītas ar pieredzes trūkumu. Savukārt, draudi/izaicinājumi ir pēc būtības vadāmi riski, veidojot un ieviešot padomes All iekšējās pārvaldības sistēmā.

V. RISKI, JA SITUĀCIJA NEMAINĀS

All nespēj nodrošināt nepieciešamo pienesumu tautsaimniecības, sabiedrības attīstībai un inovācijām. Valsts attīstībai nepieciešamā cilvēkkapitāla veidošana notiek lēni, kas rada riskus zinātnes, pētniecības un inovāciju attīstībai, ilgtspējai. Pieaug riski zinātniskā un akadēmiskā personāla emigrācijai, grūtības piesaistīt augsta līmeņa zinātnisko un akadēmisko personālu Latvijas All, kas mazina augstākās izglītības un zinātnes internacionalizācijas potenciālu. Pastāv augsts risks, ka bez jauniem stimuliem All attīstībai Latvijas augstākās izglītības telpa saglabā augstu fragmentācijas pakāpi, netiek veicināta resursu izmantošanas efektivitāte, mazinās kā iekšējā, tā starptautiskā konkurētspēja.

Būtiskākie riski, ja situācija nemainās:

1. Ekonomiskie riski:

- nepietiekama pieejamo resursu izmantošanas efektivitāte un atdeve (augsts studējošo atbirums, īpaši doktorantūrā, nenoslogota infrastruktūra, zems resursu koplietošanas īpatsvars, zems ārvalstu docētāju īpatsvars u.c.);
- ierobežotas iespējas palielināt ārējā finansējuma piesaisti (nepietiekama All un industrijas sadarbība, zema All un industrijas savstarpējā uzticēšanās, augsta All birokrātija un sarežģīts organizatorisks process, kas kavē sadarbības uzsākšanu starp All un uzņēmumiem);
- liela disproporcija starp speciālistu sagatavošanu STEM un sociālajās jomās.

2. Sociālie riski:

- nepietiekama akadēmiskā un zinātniskā personāla atjaunotne;
- liels akadēmiskā personāla īpatsvars ar nepilnu slodzi un zemu atalgojumu;
- nav nodrošināta pietiekama sociālā atbalsta sistēma studējošajiem, tai skaitā integrācijas programmas ārvalstu studējošiem.

3. Komunikācijas riski:

- zema akadēmiskā un zinātniskā darba reputācija;
- zema izpratne par akadēmiskā un zinātniskā darba specifiku gan sabiedrībā kopumā, gan atsevišķās grupās (lēmumu pieņēmēji, viedokļu līderi).

Šobrīd norisinās darbs pie Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027.gadam (turpmāk – NAP2027) izstrādes. Ja nebūs panākta vienošanās ar nozari par tālākajām reformām, pastāv risks, ka nākamajā investīciju plānošanas periodā augstākās izglītības jomas attīstībai netiks rasts pietiekams papildfinansējums. Tas savukārt ietekmēs sarunas ar Eiropas Komisiju par investīciju pamatojumu augstākajā izglītībā nākamajā daudzgadu budžetā.

VI. FINANSĒJUMS JAUNĀ AUGSTSKOLU PĀRVALDĪBAS MODEĻA IEVIEŠANAI

Finansējums konceptuālajā ziņojuma ietvertām darbībām indikatīvi tiek plānots šādos pasākumos: pārvaldības padomju ieviešana, jauna akadēmiskā personāla karjeras modeļa ieviešana, resursu koplietošanas un konsolidācijas risinājumiem. Tipoloģijas ieviešana norisināsies esošā finansējuma ietvaros.

- 1) Pārvaldības padomju ieviešanai paredzēts izmantot Eiropas Savienības struktūrfondu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.2.3. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt labāku pārvaldību augstākās izglītības institūcijās" finansējuma ietvaros.
- 2) Jauna akadēmiskā personāla karjeras modeļa ieviešanai nepieciešamais finansējums tiks aprēķināts Eiropas Komisijas strukturālo reformu atbalsta programmas projekta ietvaros indikatīvi 2021.gada beigās.
- 3) Plānojot investīcijas augstākajā izglītībā nākamajā plānošanas periodā, finansējums prioritāri jāparedz koplietošanas un konsolidācijas risinājumu atbalstam.

Galvenais valsts vidējā termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā ir Nacionālais attīstības plāns, ko izstrādā, īstenojot Latvijas Ilgtspējīgās attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam.⁷⁷ Šobrīd (20.01.2019.g.) Pārresoru koordinācijas centrs ir sagatavojis Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027.gadam gala redakcijas projektu (turpmāk – NAP2027 projekts).^{78,79}

Nacionālais attīstības plāns **nosaka lielākos valsts budžeta ieguldījumus** Latvijas attīstībā un cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanā **7 gadu periodā**. Tas ietver valsts attīstības prioritātes, **mērķus** un **investīciju virzienus**, kā arī plānotās **reformas** un politikas izmaiņas.⁸⁰

NAP2027 projekta vīzija par Latvijas nākotni 2027.gadā tostarp paredz arī zināšanu sabiedrības veidošanu,⁸¹ jo zināšanas, kvalitatīva, iekļaujoša un mūsdienīga izglītības ir stipras valsts pamats. Virkne ieguldījumu un tālredzīgu soļu ir pamats tālejošām izmaiņām augstākajā izglītībā. Tā ir prasību paaugstināšana gan studējošiem un pasniedzējiem, gan studiju programmu kvalitātei. Pilnvērtīga studiju vide spēj piesaistīt arī nozīmīgu ārvalstu mācībspēku un studējošo īpatsvaru. Augstākās izglītības sistēma atbalsta zinātniskās izcilības vides veidošanos, kurā tiek īstenots integrētās zinātnes princips.⁸²

NAP2027 projekta ietvaru veido četri stratēģiskie mērķi, sešas prioritātes un astoņpadsmit rīcības virzieni. Augstākās izglītības un zinātnes attīstību tieši apraksta prioritāte

⁷⁷ Latvijas Ilgtspējīgās attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam jeb "Latvija2030", pieejama: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/3323>

⁷⁸ <https://www.pkc.gov.lv/lv/aktualit%C4%81tes/parresoru-koordinācijas-centrs-sagatavojis-nacionala-attistibas-plana-2021-2027-gadam>

⁷⁹ Pieejama: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/20191223_NAP_2021_2027_gala_redakcija_projekts_pdf.pdf

⁸⁰ <https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027>

⁸¹ NAP2027 projekta 8.–9.lpp.

⁸² turpat

„Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei”⁸³ un pastarpināti „Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība” un pārējās prioritātes.⁸⁴

Ievērojot iepriekš minēto prioritāti „Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei”, NAP2017 projekts paredz vairākus rīcības virzienus, kuros definēti uzdevumi paredz īstenot konkrētus uzdevumus un plānot atbilstošos finanšu resursus. Attiecīgi rīcības virziens „Kvalitatīva, pieejama, iekļaujoša izglītība” paredz sekojošus uzdevumus augstākās izglītības jomā:

- 1) **izcilu pedagogu sagatavošana**;⁸⁵
- 2) **augstskolu kā inovācijas centru pasaules līmeņa zināšanu radīšanai, pārnesei un gudrai izaugsmei** (tostarp doktorantūras īstenošanas modeļa maiņa, pētniecībā balstītu studiju īstenošana, mācīšanās izcilības, studiju vides modernizācijas, starptautiskā sadarbības un internacionalizācijas veicināšanu), stiprinot nacionāla mēroga reģionālās un nozaru zināšanu partnerības;
- 3) **moderna un efektīva augstskolu pārvaldības īstenošana** (uzņēmēju organizāciju iesaiste stratēģisku lēmumu pieņemšanā, specializācijas un izcilības stiprināšana, studiju digitalizācija, izglītības kvalitātes monitorings u.c.);
- 4) **pilnvērtīgs augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas process** (cikliskās akreditācijas ieviešana, studiju programmu sadrumstalotības un dublēšanās novēršana, akadēmiskā personāla garantētās nodarbinātības sistēmas (*tenure system*) ieviešana u.c.).

Rīcības virziens „Zinātne sabiedrības attīstība, tautsaimniecības izaugsmei un drošībai” paredz sekojošus uzdevumus augstākās izglītības jomā:

- 1) **pētniecības cilvēkresursu piesaiste un kapacitātes celšana** (tostarp doktorantūrā, pēcdoktorantūrā, ārvalstu un diasporas pētnieku un profesoru piesaiste, Latvijas talantu studiju finansēšana labākajās ārvalstu universitātēs);
- 2) **trīs pīlāru finansēšanas modeļa ieviešana augstākajā izglītībā un zinātnē**, ieviešot papildus snieguma un inovāciju stimulus (nozaru ilgtermiņa stratēģiskajai attīstībai nepieciešamās valsts pētījumu programmas un tirgus orientētās pētniecības programmas);
- 3) **pētniecības un inovāciju investīciju efektīva koordinēšana un pārvaldība**;
- 4) **zinātnes izcilības stiprināšana sabiedrības izaicinājumu risināšanai** (nacionālās nozīmes pētniecības infrastruktūras attīstība, diasporas zinātnieku iesaiste, iesaiste Eiropas un pasaules pētniecības un inovāciju iniciatīvās un pasākumos).

Ievērojot iepriekš minētos uzdevumus augstākās izglītības jomā, tiks izstrādāti nozaru plānošanas dokumenti, ieskaitot: **Izglītības un prasmju attīstības pamatnostādnes 2021.–2027.g., Zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovāciju pamatnostādnes 2021.–2027.g., Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027.g.**, kas ietvers arī Latvijas Viedās specializācijas stratēģiju 2021.–2027.g., kā arī **Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.–2027.gada plānošanas perioda darbības programma**.

⁸³ Turpat 29.–41.lpp.

⁸⁴ Turpat 42.–53.lpp.

⁸⁵ Šī uzdevuma īstenošanai Izglītības un zinātnes ministrija sagatavoja informatīvo ziņojumu “Darba vidē balstīta studiju programma skolotāju sagatavošanai: īstenošana un attīstība”

Izstrādājot nākamā plānošanas perioda politikas dokumentus ir jāformulē augstākās izglītības un zinātnisko institūciju stratēģiskie mērķi un rīcības virzieni, pasākumi šo mērķu sasniegšanai, t.sk. paredzot atbilstošus atbalsta instrumentus un stimulus.

Finanšu investīcijas prioritāri jākoncentrē augstākās izglītības strukturālo reformu atbalstam, atbilstoši šajā konceptuālajā ziņojumā sniegtajiem risinājumu virzieniem: pārvaldības modeļa maiņa, institucionālās kapacitātes un snieguma stiprināšana, akadēmiskā personāla karjeras modeļa maiņa, resursu koplietošana un augstākās izglītības un zinātnes sistēmiska integrācija. Universitāšu un augstskolu strukturālo reformu īstenošanai jāparedz integrēts investīciju portfelis, atbalstot augstākās izglītības izcilības veidošanu, internacionalizāciju un resursu apvienošanu kopīgiem mērķiem un projektiem, veicinot pētniecību, uzlabojot pārvaldību un atbilstību darba tirgus attīstības vajadzībām. Investīciju apjomam ir jānodrošina ne tikai reorganizācijas procesa nodrošināšana, bet arī institucionālās kapacitātes stiprināšana un finansējums izcilības attīstīšanai atbilstoši integrēto institūciju stratēģiskajai specializācijai.

Tāpat jāņem vērā, ka jau šajā ES struktūrfondu plānošanas periodā 2014.–2020.gadam vairāk kā 45 milj. *euro* kopš 2018.gada ir pieejami All pārvaldības uzlabošanai, cilvēkresursu kapacitātes stiprināšanai un studiju programmu fragmentācijas mazināšanai un uzlabošanai, piemērošanai darba tirgus attīstības vajadzībām. Papildus tam IZM meklēs iespējas, kā palielināt arī valsts budžeta finansējumu akadēmiskā personāla un pētniecības atbalstam.

Valsts dibināto All pārvaldības modeļa maiņa notiek pakāpeniski – vispirms universitātēs (2020.–2022.g.) un pēc tam augstskolās un mākslas un kultūras augstskolās (2022.–2023.g.).⁸⁶

Lai nodrošinātu strukturālo reformu ieviešanu, IZM paredz mērķfinansējumu no Eiropas Savienības struktūrfonda līdzekļiem saskaņā ar Ministru kabineta rīkojuma projekta 4. punktu, kas būs pieejams All iekšējās pārvaldības reorganizācijai un padomes ieviešanai atbilstoši katras All individuālās gatavības pakāpei.

⁸⁶ Šajā nodaļā netiek skatīts privātpersonu personu dibinātu All iekšējās pārvaldības modelis.

VII. IETEKME UZ VALSTS UN PAŠVALDĪBU BUDŽETU

4.tabula Piedāvātā risinājuma ietekme uz budžetu

Risinājums	Risinājums (risinājuma varianti)	Budžeta programmas (apakšprogrammas) kods un nosaukums	Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā plānotais finansējums			Nepieciešamais papildu finansējums				Pasākuma īstenošanas gads (ja risinājuma (risinājuma varianta) īstenošana ir terminēta)
			2020	2021	2022	2020	2021	2022	Turpmāk ik gadu (ja risinājuma (risinājuma varianta) izpilde nav terminēta)	
Finansējums konceptuālā ziņojuma īstenošanai kopā, euro.										
Ziņojumā paredzētā risinājuma ieviešanai	1	03.08.00 Augstākās izglītības padome	119, 318	119, 318	119, 318	0	-119, 318	-119, 318	-119, 318	0
		42.09.00 Latvijas Zinātnes padome	0	0	0	0	26,180	26,180	26,180	0
		03.13.00 "Studiju virzienu akreditācija"	0	0	0	0	93,138	93,138	93,138	0

Līdz 2023.gadam notiek esošo investīciju projektu īstenošana, jaunas investīcijas tiek plānotas, balstoties uz ziņojumā noteiktajiem tālākās rīcības virzieniem.

VIII. TURPMĀKĀS RĪCĪBAS PLĀNS

4.tabula Turpmākās rīcības plāns

Nr. p.k.	Veicamais uzdevums	Laika grafiks	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgā institūcija
1.	Grozījumu Augstskolu likumā (AL) iesniegšana Ministru kabinetā, paredzot tajā: 1.1. augstākās izglītības institūciju tipoloģiju (universitātes, augstskolas un mākslas un kultūras augstskolas) atbilstoši ziņojuma 3.2.1.nodaļai; 1.2. padomju izveidošanu atbilstoši 3.1.1. un 3.1.2.nodaļai; 1.3. Augstākās izglītības padomes likvidāciju atbilstoši 3.1.3.nodaļai.	2020.gada 15.aprīlis	IZM	KM, PKC, VM, ZM
2.	Grozījumu likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" (IKL) iesniegšana Ministru kabinetā, paredzot īpašus nosacījumus padomju locekļu amatpersonu deklarāciju iesniegšanai.	2020.gada 15.aprīlis	IZM	KNAB, FM
3.	Saeima pieņem grozījumus AL un IKL.	2020.gada 30.jūnijs	IZM	KM, VM, ZM, KNAB, FM
4.	MK noteikumu projekta par padomes atlases, apstiprināšanas un atcelšanas kārtību valsts dibinātajās universitātēs un augstskolās un mākslas un kultūras augstskolās iesniegšana Ministru kabinetā.	Divu mēnešu laikā pēc AL un IKL grozījumu pieņemšanas	PKC	IZM, KM, VM, ZM
5.	Izglītības un zinātnes ministrija nodrošina Eiropas Savienības struktūrfondu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.2.3. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt labāku pārvaldību augstākās izglītības institūcijās" pieejamā finansējuma atlikuma novirzīšanu augstskolu iekšējās pārvaldības modeļa maiņas ieviešanas atbalstam un informē universitātes un augstskolas un mākslas un kultūras augstskolas par finansējuma iegūšanas nosacījumiem.	2020.gada 30.jūnijs	IZM	FM

6.	Padomju ieviešana universitātēs un augstskolās un mākslas un kultūras augstskolās.	2020.gada 1.augusts līdz 2023.gada 31.decembris	IZM	KM, PKC, VM, ZM
7.	levērojot Ministru kabineta 2018. gada 2. oktobra sēdes protokollēmumu Nr. 45 23.§ doto izdevumu, sagatavot informatīvo ziņojumu, tajā ietverot priekšlikumus par zinātnisko institūtu iekšējās pārvaldības pilnveidošanas priekšlikumiem.	Sešu mēnešu laikā no starptautiskā novērtējuma pabeigšanas dienas, bet ne vēlāk kā līdz 2021.gada 31.maijam	IZM	KM, VM, ZM

PIELIKUMI

1. pielikums

Darba grupas All pārvaldības modeļa izstrādei

SAEIMA, IKZK Darba grupa koncepcijas izveidei	IZM ekspertu grupa
<p>Anita Muižniece, IZM parlamentārā sekretāre Dmitrijs Stepanovs, IZM valsts sekretāra vietnieks Gunta Arāja, IZM valsts sekretāra vietniece Indriķis Muižnieks, LU rektora p.i. Mārcis Auziņš, LU Senāta priekšsēdētājs Tālis Juhna, RTU prorektors Artūrs Zeps, RTU prorektors Aigars Pētersons, RSU rektors Toms Baumanis, RSU prorektors Ilmārs Dūrītis, IKZK apakškomisijas priekšsēdētājs Rūta Muktupāvela, Latvijas Kultūras akadēmijas rektore Kārlis Krēslīņš, Ventspils augstskolas rektors Aigars Rostovskis, Biznesa augstskola “Turība” pārstāvis</p>	<p>Ilga Šuplinska, izglītības un zinātnes ministre Gatis Krūmiņš, Vidzemes Augstskolas rektors, izglītības un zinātnes ministres padomnieks Dmitrijs Stepanovs, IZM Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktors Dace Jansone, IZM Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktora vietniece augstākās izglītības jomā Ilmārs Dūrītis, Saeimas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju apakškomisijas priekšsēdētājs Aigars Pētersons, Latvijas Universitāšu asociācijas valdes priekšsēdētājs, Rīgas Stradiņa universitātes rektors Klaudio Rivera, Ārvalstu investoru padome Latvijā Leonīds Ribickis, Rīgas Tehniskās universitātes rektors Artūrs Zeps, Rīgas Tehniskās universitātes prorektors Jānis Kloviņš, Latvijas Zinātnes padomes priekšsēdētājs Andrejs Vasiļjevs, Tilde valdes priekšsēdētājs Uldis Biķis, A/S Latvijas Finieris padomes priekšsēdētājs Irina Senņikova, Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas RISEBA rektore Kārlis Agris Gross, Rīgas Tehniskās universitātes vadošais pētnieks Justīne Širina, Latvijas Studentu apvienības prezidente</p>

Diskusijas ar sociālajiem partneriem par konceptuālā ziņojuma projektu “Par augstskolu iekšējās pārvaldības modeļa maiņu”:

- 2020.gada 11.janvāris: Latvijas Studentu apvienības dome;
- 2020.gada 12.janvāris: Latvijas Koledžu asociācija;
- 2020.gada 15.janvāris: nozares ministrijas (KM, VM, ZM);
- 2020.gada 16.janvāris: Latvijas Universitāšu asociācija, Rektoru padome un Latvijas Studentu apvienība.

2. pielikums

IZM diskusiju cikls “Drosme mainīties”

No 2019.gada 25.septembra līdz 2019.gada 20.decembrim IZM organizēja piecu diskusiju ciklu “Drosme mainīties”.

1. diskusija “Kā restartēt akadēmisko karjeru – atbildīga un motivējoša cilvēkresursu politika”, 2019.gada 25.septembris

Uzaicinājums piedalīties diskusijā tika nosūtīts **68** institūcijām: Latvijas Valsts prezidenta kancelejai, LR Saeimai, LR Kultūras ministrijai, LR Veselības ministrijai, LR Veselības ministrijai, LR Zemkopības ministrijai, LR Iekšlietu ministrijai, **50** augstākās izglītības institūcijām (Universitātes, augstskolas, koledžas, valsts zinātniskie institūti), **11** institūcijām – sociālajiem partneriem (Augstākās izglītības padome, Ārvalstu investoru padome, Biedrība “Latvijas Formula 2050”, Latvijas Augstskolu profesoru asociācija, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība, Latvijas Jauno zinātnieku apvienība, Latvijas Studentu apvienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Universitāšu apvienība, Rektoru padome.

Dalībai diskusijā reģistrējās 108 dalībnieki.

Diskusijas tēmas:

1. **Profesionalitāte:** Akadēmiskā personāla profesija, kompetences un profesionālā pilnveide
2. **Amats:** Karjeras modelis, izaugsmes iespējas un paaudžu nomaiņas izaicinājumi
3. **Amata uzdevumi:** Akadēmiskā un zinātniskā darba integritāte – balansa risinājumi
4. **Rezultāts:** Akadēmiskā personāla sniegums - izcilība un tās novērtēšana
5. **Slodze:** Akadēmiskā darba drošība, nosacījumi, riski un ieguvumi
6. **Piesaiste un atbalsts attīstībai:** augstskolu cilvēkresursu vadības politika

2. diskusija “Kā veicināt atvērtību, iekļaušanu un iekļaušanos: Latvijas augstskolas uz pasaules kartes”, 2019.gada 23.oktobris

Uzaicinājums piedalīties diskusijā tika nosūtīts **70** institūcijām: Latvijas Valsts prezidenta kancelejai, LR Saeima, LR Veselības ministrija, LR Kultūras ministrija, LR Iekšlietu ministrija, LR Ekonomikas ministrija, LR Zemkopības ministrija, Pasaules brīvo latviešu apvienība, **50** augstākās izglītības institūcijām (universitātes, augstskolas, koledžas, valsts zinātniskie institūti), Valsts izglītības attīstības aģentūrai, **12** institūcijām – sociālajiem partneriem: Augstākās izglītības padome, Ārvalstu investoru padome, Biedrība “Latvijas Formula 2050”, Latvijas Augstskolu profesoru asociācija, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība, Latvijas Jauno zinātnieku apvienība, Latvijas koledžu asociācija, Latvijas Studentu apvienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Universitāšu apvienība, Rektoru padome

Dalībai diskusijā reģistrējās 91 dalībnieks.

Diskusijas tēmas:

Latvijas augstākās izglītības un pētniecības internacionalizācijas izaicinājumi:

1. Iekšējais un ārējais normatīvo aktu regulējums: valsts valoda un prasības docētājiem u.c.
2. Vides atvērtība un atbalsta mehānismi studentu, pētnieku un docētāju integrācijai Latvijā.
3. Studiju programmu internacionalizācijas stratēģijas.
4. Studiju un pētniecības internacionalizācijas ilgtspēja un tās pievienotā vērtība.
5. Latvijas zinātnes stratēģiskais pozicionējums ārvalstīs: researchLatvia

3. diskusija “Kā vadīt starptautiski konkurētspējīgas augstskolas: pārvaldības un attīstības izaicinājumi”, 2019.gada 27.novembris

Uzaicinājums piedalīties diskusijā tika nosūtīts **64** institūcijām: LR Valsts prezidenta kanceleja, LR Saeima, LR Ekonomikas ministrija, LR Veselības ministrija, **47** augstākās izglītības institūcijām (universitātes, augstskolas, valsts zinātniskie institūti, koledžas), **13** institūcijām - sociālajiem partneriem: Augstākās izglītības padome, Akadēmiskās informācijas centrs, Ārvalstu investoru padome, Biedrība “Latvijas Formula 2050”, Latvijas Augstskolu profesoru asociācija, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība, Latvijas Jauno zinātnieku apvienība, Latvijas koledžu asociācija, Latvijas Studentu apvienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Universitāšu apvienība, Rektoru padome

Dalībai diskusijā reģistrējās 78 dalībnieki.

Diskusijas tēmas:

1. *Governance for successful and competitive universities*, Tomas Īstermans (*Thomas Estermann*), Eiropas Universitāšu asociācijas Pārvaldības, finansēšanas un sabiedrības politikas attīstības direktors.
2. *Governance of HEI-s in Estonia*, Kristi Raudmāe, Igaunijas Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības departamenta galvenā eksperte
3. *RTU Rīgas Biznesa skolas Padomnieku konvents*, Viesturs Kuļikovskis, Padomnieku konventa priekšsēdētāja vietnieks, Jānis Grēviņš, RBS direktors.
4. *Tehnoloģiju pārnese: kāpēc un kā? Starptautiskā pieredze*, Evita Milan, Berlīnes Tehniskās universitātes Uzņēmējdarbības centrs, pārnese projektu menedžere, Diasporas pārstāve
5. *Pārvaldes mehānismu dinamika BMC, kā reakcija uz reālās dzīves izaicinājumiem*, Jānis Kloviņš, Latvijas Biomedicīnas un studiju centra direktors, Molekulārās bioloģijas profesors Latvijas Universitātē un Latvijas Zinātnes padomes priekšsēdētājs.
6. *Augstskolu pārvaldības pilnveides mērķi un principi*, Dmitrijs Stepanovs, IZM Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktors.

4. diskusija “Kā veicināt augstākās izglītības sistēmas efektivitāti: sadarbība un resursu koplietošana”, 2019.gada 4.decembris

Uzaicinājums piedalīties diskusijā tika nosūtīts **64** institūcijām: LR Valsts prezidenta kanceleja, LR Saeima, LR Ekonomikas ministrija, LR Veselības ministrija, **47** augstākās izglītības institūcijām (universitātes, augstskolas, valsts zinātniskie institūti, koledžas), **13** institūcijām - sociālajiem partneriem: Augstākās izglītības padome, Akadēmiskās informācijas centrs, Ārvalstu investoru padome, Biedrība “Latvijas Formula 2050”, Latvijas Augstskolu profesoru asociācija, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība, Latvijas Jauno zinātnieku apvienība, Latvijas koledžu asociācija, Latvijas Studentu apvienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Universitāšu apvienība, Rektoru padome

Dalībai diskusijā reģistrējās 66 dalībnieki.

Diskusijas tēmas:

1. Resursu koplietošana I: infrastruktūra un materiāli tehniskā bāze
2. Resursu koplietošana II: stratēģiskā vadība aliansēm kopīgiem pakalpojumiem un institucionālās efektivitātes paaugstināšanai LV un Baltijā
3. Resursu koplietošana III: studiju procesa organizēšana, kopīgi moduļi, kursu apguve citās All, kopīgās st. programmas
4. Priekšlikumi finansējuma piešķiršanai trīs pīlāru modeļa nosacījumu pilnveidei:
 - All stratēģijās iekļautie mērķi snieguma finansējumam;
 - indikatori finanšu efektivitātes noteikšanai;
5. Augstākās izglītības digitalizācija:
 - iekšējās pārvaldības sistēmas
 - kopīgās studiju platformas;
 - mācību resursi, t.sk. atvērtie mācību resursi

**5. diskusija “Augstākās izglītības pārvaldības un attīstības izaicinājumi”, 2019.gada
20.decembris**

Uzaicinājums piedalīties diskusijā nosūtīts **32** augstākās izglītības institūcijām (universitātes, augstskolas, valsts zinātniskie institūti) un **19** institūcijām - sociālajiem partneriem: LR Saeima, LR Veselības ministrija, LR Kultūras ministrija, LR Ekonomikas ministrija, LR Zemkopības ministrija, Augstākās izglītības padome, Akadēmiskās informācijas centrs, Ārvalstu investoru padome, Biedrība “Latvijas Formula 2050”, Latvijas Augstskolu profesoru asociācija (LAPA), Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība (LIZDA), Latvijas Jauno zinātnieku apvienība, Latvijas koledžu asociācija, Latvijas Studentu apvienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Universitāšu apvienība, Rektoru padome

Dalībai diskusijā reģistrējās 70 dalībnieki.

Diskusijas tēmas par ziņojumu “Par augstskolu iekšējās pārvaldības modeļa maiņu”:

1. Augstākās izglītības institūciju tipoloģija
2. Augstākās izglītības institūciju pārvaldības modeļi
3. Augstākās izglītības institūciju Padomju izveide
4. Augstākās izglītības institūciju konsolidācija - integrācijas modeļi

Diskusiju cikla “Drosme mainīties”

1.diskusija “Kā restartēt akadēmisko karjeru - atbildīga un motivējoša cilvēkresursu politika” (2019.gada 25.septembris)

Diskusijas darbnīcu kopsavilkums (diskusijas dalībnieku būtiskākie priekšlikumi)

1. Akadēmiskā personāla profesija, kompetences un profesionālā pilnveide	2. Akadēmiskā un zinātniskā darba integritāte – balansa risinājumi	3. Karjeras modelis, izaugsmes iespējas un paaudžu nomaiņas izaicinājumi	4. Akadēmiskā personāla sniegums - izcilības veicināšana un tās novērtēšana	5. Akadēmiskā darba drošība, nosacījumi, riski un ieguvumi	6. Augstskolu cilvēkresursu vadības politika
<p>1. Valsts atbalsts augstākās izglītības iestādēm akadēmiskā personāla profesionālās pilnveides nodrošināšanai: valsts izglītības centra izveide, kas sistēmiskā līmenī strādātu ar akadēmiskā personāla profesionālās pilnveides jautājumiem.</p> <p>2. Sistēmiska pieeja akadēmiskā personāla kompetenču pilnveidošanā: ✓ augstākās izglītības iestāžu izstrādāti akadēmiskā</p>	<p>1. Latvijas augstākās izglītības un zinātnes sinerģijas nodrošināšanai un veicināšanai nepieciešams ✓ apvienot Augstskolu likumu un Zinātniskās darbības likumu; ✓ zinātniskos institūtus integrēt augstskolās. ✓ piesaistīt ārvalstu profesorus izsludinot starptautiskos konkursus (<i>open call</i>), kā arī - starptautiski atvērts Valsts valodas likums.</p>	<p>1. Valsts līmenī: ✓ pensionēšanās vecuma noteikšana; ✓ terminēta nodarbinātība pēc pensionēšanās vecuma sasniegšanas; ✓ <i>emeritus</i> statusa kā nozīmīga akadēmiskā darba novērtējums akadēmiskās karjeras beigū posmā piešķiršana (kritēriji tā piešķiršanai); ✓ proporciju noteikšana starp akadēmisko un zinātnisko darbu; ✓ tenūras modeļa ieviešana.</p>	<p>1. Vispirms ir nepieciešams sakārtot administratīvo sistēmu augstākās izglītības institūcijās un tikai tad izstrādāt izcilības novērtēšanas sistēmu.</p> <p>2. Jābūt valsts definētiem izcilības kritērijiem, kuriem jāatbilst industrijas vajadzībām.</p> <p>3. Akadēmiskā personāla novērtēšanas kritēriji snieguma vērtēšanā: ✓ profesionālā kompetence un pedagoģiskās prasmes kā būtisks kritērijs snieguma vērtēšanā;</p>	<p>1. Augstākās izglītības institūciju vadības un akadēmiskā personāla izpratne par pārmaiņu nepieciešamību.</p> <p>2. Akadēmiskā un pētnieciskā darba apvienošana: ✓ pētnieciskā darba iekļaušana docētāja slodzē un otrādi; ✓ akadēmiskā un pētnieciskā darba proporciju noteikšana; ✓ skaidra metodika darba slodzes un</p>	<p>1. Augstākās izglītības iestāžu pārvaldība jābūt orientētai uz rezultātu un izstrādātai motivācijas sistēmai, t.sk. veidojot caurspīdīgu sistēmu akadēmiskā personāla atlasē, slodzes veidošanā, rezultatīvo rādītāju (t.sk. kvalitatīvo, kritiska studentu aptauju izvērtēšana) novērtēšanā un to sasaiste ar atalgojumu.</p> <p>2. Efektīvas komunikācijas īstenošana augstākās izglītības iestādēs,</p>

<p>personāla profesionālās pilnveides novērtēšanas kritēriji un profesionālās pilnveides sasaiste ar studiju kursiem – saturu un īstenošanu (t.sk. metodēm, didaktiku); ✓ akadēmiskā personāla motivācija pilnveidoties (no “<i>tas ir obligāti</i>” uz “<i>es to vēlos, jo tas ir nepieciešams studiju kvalitātes nodrošināšanai</i>) un iegūto zināšanu/prasmju pārnese studiju procesā; ✓ digitālās un pētnieciskās kompetences pilnveide; līderības prasmju attīstība.</p> <p>4. Akadēmiskā personāla profesionālās pilnveides prasību diferencēšana</p>	<p>2. Akadēmiskās karjeras nodrošināšana, stiprināšana un prestiža veidošana, ieviešot garantētās nodarbinātības modeli jeb <i>tenūru</i> ar skaidri definētām akadēmiskā personāla amata prioritātēm un uzdevumiem.</p> <p>3. Konkurētspējīga atalgojuma noteikšana starp Baltijas valstīm un Eiropā, izstrādājot akadēmiskā personāla atalgojuma likumu, vienlaikus veidojot noteikumu par darba samaksas veidošanos nepārprotamu caurspīdību.</p> <p>4. Papildus akadēmisko pienākumu izpildei piesaistīt viespasniedzējus - nozaru ekspertus.</p> <p>5. <i>Valsts profesora (Tenure professorship)</i> amata ieviešana ar</p>	<p>2. Spēcīga personālvadība augstākās izglītības institūcijās: ✓ darbs ar jauniešiem mācībspēkiem (t.sk, doktorantiem); ✓ caurspīdīgi kritēriji personāla piesaistē un novērtēšanā; ✓ cita sistēma akadēmiskā personāla pārvēlēšanu vietā; ✓ uz rezultātu vērstu darba samaksas modeli; ✓ proporciju noteikšana starp akadēmisko un zinātnisko darbu.</p>	<p>✓ individuālais plāns kā akadēmiskā un pētnieciskā darba balansa instruments; ✓ nozares vērtējums par absolventiem un studentiem kā viens no kritērijiem docētāju darba kvalitātes novērtējuma; ✓ atšķirīgi kritēriji akadēmisko un profesionālo studiju programmu docētāju novērtēšanā.</p> <p>4. Mentora nodrošinājums jauniešiem docētājiem kā virzītājspēks uz motivētu akadēmisko un pētniecisko darbu un izcilības veicināšanu.</p>	<p>atalgojuma noteikšanā.</p> <p>3. Studiju programmas direktoram ir noteicošā loma docētāju izvēlē.</p> <p>4. Studentu aptauju par docētāju darbu kritiska izvērtēšana (prasīgiem docētājiem mēdz būt vizuālie novērtējumi).</p> <p>5. Balansa veidošana starp: ✓ akadēmisko vēlēto personālu un nepieciešamajiem nozares profesionāļiem, t.sk. jauno mācībspēku iesaistīšana studiju programmas īstenošanā (studiju programmas pašizmaksas kalkulatora izveide); ✓ akadēmiskā personāla dalību</p>	<p>veicinot savstarpējo sadarbību starp institūcijas vadību un akadēmisko personālu.</p> <p>3. Cilvēkresursu vadības politikas veidošanā svarīgi ievērot akadēmiskā personāla būtību augstākās izglītības iestādē, saglabājot akadēmisko brīvību un “nenogalinot” pētnieka motivāciju pētīt.</p> <p>4. Mērķtiecīga akadēmiskā personāla profesionālās pilnveides pasākumu organizācija.</p> <p>5. Klasteru veidošana izcilības veicināšanai.</p> <p>6. Nepieciešama tāda finansējuma sistēma, kas veicina inovatīvu domāšanu un vērsta uz inovatīvu darbību.</p>
--	---	---	--	--	--

<p>koledžās un augstskolās.</p> <p>5. Akadēmiskā personāla kompetenču pilnveide darbam ar ārvalstu studentiem: starpkultūru komunikācija, angļu valoda, izpratne par citu valstu vērtībām (īpaši autoritārām valstīm).</p>	<p>sekojošām pamatkategorijām:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ar zinātnes profilu universitātēs; ✓ ar profesionālo profilu augstskolās (mākslas, IKT, inženieru, medicīnas) – profesori, kuri ir nozares eksperti un / vai izcili pedagogi (pierādāms ar studentu atsauksmēm un studentu rezultātiem). <p>6. Priekšnosacījumi augstskolai tenūras ieviešanai: kritiskā masa attiecīgajā nozarē; finansējuma konkurētspēja; Infrastruktūra / studenti; <i>Sēklas</i> nauda; akadēmiskā brīvība caur stimuliem veikt inovatīvu pētniecību (<i>novel research</i>).</p> <p>8. Kritēriju ieviešana valsts profesoru (tenūras pozīcijām)</p>			<p>struktūrfondu projektos un valsts finansētos projektos un akadēmiskā personāla darba slodzes vienmērīgumu un stabilitāti.</p>	<p>7. Vienmērīga finansējuma pieejamība darba slodzes nodrošināšanai un sabalansētas darba slodzes veidošana, paredzot darba slodzē laiku profesionālajai pilnveidei.</p> <p>8. Komunikācijas pilnveide un demokrātiska lēmumu pieņemšana augstākās izglītības institūciju stratēģisko mērķu definēšanā un sasniegšanā.</p>
--	---	--	--	--	---

	<p>ikgadējai novērtēšanai atalgojuma pārskatīšanai: <i>finansējuma piesaiste; publikācijas; doktoranti un zināšanu pārnese.</i></p> <p>9. Valsts profesoru atbilstības amata prasībām noteikšana un izvirzīto mērķu sasniegšanas pārskatīšana par 6 gadu periodu: ✓ ja trīs gadu periodā netiek sasniegti noteiktie kritēriji, atalgojums jāsamazina līdz valsts profesora minimālajam atalgojumam; ✓ atalgojuma pārskatīšana var notikt nākamo 3 gadu laikā, pieņemot lēmumu par atalgojuma paaugstināšanu, ņemot vērā izpildītos kritērijus. Kritēriju neizpildes gadījumā</p>				
--	--	--	--	--	--

	var tik lemts par darba attiecību izbeigšanu (sešu gadu cikla izvērtēšanas rezultātā).				
--	--	--	--	--	--

Diskusiju cikla “Drosme mainīties”

2.diskusija “Kā veicināt atvērtību, iekļaušanu un iekļaušanos: Latvijas augstskolas uz pasaules kartes”

(2019.gada 23.oktobris)

Diskusijas darbnīcu kopsavilkums (diskusijas dalībnieku būtiskākie priekšlikumi)

1. Iekšējais un ārējais normatīvo aktu regulējums: valsts valoda un prasības docētājiem u.c.	2. Vides atvērtība un atbalsta mehānismi studentu, pētnieku un docētāju integrācijai Latvijā	3. Studiju programmu internacionalizācija / Ārvalstu studentu piesaiste	4. Studiju un pētniecības internacionalizācijas ilgtspēja un tās pievienotā vērtība	5. Latvijas zinātnes stratēģiskais pozicionējums ārvalstīs: nozīmīgākie pārvaldības jautājumi /faktori/ priekšnosacījumi Latvijas zinātnes starptautiskai atvērtībai un konkurētspējai
<p>1. Panākt, lai visas trīs Baltijas valstis ievērotu vienotu principu. Augstākās izglītības sistēmām jābūt atvērtākām, elastīgākām un internacionālākām.</p> <p>2. Koledžām, kas orientētas uz vietējo darba tirgu, noteikt mazāku ārvalstu mācībspēku īpatsvaru (< 5%)</p> <p>3. Augstskolās visiem docētājiem jābūt starptautiskajai</p>	<p>1. Atbalsts valsts valodas un kultūras apguvei, integrācijai augstskolā/ institūtā un risinājumi sabiedrības tolerances veicināšanai:</p> <p>✓ augstskola/ zinātniskā institūcija var <u>nodrošināt mentoru</u> – padomdevēju/ asistentu, kurš studentam vai pētniekam/docētājam palīdzētu iejusties jaunajā vidē. Mentors savus pienākumus veiktu brīvprātīgā, sabiedriskā kārtā, un arī pats varētu būt ārvalstnieks, kurš</p>	<p>1. Internacionalizācijai jābūt līdzeklim, lai veicinātu:</p> <p>✓ izglītības kvalitātes paaugstināšanos un augstākās izglītības kvalitātes atzīšanu;</p> <p>✓ lielākas pievienotās vērtības radīšanu konkrētām nozarēm (atbilstoši nozares prasībām);</p> <p>✓ studentu un pasniedzēju kompetenci, sekmējot labāku absolventu nodarbinātību;</p> <p>✓ izmērāmu peļņu.</p> <p>2. Izstrādāt valsts līmeņa stratēģiju vai politiskās</p>	<p>1. Attīstīt vienotu globālu internacionalizācijas pieeju un atbildību: nenodalīt ārvalstu studentus/pētniekus no Latvijas studentiem/pētniekiem un nodrošināt līdzvērtīgas iespējas un plašāku sociālo integrāciju.</p> <p>2. Salāgot augstskolu internacionalizācijas stratēģijas ar nacionālo starptautiskās konkurētspējas stratēģiju un nodrošināt atbalsta pasākumus marketingam.</p> <p>3. Augstākās izglītības internacionalizācijas</p>	<p>1. Veicināt zinātnes integrāciju augstākās izglītības procesā un kultūrā:</p> <p>✓ Latvijas augstākās izglītības un zinātnes sinerģijas nodrošināšanai un veicināšanai nepieciešams apvienot Augstskolu likumu un Zinātniskās darbības likumu;</p> <p>✓ veicināt starpdisciplināritāti zinātnē, pārskatot esošo promocijas kārtību pa nozarēm;</p> <p>✓ pārskatīt ekspertu komisiju “birokrātiju”, kas vairāk stimulē zinātnisko darbību atbilstoši nozarei,</p>

<p>pieredzei, projektu vadības un pētniecības pieredzei un jaunajā akadēmiskās karjeras modelī iekļaut prasību, kurā būtu noteikta obligāta starptautiskā pieredze (stažēšanās ārzemēs).</p>	<p>pirms kāda laika ieradies Latvijā un kuram ir līdzīga pieredze; ✓ veicināt integrāciju caur studiju procesu organizējot ārvalstu un vietējo studentu kopīgu dalību lekcijās un dažādos grupu darbos; ✓ izglītot docētājus un vispārējo personālu, lai veidotu izpratni par kultūru atšķirībām, veicinātu iecietību un novērstu konfliktsituācijas, t.sk. augstskolām atbilstīgi sava “studenta profilam”, veikt personāla izglītošanu par starpkultūru komunikāciju; ✓ organizēt vasaras skolas: augstskolas sadarbībā ar ministrijām pirms studiju uzsākšanas studentiem no ārvalstīm varētu organizēt vasaras skolas, kuru laikā tiktu veikta gan valodas prasmju pārbaude, gan</p>	<p>vadlīnijas, kuras noteiktu vispārējus principus internacionalizācijai. Tas mazinātu augstskolu savstarpējo konkurenci un veicinātu augstskolu līdzdalību vienotās stratēģijas īstenošanā.</p> <p>3. Izvērtēt esošajā likumdošanā par kopīgu studiju programmu (trīsvalstu) izstrādi noteiktos ierobežojumus.</p> <p>4. Veidot pakāpenisku augstskolu internacionalizāciju, nenosakot augstskolām obligāto minimāli piesaistāmo ārvalstu studējošo skaitu. Augstskolu koncentrēšanās uz noteikta studentu apjoma piesaisti veicina prasību pazemināšanos, kā rezultātā krītas kvalitāte un augstskolu vietas reitings.</p> <p>5. Izvērtēt iespēju noteikt kopīgus kvalitātes kritērijus ārvalstu studējošo piesaistei visās augstskolās, vienota kopīgā angļu valodas</p>	<p>stratēģijas sasaistīt ar pilsētu un reģionu attīstības stratēģijām, kopīgi veidojot stratēģiju ārvalstu studentu/docētāju piesaistei un integrācijai Latvijas sociālajā vidē ilgtermiņā integrēt.</p> <p>4. Apsvērt iespēju atsevišķas internacionalizācijas stratēģijas izstrādei ar mārketinga un makromārketinga (nozares reklāma) elementiem. Tās nepieciešamība pamatojama ar savu finansējumu, kas būtu dedicēts konkrētam uzdevumam.</p> <p>5. Izveidot koordinētas un efektīvas vīzu un uzturēšanās atļauju kārtības procedūras studentiem un pētniekiem. Sociālo pakalpojumu nodrošināšana un pieejamība (bērnu dārzi, veselības aprūpe, utml.) pētnieku ģimenes locekļiem.</p> <p>6. Paredzēt budžeta vietu „kvotas” un stipendijas arī ārvalstu studentiem, tādējādi palielinot konkurenci un paaugstinot</p>	<p>nevis vērsta uz starpdisciplināritāti; ✓ pārskatīt atsevišķu augstskolu padotību attiecīgās nozares ministrijai.</p> <p>2. Konkurētspējīga atalgojuma ieviešana <i>tenūras</i> nodrošināšanai augstskolās.</p> <p>3. Valsts valodas likuma normu sakārtošana saistībā ar ārvalstu pasniedzējiem, zinātnisko un administratīvo personālu atklāta starptautiska konkursa izsludināšanai.</p> <p>4. Augstskolām ņemt dalību starptautiskajās organizācijās (piemēram, “European Doctoral programs Association in Management & Business Administration” (EDAMBA)), tādējādi veicinot labās prakses pārņemšanu un savas iekšējās pārvaldības uzlabošanu atbilstoši</p>
--	---	---	---	---

	<p>arī nodrošinātas iespējas iepazīt valsti, uzzināt par tās kultūru, iegūt citu informāciju, kas saistīta ar dzīvi Latvijā;</p> <p>✓ ar valsts atbalstu organizēt latviešu valodas apguves kursus, nodrošinot obligāto valodas apguves minimumu ārvalstu studentiem, kuri Latvijā ir ieradušies uz īsu laiku (uz vienu studiju semestri vai uz vienu studiju gadu), gan arī tiem, kuri to vēlas vai kuriem tas ir nepieciešams, sniedzot iespējas latviešu valodu apgūt padziļināti;</p> <p>✓ uzlabot vīzu un termiņuzturēšanās atļauju saņemšanas procesu: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde laikā, kad veidojas lielākais vīzu un termiņuzturēšanās atļauju pieprasījums, pagarina darba laiku. Būtu jāturpina</p>	<p>testa/eksāmena izstrādei un ieviešanai visās augstskolās ārvalstu studējošo valodas zināšanu pārbaudei. Būtiski ir apzināt arī tādas rekrutēšanas aģentūras, kurām var uzticēties, taču galējā kontrole ir jāveic augstskolām, pirms students ir ieradies Latvijā.</p> <p>6. Īstenot augstskolām sagatavošanas kursus ārzemniekiem, izstrādājot centralizētu sagatavošanās kursu sistēmu studijām Latvijas augstskolās.</p> <p>7. Sagatavot un piedāvāt starptautiskās studiju programmas</p> <p>✓ nozarēs, kuras strādā globālā tirgū (piemēram, aviācija, IT, vadība, medicīna, dabaszinātnes, u.c.);</p> <p>✓ kurām pastāv programmu profesionālā akreditācija starptautiskā līmenī;</p> <p>✓ kuras nav specifiski piesaistītas konkrētai vietai un students iegūtās zināšanas var pielietot savā valstī;</p>	<p>prasības augstākās izglītības kvalitātei, savukārt ārvalstu doktorantūras studentus iesaistīt darbā Latvijas uzņēmumos. Apsvērt iespēju prasīt <i>atstrādāt</i> obligātos gadus, ja studentam ir bijusi budžeta vieta un stipendija u.tml.</p> <p>7. Augstskolām uzlabot sociālo, t.sk. karjeras informācijas, pakalpojumu kvalitāti un pieejamību arī ārvalstu studentiem:</p> <p>✓ augstskolām jāpiesaista docētāji, kas ir spējīgi un gatavi strādāt gan latviešu, gan angļu valodā;</p> <p>✓ studiju procesā sniegt ārvalstu studentiem/mācībspēkiem zināšanas par Latvijas un Eiropas kultūru, latviešu valodas ievadkursus.</p> <p>8. Nepieciešami atsevišķi pasākumi profesionālās kvalifikācijas iegūšanai un atzīšanai, piemēram, medicīnas un veselības aprūpes jomā.</p>	<p>ārvalstu organizāciju prasībām.</p>
--	---	---	--	--

	<p>digitalizācija, kas sekmētu ātrāku datu apmaiņu starp dažādām institūcijām;</p> <p>✓ uzlabot iepriekšējās izglītības dokumentu atzīšanas, pielīdzināšanas kārtību, paātrinot procesu, kādā tiek veikta iepriekšējās izglītības dokumentu atzīšana, t.sk. varētu būt arī lētāks vai bezmaksas.</p> <p>2. Atbalsts darba/ studiju un sadzīves/ mājokļa jautājumu risināšanai:</p> <p>✓ veicināt publiskā un privātā sektora partnerību studentu dienesta viesnīcu/īres dzīvokļu nodrošināšanai, Dienesta viesnīcu remonts un uzturēšana augstskolām sagādā lielus izdevumus. Privātā sektora iesaiste būtu ātrākais risinājums, lai nodrošinātu studentus ar moderniem, mūsdienu prasībām atbilstīgiem mājokļiem.</p>	<p>✓ doktorantūrā.</p> <p>8. Internacionalizācijas pasākumu kvalitātes nodrošināšanai augstskolās ir jāpilnveido akadēmiskā personāla kompetence stādāt starpkultūru vidē</p> <p>✓ motivējot personālu pārmaiņām saistībā ar studiju satura internacionalizēšanu;</p> <p>✓ nodrošinot angļu (vai citas ES) valodas apguves iespējas;</p> <p>✓ veicinot stažēšanos un dalību starptautiskās konferencēs;</p> <p>✓ nodrošinot mācības par darbu starpkultūru vidē, starpkultūru komunikāciju.</p> <p>9. Mērķorientēti, pārdomāti un, faktos balstīti, augstskolām ņemt dalību starptautiskajos tīklos, profesionālajās asociācijās un reitingos.</p> <p>10. Kvalitatīvu, mūsdienīgu un konkurētspējīgu studiju programmu izstrādāšanai un īstenošanai ir nepieciešams</p>	<p>9. Nodrošināt zinātnes bāzes finansējumu starp-projektu periodam (uz noteiktu termiņu līdz 6 -12 mēnešiem).</p> <p>10. Uzlabot augstskolu starptautisko reitingus.</p>	
--	--	---	---	--

	<p>Tomēr, veidojot publiskā un privātā sektora sadarbību šajā jomā, nepieciešams nodrošināt, lai dienesta viesnīcas saglabātu savu būtību un funkciju – tās nedrīkstētu kļūt dārgākas par dzīvokļiem;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ palielināt karjeras atbalsta kapacitāti, t.sk., piemēram, palielināt augstskolu karjeras centru kapacitāti. <p>3. Atbalsts sociālo un veselības aprūpes jautājumu risināšanai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ nodrošināt vienota medicīnas punkta esamību augstskolās; ✓ nodrošināt ģimenes ārsta pieejamību augstskolas ietvaros (kas var vispārīgi novērtēt veselības stāvokli, izsniegt nozīmējumus, izrakstīt receptes); 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ redzējums par studiju programmas saturu un studentu iegūstamo kvalifikāciju, kompetencēm un prasmēm; ✓ pieredzes apmaiņa ar starptautiskajiem partneriem; ✓ konkurētspējīgi, labi novērtēti vietējie un ārvalstu docētāji; ✓ uzņēmumu atvērtība sadarbībai ar studējošiem/pasniedzējiem praktiskas pieredzes gūšanai; ✓ iedvesmas momenti pasniedzējiem studiju programmu izstrādei (ne tikai finansiāla veida); ✓ atbilstošs un konkurētspējīgs finansējums un citi resursi studiju procesa nodrošināšanai. <p>11. Ievērojot to, ka ārvalstu studējošie brauc uz LV iegūt izglītību, tad bakalaura līmenī ārvalstu studējošo nodarbinātība ārpus studijām būtu skatāma tikai caur augstskolu praksēm, tādējādi nodarbinot studējošo</p>		
--	--	---	--	--

	<p>✓ nodrošināt psihologu/ paplašināt tā pieejamību (studiju slodze, integrācijas u. c. jautājumi).</p> <p>4. Studiju un darba apvienošana:</p> <p>✓ veicināt studentu (gan vietējo, gan ārvalstu) nodarbinātību pašās augstskolās/ zinātniskajās institūcijās, tādējādi vienlaikus sekmējot arī pētniecībā balstītu studiju principa īstenošanu;</p> <p>Studentu iesaistei studiju/ zinātniskajā darbā nevajadzētu sniegt tikai prakses iespējas, bet tai ir jābūt atalgotai, saistītai ar dažādiem atvieglojumiem;</p> <p>✓ iegūt citu valstu pieredzi studējošo nodarbinātības jomā.</p>	<p>konkrētā jomā, kurā tiek iegūta izglītība un specialitāte.</p> <p>12. Izvērtēt iespēju augstskolu filiāļu atvēršanai ārzemēs.</p>		
--	---	--	--	--

Diskusiju cikla “Drosme mainīties”

4.diskusija “Kā veicināt augstākās izglītības sistēmas efektivitāti: sadarbība un resursu koplietošana”, (2019.gada 4.decembris)

Diskusijas darbnīcu kopsavilkums (diskusijas dalībnieku priekšlikumi)

1. Resursu koplietošana: infrastruktūra un materiāli tehniskā bāze	2. Resursu koplietošana: stratēģiskā vadība	3. Resursu koplietošana: studiju procesa organizēšana	4. III pīlāru modeļa turpmākā attīstība	5. Augstākās izglītības digitalizācija
<p>1. Sniegt lielāku atbalstu augstskolu bibliotēkām, lai nodrošinātu pieeju specializētām datu bāzēm (studenti tiek aicināti apmeklēt LNB Rīgā, kurā ir nodrošināta pieeja vairākām datubāzēm): ✓ apsvērt bibliotēku konsorcijs izveidi ar vienotām piekļuves iespējām vai nacionāla konsorcijs izveidi datu bāžu abonēšanai.</p> <p>2. Izveidot speciālu programmu nacionālas nozīmes</p>	<p>1. Uzlabot kopīgo studiju programmu menedžments: ✓ nodrošināt ar diplomu paraugiem ar katru valsti; ✓ atrisināt diplomu parakstīšanas problēma kopīgās studiju programmās (piemēram, uz diplomiem jābūt trīs rektoru parakstiem).</p> <p>2. Nodrošināt atbalsta mehānismus kopīgu studiju programmu veidošanai (procesam jābūt mazāk reglamentētam).</p>	<p>1. Izveidot kopīgas asociācijas pieredzes apmaiņai un kopīgas doktorantūras programmas (gan starp Latvijas Universitātēm, gan starp Latvijas un ārvalstu universitātēm) izveide: ✓ turpināt virzību uz virtuālajām universitātēm Eiropā; ✓ salāgot dažādus normatīvos aktus starp visām Baltijas valstīm sadarbības veicināšanai kopīgu studiju programmu izstrādē un īstenošanā; ✓ veidot kopīgus žurnālus, ziemas un vasaras skolas.</p>	<p>1. Palielināt finansējumu augstākajai izglītība un zinātnei.</p> <p>2. Nepieciešama vienlīdzīga finansējuma sadale studiju vietām, piemēram, ✓ piešķirot budžeta vietas visiem Latvijā studējošajiem; ✓ piešķirot kredītus un tos vēlāk dzēšot (valsts garantēts kredīts), piešķirot studiju līdzfinansējumu visiem studējošajiem; ✓ budžeta vietas sadalīt neatkarīgi no ministrijas un tās pakļautības iestādēm, un neatkarīgi studiju jomas; ✓ studiju vietu sadalē atteikties no vēsturiskā</p>	<p>1. Digitalizēt augstākās izglītības institūciju pamatprocesus (piemēram, iekšējo dokumentu pārvaldības sistēmu).</p> <p>2. Studiju procesā izmantot gan klātienē, gan attālinātos risinājumus. Vieslektoru lekcijas nodrošināt publiski pieejamas (videoformātā).</p> <p>3. Motivēt docētājus ieviest dažādas digitālas inovācijas, kuru ieviešana studiju procesā var tikt sasaistīta ar docētāju darba samaksu – piemaksas noteikšanu.</p> <p>4. Apgūt dažādus fondus inovāciju ieviešanā augstākās izglītības</p>

<p>infrastruktūras uzturēšanai, kas paredz atsevišķu infrastruktūru koplietošanu (līguma veidā). Nav iespējams attīstīt infrastruktūru visās institūcijās vienlīdz augstā līmenī, tādēļ institūcijām jāspecializējas un jāpiedāvā sava infrastruktūra citām institūcijām.</p> <p>3. Izveidot tādu informācijas sistēmu, kas ātri un ērti ļauj atrast nepieciešamo informāciju par augstākās izglītības institūcijām un zinātnes institūcijām koplietošanā pieejamajiem resursiem.</p> <p>4. Problēmas rada tas, ka iekšēji nav iespējams pārdalīt naudu starp dažādām struktūrvienībām, nav</p>	<p>3. Īstenot Latvijas mācībspēku un studentu Erasmus Latvijas robežās (Latvijas Erasmus), lai gūtu pedagoģiskās prasmes, attīstītu inovācijas.</p> <p>4. Nepieciešamas kopīgas studiju programmas (īpaši doktora programmas). Jāsakārto resursu pieejamības jautājumi, kopīgu resursu izmantošanas jautājumi.</p> <p>5. Turpināt SAM 8.2.2. akadēmiskā personāla pilnveidi, digitālo kompetenču pilnveidi.</p> <p>6. Attīstīt dažādus IT risinājumus: <i>online</i> C kursi, tālmācības kursu attīstība, C kursu apgūšana tālmācībā (citās, citu valstu augstskolās), kontaktstundas tiešsaistē, C daļas kursu</p>	<p>2. Izstrādāt vienotus darba samaksas noteikumus docētājiem, kuri ir iesaistīti kopīgas starpaugstskolu studiju programmas īstenošanā.</p> <p>3. Īstenot studentiem kopīgas prakses, sadarbojoties Latvijas augstskolām savā starpā un sadarbojoties ar augstskolām ārvalstīs.</p> <p>4. Apsvērt gatavību docētāju rotācijai, piemēram, docētājs pasniedz vienu un to pašu kursu augstskolās dažādos Latvijas reģionos.</p> <p>5. Izveidot kopīgu vieslekciju datubāzu un reģistru, lai atvieglotu birokrātiju un vienas vieslekcijas dēļ citā universitātē, pasniedzējs nav atkārtoti jāpiereģistrē kādā sistēmā.</p> <p>6. Veicināt starpdisciplināritāti studiju programmu īstenošanā, piemēram, biznesa studentiem apgūt mākslu.</p> <p>7. Katram doktorantūras studentam piešķirt divus doktora darba vadītājus. It</p>	<p>“aploksnes” principa – augstskolām piešķirot katru gadu to pašu finansējumu, ko iepriekšējā gadā (ja nav pielikumu).</p> <p>3. Trīs pīlāru finansēšanas modelis ir jāmodificē ✓ I pīlāra (studiju) īstenošanai ir jānovirza 80% no kopējā finansējuma, savukārt II pīlāram (sniegumam) novirzot 20%; ✓ I pīlāra (bāzes) finansējuma gadījumā atteikties no detalizēta matemātiskā aprēķina, kas noteikts MK noteikumos Nr. 994.;</p> <p>✓ finansējuma sadalījums un budžeta vietu piešķiršana notiek, balstoties uz katras institūcijas stratēģiju (stratēģisks budžeta vietu sadalījums, saskaņots ar IZM). Šādi iespējams vienoties par konkrētu budžeta vietu skaitu un to finansējuma apjomu, un ar šīs stratēģijas palīdzību būtu iespējams paredzēt finansējumu arī zinātnei;</p>	<p>institūcijās (piemēram, Teterevu fonds).</p> <p>5. Koplietot vispārējo kursu materiālus, sākotnēji sakārtojot autortiesību jautājumus.</p> <p>6. Nodrošināt vairākas lietas, kas jau tiek īstenotas Eiropas savienībā: ✓ dokumentu automātiska atzišana, kas nozīmē arī iespēju diplomus ātri pārbaudīt; ✓ vienota un publiska diplomu reģistra izveide Latvijā, t.sk. digitālo diplomu ieviešana, kas prasa arī likumdošanas izmaiņas. Nepieciešams ar blokkēžu risinājumu sajūgts diplomu reģistrs (piemēram, ja students pāriet no vienas All uz otru, nav nepieciešams pieprasīt no studenta nevienu dokumentu, iespējams pieslēgties sistēmai un pārbaudīt) un nodrošināt to, ka augstskolas Latvijā atzīst viena otras diplomus (un augstskolas Eiropā atzīst Latvijas diplomus un otrādi);</p>
---	---	--	--	--

<p>sistēmas iekšējiem norēķiniem (vieglāk ir izmantot ārpakalpojumu). Tātad – pastāv ierobežojums izmantot pašiem savus resursus</p> <p>5. Slēgt starpaugstskolu līgumus kopīgu laboratoriju gadījumā, kas papildināti ar resursu koplietošanas noteikumiem. ZI savā starpā nav sadarbības līgumu, kur tas tiktu regulēts.</p> <p>6. Katrā institūcijā ir jābūt atbildīgajam, kas nodrošina kiberdrošību.</p> <p>7. Nodrošināt koledžām piekļūt AII un ZI resursiem.</p> <p>8. Veicināt sadarbību arī Baltijas līmenī.</p> <p>9. Starptautiskajam finansējumam</p>	<p>internet-platformas izveide.</p> <p>7. Nodrošināt informācijas plūsma par dažādām iniciatīvām studiju procesa nodrošināšanai (piemēram, kopīgas licences – datubāzes, datorprogrammatūras).</p> <p>8. Nodrošināt studentiem pieejamību mācību materiāliem kopīgajās studiju programmās.</p> <p>9. Nodrošināt mācībspēku profesionālo pilnveidi resursu koplietošanas jautājumos.</p>	<p>sevišķi tas ir aktuāli starpdisciplināros pētījumos.</p> <p>8. Rast risinājumu vienas augstskolas studentiem apgūt C vai B daļas kursu citā augstskolā, viņam tas ir jādara par saviem līdzekļiem.</p>	<p>✓ finansējumu piešķirt, balstoties uz <i>tenure track</i> principiem;</p> <p>✓ snieguma kritērijus II pīlārā definēt pēc jomām, piemēram, izglītība, māksla, sports, utt.;</p> <p>✓ III pīlārā balstīties uz diviem kritērijiem: 1) konkurence (finansējums tiek ieguldīts tika tajās jomās, kur ir redzama atdeve no ieguldītā finansējuma) un 2) valsts prioritātes.</p>	<p>✓ izstrādāt vienotus kvalitātes standartus tālmācības programmām Latvijā, t.sk. to novērtēšanai;</p> <p>✓ Izstrādāt risinājumu, kas ļautu “ielasīt” no AII piedāvājumiem apgūtās kompetences iekļaujot tās vienotā CV.</p> <p>7. Iespējams veidot repozitorijus (kursa materiāli, ziņojumi, vadlīnijas, metodikas grupēt pēc tematikas nevis kursiem).</p> <p>8. Izveidot dažādas platformas studiju materiālu veidošanai, ievietošanai un koplietošanai starp vairākām AII (piemēram, angļu valodas apguvei).</p> <p>9. Vienotas sistēmas izveide satura oriģinalitātes pārbaudei.</p> <p>10. Organizēt centralizētas mācības/kursus docētājiem (piemēram, AIC mācības par to, kā vērtēt studiju rezultātus), nodrošinot to pieejamību arī attālināti.</p>
--	---	---	---	--

<p>formulas finansējuma izmantošanai jau pastāv, jautājums – vai Latvija var tās pārņemt.</p> <p>10. Veicināt resursu koplietošanu starp AII/ZI un uzņēmumiem un industriju (studentu inovāciju granti, studentu darbs uzņēmumos):</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ studenti bieži augstskolās ir “uz izķeršanu” – uzņēmumi jau pirmajosursos nāk uz universitātēm un izsaka dažādus piedāvājumus; ✓ problēmas rada tas, ka atklāti nav pieejama informācija par augstskolu resursiem. <p>11. Sakārtot likumdošanu datu koplietošanai saistībā ar akadēmisko</p>				
--	--	--	--	--

<p>godīgumu, datu kvalitāti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ svarīgi, lai dati būtu pieejami. Daudzi negrib publicēt datus, uzskatot, ka tie pieder tikai viņiem. Datiem būtu jābūt pieejamiem, ja to finansēšanā piedalījusies arī valsts – tas būtu jānostiprina likumdošanā. ✓ tiktu atvieglota Centrālā ētikas komiteja. Pastāv arī institucionālās ētikas komitejas, bet par tām trūkst informācijas; ✓ uzlabot pētniecības integritāti. 				
---	--	--	--	--

Diskusiju cikla "Drosme mainīties"

5. diskusija "Augstākās izglītības pārvaldības un attīstības izaicinājumi"

(2019.gada 20.decembris)

Diskusijas darbnīcu kopsavilkums (diskusijas dalībnieku priekšlikumi)

1. Augstākās izglītības institūciju tipoloģija	2. Augstākās izglītības institūciju pārvaldības modeļi	3. Augstākās izglītības institūciju Padomju izveide, darbības principi un atsauksana	4. Augstākās izglītības institūciju konsolidācija – integrācijas modeļi
<p>1. Universitātes, zaudējot savu statusu nevarēs attīstīties kā līdz šim. Drīzāk universitātēm ir jāapvienojas (piemēram – Kurzemes reģionā jāveido Kurzemes universitāte).</p> <p>2. Reģionālais aspekts nedrīkst būt kritērijs augstākās izglītības institūciju tipoloģijas veidošanā.</p> <p>3. Izvērtēt iespēju izveidot trešā tipa augstskolas - māksla, sports, u.c., un neveidot atsevišķu privāto augstskolu tipu.</p> <p>4. Sadalot augstskolas pa tiem nepieciešams vairāk uzsvērt kvalitatīvos, nevis kvantitatīvos kritērijus.</p> <p>5. Neatteikties no koledžu nosaukuma, jo koledžas statusa maiņa uz profesionālo izglītību,</p>	<p>1. Koncentrēties nevis uz pašām pārvaldes instancēm, bet gan uz funkcijām, kādas katrai no šīm instancēm plānots veikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ apzināt svarīgākās funkcijas un ap tām veidot attiecīgas instances; ✓ neatstāt nevienu instanci, kurai īsti nav par ko lemt. <p>2. Izvērtēt rektora lomu universitātē/augstskolā: rektors kā izpilddirektors vai kā reprezentējoša persona?</p> <p>3. Neveikt izvēli starp efektivitāti un demokrātiju: satversmes sapulce dod iespēju ievēlēt vai atcelt rektoru un tas ir demokrātisks lēmums.</p> <p>4. Satversmes sapulce ir institūcijas stūrakmens. Tā sanāk divas reizes</p>	<p>1. Noteikt padomes sastāva dalījumu 50/50 (ārzemju pārstāvji/vietējie), padomes sastāvā iekļaujot arī studējošo pārstāvi.</p> <p>2. Iespējams padomē jābūt tikai vienai algotai personai - padomes vadītājam.</p> <p>3. Rast alternatīvu amatpersonas statusam padomes locekļiem.</p> <p>4. Padomei ir būtiska loma rektora vēlēšanās. Mainot ideju par padomi mainās arī process, kurā ievēl rektoru. Izsludinot konkursu uz rektora amatu, uz vēlēšanām tiek tikai tie kandidāti, kurus ir apstiprinājusi padome.</p> <p>5. Neiekļaut rektoru padomes sastāvā. Jādomā par to, kāda būs rektora atbildība, un par ko atbildēs padome.</p>	<p>1. Ciešāku integrāciju veidot:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ nošķirot sadarbību un integrāciju, jo tas nav viens un tas pats; ✓ samazinot Rīgas augstākās izglītības institūciju filiāļu skaitu, stiprinot reģionālās augstākās izglītības institūcijas vai arī likvidējot tās; ✓ apsverot augstskolu un zinātnisko institūtu integrāciju; ✓ veidojot kopīgas padomes vairākām augstākās izglītības institūcijām (šobrīd valsts augstskolas padotas dažādām ministrijām). piemēram, apstiprinot stratēģijas; ✓ uzreiz nebūvējot jaunas ēkas un sākotnēji risinot citus jautājumus;

<p>pamazina tās statusu, izvērtēt iespēju koledžu integrēšanai universitātēs/augstskolās un pārskatīt finansējuma piešķiršanu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ nepieciešams radīt situāciju, kurā daļa atalgojuma veidojas no budžeta un daļa - no snieguma; ✓ nepieciešama karjeras modeļa un ievēlēšanas kārtības maiņa; ✓ nozares profesionāļus, kuri nav akadēmiskais personāls, ir būtiska mācībspēku daļa mūsdienu koledžās. Jaunajā reformā viņus nevar izslēgt. <p>6. Nepieciešams salāgot pīlāru modeli ar jauno augstākās izglītības institūciju dalījumu un</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ noteikt proporcijas zinātniskai darbībai universitātēs un augstskolās, neierobežojot universitātes liekot tām nodarboties tikai ar fundamentālo zinātni. 	<p>gadā un rektors visiem klātesošajiem atskaitās par padarīto, rada kopības, piederības sajūtu, kā arī rada klātesošajos informētību par institūcijā norisošajiem procesiem (fakultātes dekāni to nodod tālāk savās fakultātēs). Arī tās ir svarīgas funkcijas augstākās izglītības institūciju pārvaldībā.</p> <p>5. Izvērtēt arī vertikālo pārvaldību augstākās izglītības institūcijās:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ kā pārvaldības modelis ietekmēs fakultāšu skaitu; ✓ kā fakultāšu izvirzītie mērķi saskan ar universitātes/augstskolas mērķiem. <p>6. Veikt pilotprojektu lielākajās universitātēs, izveidojot tajās padomes un izvērtēt tās darbības rezultātus.</p> <p>7. Mazās augstskolās paplašināt funkcijas jau esošajām instancēm piemēram, konventam. Ir nepieciešama starptautiska ekspertīze un šādas funkcijas var papildu piešķirt konventam.</p> <p>8. Pasaules pieredzei jābūt kā galvenajam kritērijam ārvalstu</p>	<p>6. Veikt pilotprojektu lielākajās universitātēs, izveidojot tajās padomes un izvērtēt tās darbības rezultātus.</p> <p>7. Nepieciešams izveidot investoru padomi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ saprotot, ka mazām augstskolām ne vienmēr ir jāpievienojas lielajām. <p>2. Ievērot nepieciešamos priekšnosacījumus ciešākas integrācijas procesu stimulēšanai un aktivizēšanai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ sākotnēji formulēt stratēģisko redzējumu izmaiņu nepieciešamībai; izmaiņas neveikt agresīvā veidā; ✓ sakārtot juridiskos jautājumus, lai integrācija vispār būtu iespējama un vienkāršot birokrātisko procedūru. Piemēram, lai varētu apvienot divas privātās augstskolas (Komerclikums un Augstskolu likums – savstarpēji nesaskan); ✓ iesaistīt studējošos integrācijas procesā, ņemot vērā viņu viedokli; ✓ katrai augstākās izglītības institūcijai fokusēties uz savu specializāciju. Tādējādi arī koncentrējot savus resursus, t.sk. akadēmisko personālu; ✓ izmainīt atskaitīšanās veidu – katra augstskola atskaitās tikai individuāli par sevi;
---	---	---	--

<p>Augstskolās kā prioritāte ir studijas, vienlaikus īstenojot arī pētniecību;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ norādīt, ka universitātēm ir cits uzsvars un orientācija, nevis papildu pienākumi par papildu finansējumu; ✓ salāgot akadēmiskā personāla atalgojumu, mainot esošās darba samaksas aprēķināšanas un ievēlēšanas kārtību; <p>7. Precīzi definēt, kas ir konsorcijs un kāds būs sadarbības modelis konsorcijā starp augstākās izglītības institūcijām.</p> <p>8. Neizmantojot reitingus kā pašmērķi kādas izglītības starptautiskās konkurētspējas raksturošanai. Reitingi jāvērtē kopā ar augstākās izglītības institūciju stratēģijām, analizējot, kā pašas augstākās izglītības institūcijas sevi redz starptautiskajā vidē.</p> <p>9. Piešķirt augstākās izglītības institūcijām finansējumu ilgākam laika periodam (nevis tikai uz 1 gadu), - piemēram, uz visu</p>	<p>padomes locekļu atlasē. Izmantot diasporu kā resursu padomes locekļu ar ārvalstu pieredzi atlasei</p> <p>9. Pārskatīt ar amatpersonas statusa saistītos aspektus, kas mazina motivāciju personai kļūt par universitātes/augstskolas padomes locekli. Iespējams veidot arī divu palātu sistēmu, kurā senātam ir jāapstiprina budžets.</p> <p>11. Svarīgi saglabāt to funkciju, kas paredz, ka darba devēji var iesaistīties augstākās izglītības institūciju darbā. Finanšu, stratēģiskie jautājumi jāatstāj</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ profesionāli atlasītu, augstskolu lēmēj institūciju apstiprinātu personu pārziņā; ✓ personām, kurām ir ne tikai akadēmiskās, bet arī uzņēmējdarbības kompetences. <p>12. Efektīvai pārvaldībai ir jānotiek nemitīgi, tādējādi Latvijas Darba devēju konfederācija ir pret instanci, kas sanāk kopā pāris reizes gadā.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ✓ neaprobežoties tikai ar Latviju un mainīt savu provinciālo redzējumu, nepieciešama starptautiskā dimensija, Eiropas izglītības telpa ; ✓ pievērst uzmanību studiju programmām, kurās nav daudz studējošo un sagatavotie speciālisti darba tirgū nav vajadzīgi; ✓ izvērtēt iespēju piešķirt mērķfinansējumu integrācijas veicināšanai Valsts pētījumu programma ir iespēja sadarbības sekmēšanai augstskolām un zinātniskiem institūtiem; ✓ definēt specializācijas kvalitātes līmeni, lai veicinātu izaugsmi (akreditācija, apmācība) un konkrētus kvalitātes rādītājus (piemēram, Hirša indekss). <p>3. Atbrīvojoties no tā, kas apgrūtina un kavē sadarbību starp augstākās izglītības institūcijām, un rada šķēršļus integrācijai, piemēram,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ profesionālo un akadēmisko studiju programmu dalījums; ✓ profesiju standarti; ✓ dubultie diplomi.
--	---	--	--

akreditācijas periodu, tādējādi radot iespēju izvērtēt augstākās izglītības institūciju dinamiku par noteiktu laika periodu un nepietiekama progresā gadījumā lemt par finansējuma samazināšanu.			
--	--	--	--

3.pielikums

Iekšējo un ārējo padomes locekļu īpatsvars dažādās Baltijas jūras reģiona universitātēs

Universitāte	Padomes locekļu skaits	Iekšējie (iecelšanas princips)	Ārējie (iecelšanas princips)	Vieta QS reitingā	Mājas lapa, piezīmes
Aalto Universitāte, FI	7	0	7 (ievēlē universitātes nominācijas komisija)	134	https://www.aalto.fi/en/aalto-university/organisation
Helsinki Universitāte, FI	15 (universitātes kolēģija lemj par padomes locekļu skaitu)	9 (2 ir studenti)	6 (padomes priekšsēdētājs ir ārējais pārstāvis, ievēlē universitātes kolēģija)	107	Universitātes kolēģija ir līdzīga senātam. Ir starptautiskais padomdevēju konvents (ievēlē padome) https://www.helsinki.fi/en/ihmiset-0/the-board-the-university-collegium
Tartu Universitāte, EE	11	5 (nominē senāts)	6 (5 nominē izglītības un zinātnes ministrs, 1 Igaunijas Zinātņu akadēmija)	301	https://www.ut.ee/en/university/structure-and-staff/university-governance Padomes lielākā daļa nav darba attiecībās ar universitāti. Senātam ir vienreiz veto tiesības par padomes pieņemtiem lēmumiem attiecībā uz budžetu.
TalTech, EE	11	5 (nominē senāts)	6 (5 nominē izglītības un zinātnes ministrs, 1 Igaunijas Zinātņu akadēmija)	601-650	https://www.ttu.ee/university/structure/tut-board-of-governors/ Padomes lielākā daļa nav darba attiecībās ar universitāti. Senātam ir vienreiz veto tiesības par padomes pieņemtiem lēmumiem attiecībā ar rektora ievēlšanu un statūtu apstiprināšanu.
Kaunas Universitāte, LT	9 (vai 11)	1 students, 2 (3) – akadēmiskais/	1 apstiprina ministrija, saskaņojot	751-800	https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430

		zinātniskais personāls; 1 no administrācijas	ar universitātes senātu; 4 (5) apstiprina ministrija sadarbībā ar Augstākās izglītības padomi		Padomes priekšsēdētājs nav universitātes darbinieks; likums:
Viļņas Universitāte, LT	11	5 ievēlē akadēmiskais personāls, 1 ievēlē studenti no studentiem. Nedrīkst būt senāta locekļi	4 ievēlē akadēmiskais personāls, 1 ievēlē studenti. Nedrīkst būt deputāti, valdības pārstāvji un ierēdņi	458	https://www.vu.lt/site_files/Adm/statutas/VU_Statute.pdf Budžeta pieņemšanai vajag senāta viedokli.
Varšavas Universitāte, PL	7	1 padomes loceklis ir Studentu apvienības prezidents	6	349	http://en.uw.edu.pl/about-university/governance/the-university-council-of-the-university-of-warsaw/
Jagaiļa Universitāte, Krakova, PL	7	1 padomes loceklis ir Studentu apvienības prezidents; 3 no universitātes akadēmiskās vides	3	338	https://en.uj.edu.pl/en_US/about-university/governance/university-council
Rīgas Tehniskā universitāte, LV	NAV			701-750	
Latvijas Universitāte, LV				801-1000	
Rīgas Stradiņa universitāte, LV				801-1000	

4.pielikums

Koledžas profesionālās izglītības iestāžu tipoloģijā

Latvijā, atšķirībā no citām Eiropas valstīm, koledžas vienlaikus ir gan profesionālās izglītības, gan augstākās izglītības institūcijas ar tiesībām īstenot profesionālās izglītības programmas atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 3.–5. līmenim.

Boloņas procesā, izstrādājot kvalifikāciju ietvarstruktūru Eiropas augstākās izglītības telpai,⁸⁷ tika iezīmēta un nostiprināta arī īsā cikla augstākās izglītības loma. Īsā cikla augstākā izglītība ir nozīmīgs izglītības posms, kas nodrošina vieglāku pāreju no vidējās uz augstāko izglītību. Tā ir iespēja virzīties uz priekšu pa izglītības līmeņiem karjeras mērķu sasniegšanā, izmantojot iepriekšējā izglītības posmā iegūto izglītību (pielīdzinot daļēji vai pilnā apjomā).

Boloņas process augstākajā izglītībā paredz trīs izglītības ciklus: bakalaura studijas, maģistra studijas un doktora studijas. Atbilstoši Dublinas *deskriptoriem* (studiju līmenim raksturīgo studiju rezultātu uzskaitījumam), kas tika nedefinēti, veidojot Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru, īsā cikla augstākās izglītības programmas ir daļa no pirmā augstākās izglītības cikla, kas atbilst Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras 5.līmenim. Vienlaikus Boloņas process nenosaka institucionālo modeli īsā cikla augstākās izglītības īstenošanai, un valstu pieejas atšķiras.

Parīzes komunikē⁸⁸ (2018) uzsver, ka daudzās mūsu sistēmās ECTS balstītai īsā cikla kvalifikācijām ir aizvien nozīmīgāka loma studējošo sagatavošanā nodarbinātībai un tālākām studijām, kā arī sociālās kohēzijas uzlabošanā, atvieglojot piekļuvi personām, kuras citādi nebūtu iekļāvušies augstākajā izglītībā. Tāpēc mēs iekļaujam īsā cikla kvalifikācijas kā atsevišķas kvalifikācijas Eiropas augstākās izglītības telpas (EAIT) (QF-EHEA) visaptverošajā kvalifikāciju ietvarstruktūrā. Katra valsts var izlemt, vai un kā integrēt īsā cikla kvalifikācijas savā nacionālajā augstākās izglītības sistēmā.

Padomes ieteikums⁸⁹ (2018) par to, kā sekmēt augstākās izglītības un vidējās izglītības un mācību kvalifikāciju un ārvalstīs pavadītu mācību periodu rezultātu automatisku savstarpēju atzīšanu, kuru paredz ieviest Latvijā, uzsver, ka nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras vai sistēmas ir pielīdzinātas Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai ar atsaucēm, kas ir pārskatītas un, attiecīgā gadījumā atjauninātas, un ir veikušas pašsertifikāciju saistībā ar Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūru (Latvija ir iesniegusi un aizstāvējusi atjaunoto ziņojumu 2018. gada 4. novembrī⁹⁰). Augstākās izglītības sistēma ir organizēta saskaņā ar Boloņas procesa struktūrām un principiem, kas aptver trīs ciklu sistēmu un, ja tas attiecas uz dalībvalsti, – īsu ciklu, kā definēts Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrā; un ārēju kvalitātes nodrošināšanu veic neatkarīgas kvalitātes nodrošināšanas aģentūras, kas ir reģistrētas vai pieteikušās reģistrācijai Eiropas kvalitātes nodrošināšanas reģistrā un kas tādējādi darbojas, ievērojot gan standartus un pamatnostādnes attiecībā uz kvalitātes nodrošināšanu Eiropas augstākās izglītības telpā, gan Eiropas pieeju kopīgu programmu kvalitātes nodrošināšanai. No Padomes ieteikuma izriet, ka izglītības iestādēm, kas realizē augstākās izglītības programmas, jāspēj pierādīt tās atbilstību ESG.

⁸⁷ <http://www.nki-latvija.lv/par-eki>

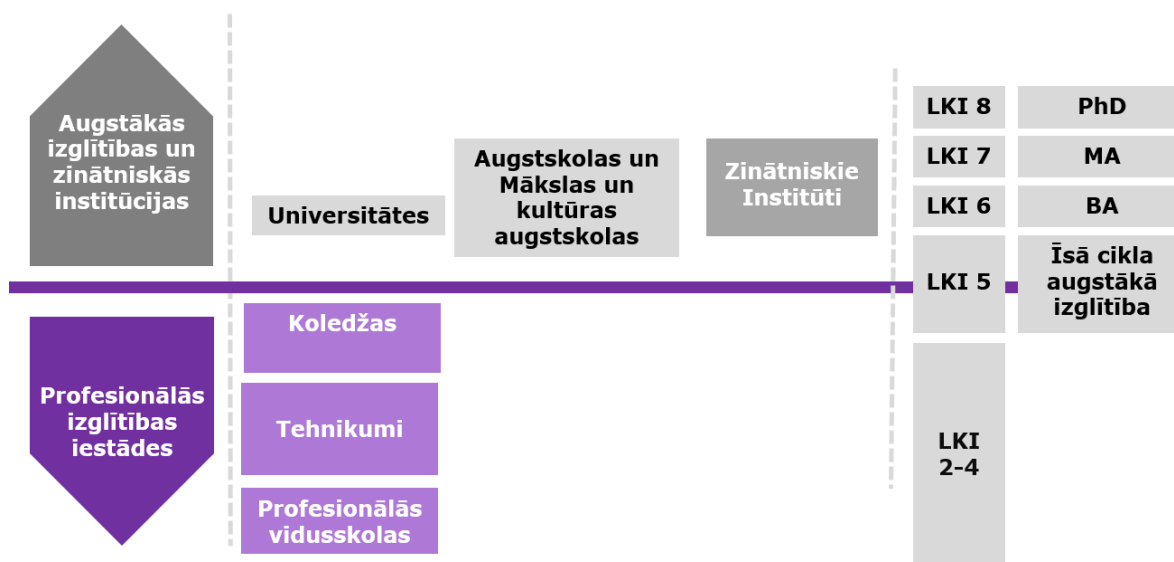
⁸⁸ http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_final_952771.pdf

⁸⁹ Padomes ieteikums (2018. gada 26. novembris) par to, kā sekmēt augstākās izglītības un vidējās izglītības un mācību kvalifikāciju un ārvalstīs pavadītu mācību periodu rezultātu automatisku savstarpēju atzīšanu (2018/C 444/01): [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H1210\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H1210(01)&from=EN)

⁹⁰ Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Atjaunotais pašvērtējuma ziņojums (2018): http://www.nki-latvija.lv/content/files/Pasvertejuma_zinojums_2018_LV.pdf

ESG attiecas uz visiem augstākās izglītības piedāvājumiem EAIT, neskatoties uz studiju formu vai īstenošanas vietu⁹¹. Tādēļ ESG jāattiecinā uz visu augstāko izglītību, ieskaitot transnacionālu vai pārrobežu izglītības īstenošanu. Šajā dokumentā termins “programma” attiecas uz augstāko izglītību tās plašākajā nozīmē, ieskaitot tās programmas, kuras beidzot netiek piešķirtas oficiālās kvalifikācijas. AIC skaidro, ka šajā gadījumā vārds “kvalifikācija” lietots Lisabonas Konvencijas nozīmē: jebkurš grāds, diploms vai cits dokuments, ko piešķir kompetenta iestāde, apliecinot augstākās izglītības programmas sekmīgu pabeigšanu.⁹²

AUGSTĀKĀS UN PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU TIPOLOĢIJA

Nemot vērā augstāk minēto, nostiprinot koledžas kā profesionālās izglītības iestādes, kurām ir tiesības īstenot īsā cikla augstākās izglītības studiju programmas, ir jāievēro šādi nosacījumi:

- koledžas tiek iekļautas profesionālās izglītības iestāžu tipoloģijā;
- turpmāk tiek plānota pāreja uz vienotu izglītības iestāžu reģistru, atsevišķi nenodalot augstskolu reģistru;
- koledžas turpina īstenot īsā cikla augstākās izglītības studiju programmas un studējošie saņem izglītības dokumentus, kas apliecina, ka iegūta pirmā līmeņa augstākā profesionālā izglītība un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 5.līmeņa profesionālā kvalifikācija, kas ļauj uzsākt studijas vēlākajos posmos atbilstošā profesionālā bakalaura studiju programmā;
- tiek pārskatīti koledžas izveidošanas un reģistrācijas noteikumi, salāgojot ar profesionālās izglītības sistēmas prasībām;
- koledžām institucionālo akreditācijas procesu veic IKVD sadarbībā ar AKA (ja izglītības iestāde īsteno īsā cikla studiju programmas), ievērojot ESG prasības un nodrošinot informācijas apmaiņu un akreditācijas datu izmantošanu AKA;
- studiju programmu licencēšanas un studiju virzienu akreditācijas procesu veic AKA nodrošinot informācijas apmaiņu un akreditācijas datu izmantošanu IKVD;

⁹¹ Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas Augstākās izglītības telpā (ESG), 2015. Brisele, Beļģija.

⁹² Turpat

- īsā cikla augstākās izglītības studiju programmas tiek licencētas un studiju virzieni akreditēti, ievērojot prasības pēctecības nodrošināšanai ar pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programmām. Šī pieeja vienlaikus ļauj samazināt studiju virziena akreditācijas izmaksas;
- augstskolu likumā tiek nostiprināts, ka īsā cikla augstākās izglītības studiju programmas īsteno gan All, gan profesionālās izglītības institūcijas – koledžas;
- koledžas, kuras ir integrētas augstskolās, turpina darbību kā profesionālās izglītības institūcijas – augstskolu aģentūras;
- plānotās izmaiņas neapdraud koledžu līdzšinējo starptautisko sadarbību *Erasmus+* programmā un neierobežo tiesības attīstīt tālāku sadarbību ar citu valstu institūcijām, kuras īsteno īsā cikla augstākās izglītības studiju programmas vai tām atbilstošas pirmā cikla augstākās izglītības studiju programmas.⁹³

Izaicinājumi un uzdevumi

LKI-5 saturs jāaskaņo ar LKI-4 programmām, nodrošinot pēctecību, kā arī loģisku pāreju uz LKI-6 un LKI-7. Īpaši svarīgi tas ir profesionālā augstākā izglītības pakāpē, lai nodrošinātu satura atbilstību nozaru prasībām, tehnoloģiju attīstībai, digitalizācijai un vispārējām prasmēm personības izaugsmes un konkurētspējas nodrošināšanai darba tirgū t.sk. digitālo prasmju attīstība.

Koledžas

Statuss – profesionālās izglītības iestāde

1. Profesionālās izglītības iestāde, kura īsteno pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas (īsā cikla studiju programmas atbilstoši EKI-5, LKI-5) un dod iespēju iegūt profesionālo kvalifikāciju atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras trešajam, ceturtajam un **piektajam** līmenim;
2. tiek sagatavoti augstākās profesionālās izglītības pakāpes speciālisti, vidēja līmeņa vadītāji - praktiķi īsā laikā atbilstoši darba tirgus vajadzībām, prioritāri nozarēs, kurās ir visaugstākais darba spēka iztrūkums;
3. pirmā līmeņa augstākās profesionālās izglītības programmas koledžās tiek īstenotas vismaz 30% apmērā;
4. akadēmiskais personāls un tā ievēlēšana tiek saglabāta kā līdz šim, koledžā ir padome un darbojas konvents;

⁹³ Definīcijas, kas tiek apspriestas *Erasmus+* jaunās regulas projektā:

(7) 'higher education student' means any person enrolled at a higher education institution, including at short-cycle, bachelor, master or doctoral level or equivalent. It also covers recent graduates;

(9) 'vocational education and training learner' means any person enrolled in an initial or continuous vocational education or and training programme at any level from secondary up to post-secondary level. [...]

(18) 'higher education institution' means any institution which, in accordance with national law or practice, offers recognised degrees or other recognised tertiary level qualifications, whatever such establishment may be called as well as any comparable institution at tertiary level which is considered by the national authorities as eligible to participate in the Programme, in their respective territories.

5. studiju noslēgumā ir kvalifikācijas prakse un kvalifikācijas darba izstrāde un aizstāvēšana (praktiskā pētniecība), var īstenot prakses, DVB mācības (gadījumā ja nozare pateikusi, ka tās iespējams īstenot);
6. augstākās izglītības studiju programmu akreditācijas prasības (atbilstoši ESG prasībām), jo programmas ir profesionālās bakalaura programmas sastāvdaļa;
7. sadarbība ar augstskolām un universitātēm (sadarbības līgumi), lai nodrošinātu programmu pēctecību, praktisko pētniecību, inovāciju ieviešanu atbilstoši darba tirgus arvien pieaugošajām prasībām, studiju rezultātu KP pārnese;
8. koledžai ir iespējas īstenot studējošo (studijas un prakses) un Akadēmiskā personāla mobilitātes ERASMUS+ programmā, iespēja iegūt ERASMUS+ hartas atbilstoši augstākās izglītības priekšrocībām, vienlaikus ir iespējas iegūt ERASMUS+ hartu un piedalīties projektos profesionālās vidējās un pieaugušo mobilitāšu īstenošanai, stratēģiskās partnerības veidošanai. Studējošais tiek definēts kā persona, kas apgūst studiju programmu, t.sk. LKI-5 līmeņa kvalifikācijas iegūšanai;
9. īsteno pieaugušo izglītības piedāvājumu plašai pieaugušo mērķgrupai - profesionālās tālākizglītības programmas, profesionālās pilnveides programmas, moduljus, neformālās programmas, nodrošina izglītības piedāvājumu atbilstoši nozaru vajadzībām, uzņēmumu pasūtījumam (piem. reglamentētajās profesijās- Būvniecības nozare, Energētikas nozare u.c.);
10. tiek nodrošināta nozaru specifisko prasmju apguve jomās, kuras ir koledžas metodiskā darba - specializācijas jomas, kā arī tiek nodrošināta pamatprasmju apguve un to pilnveide pieaugušajiem mūžizglītības kontekstā, jo ir atbilstoša materiāli tehniskā bāze, mācībspēki;
11. tiek nodrošināta pedagogu un prakšu vadītāju profesionālā tālākizglītība un pilnveide (mācībspēki, kuri strādā studiju programmā LKI-5 nodrošina profesionālo pilnveidi mācībspēkiem, kuri strādā profesionālajā vidējā pakāpē);
12. tiek nodrošināti **karjeras izglītības pasākumi un individuālās karjeras konsultācijas** tālākās izglītības un nodarbinātības izvēlei gan jauniešiem, gan pieaugušajiem, t.sk. personu profilēšana un individuālu mācīšanās ceļu veidošana.

Profesionālās izglītības prestiža un attīstības izaicinājumi koledžu administrācijai un mācībspēkiem

- LKI-5 līmeņa profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību satura pārskatīšana t.sk. nosakot prasības pirmā līmeņa augstākās izglītības kvalifikācijas ieguvei un profesionālās kvalifikācijas ieguvei šajā līmenī – prof.tālākizglītības vai specializēšanās (t.sk. ieejas nosacījumi), pāreja uz modulārajām programmām. Koledžu mācībspēkiem turpmāk būs jāiesaistās profesionālās izglītības satura aktualizācijā, modulāro programmu izstrādē un aprobācijā LKI-5 programmu satura attīstībai;
- mācībspēku iesaiste mācību līdzekļu izstrādē un to aktualizācijā, t.sk. satura izstrāde e-studiju nodrošināšanai;
- ieguldījumi infrastruktūrā un atbalsts metodiskā un praktiskās pētniecības īstenošanai nākamajā plānošanas periodā, tādējādi uzlabojot koledžu prestižu un starptautisko atpazīstamību. Tas būs pamats inovāciju radīšanai un praktiskajai pētniecībai nozarēs (piemēram, biznesa un tehnoloģiju mācību uzņēmumi).